Kâmil Erdem

Bir Kırık Segâh*

*SEL

2. BASKI

BİR KIRIK SEGÂH*

KÂMİL ERDEM, 1945'te Erzurum'da doğdu, Erzurum Lisesi'ni bitirdi. Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Edebiyat ve Rus Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okudu.

80' sonrasında *Tan Seçki*'sinde ve *Morköpük*'te öyküleri yayınlandı. İlk öykü kitabı *Şu Yağmur Bir Yağsa* (2016) okurlar ve eleştirmenler tarafından beğeniyle karşılandı. Datça'nın bir köyünde yaşamaktadır.

*SEL YAYINCILIK / ÖYKÜ

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 906
ISBN 978-975-570-917-8

BİR KIRIK SEGÂH
Kâmil Erdem
Öykü

© Kâmil Erdem, 2018
© Sel Yayıncılık, 2018

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Bilge Sancı
Kapak tasarım ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Şubat, 2018
İkinci Baskı: Nisan, 2018

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Kâmil Erdem

Bir Kırık Segâh

Öykü

İÇİNDEKİLER

Menfez 7

Kapalı Hava 19

Seyahat 35

Akşam Yemeği 41

Ahlat Altı 53

Pazar 69

Ara Kat 79

Plastik Sandalye 93

Pazartesi 105

Yük 121

Menfez

Bir köpek nerede başlayıp nerede bittiğini bilmez dedim, sabah karanlığında bana eşlik etmek için birkaç gündür karşı kaldırımda oturup bekleyen, evin kapısından çıkar çıkmaz ayağa kalkıp kuyruk sallamaya başlayan, otobüs durağına kadar kuyruğunu çevire çevire arkamdan yürüyen, rengini o alacakaranlıkta pek de seçemediğim, griyle sarı arası kirli tüyleri olduğunu tahmin ettiğim köpeğe. Taze ekmek üstüne sürülmüş tereyağı ve kayısı reçeli görüntüsü geçti aklımdan, bir anlığına, çok da eski olmayan bir zamandan, köpek otobüse doluşan insanlık kütlesini karşıdan izlerken. Herkes sanki gece uyuyup dinlenmek yerine, yorulmuş ve yenik, küçük solumalar, içten çekilen lâhavleler, pişman, kaçamak bakınmalar, istem dışı sürtünmelerle biniyordu otobüse.

Sürücünün yanıbaşında, ayakta sıkışmış, kokulardan korunmak için yüzümü yukarı kaldırmış, arkamda kart basılırken çıkan mekanik sesler ve motor homurtusuyla güç belâ hareket etmiştik. Sinirli sürücünün önündeki sinirli göstergelerin titreyerek hızlanıp azalan hareketlerini, farların aydınlattığı öndeki dolmuş ya da servis aracının çok yaklaştığımız arka camından, koltuktaki yolcuların düşüp kalkan başlarını seyrediyor, sivil polis ya da koruma olduğunu düşündüğüm esmer, yapılı adamın muhtemelen koltuk altında taşıdığı tabancasının veya benzer bilmediğim bir cismin genellikle sertçe basılan frenler-

de kaburgama yaptığı baskıyı duyumsuyor, gece gördüğüm düşte, sabah uyandığımda bile hâlâ başucumdaymış gibi duran aylandız ağacının pis kokusunu, karanlık kollarını düşünüyordum.

Tuhaf şeyler düşündüm yol boyunca. Düşünecek başka zamanım pek yoktu çünkü. Gözlerinin etrafında v işareti biçiminde siyah çizgileri kafasına doğru çıkan ve sırtına yayılan kızıl kahverengigillerden tekir kedimizi kaybetmiştik. Baş aşağı gidişin başlangıcı, bir im miydi bu bilemedim. Kediler karanlıkta toplanır mı, cinlerle, Allah'ın bu kutlu yaratıklarıyla akrabalığı var mıdır, dedemin anlattığı gibi Tahtacılar Hamamı'nda sabaha karşı birdirbir üçtürüç, yedidiryedi oynarlar mı, oyunlarına çağırdıkları insanoğlu, katılmayı reddederse usunu ele geçirirler mi, bilmiyorum. Ama tekirin, her sabah beşe on kala uyandıran alarmın yanında oturuyor olmasına, sarı, ışıklı gözlerle beni yüreklendirmesine alışmıştım. Gün boyu, içinde kulaç attığım tevekkül ve tahammül deryasının çetin dalgalarına hazırlıyordu sanki beni. Zehra ki, ben onun Esin olan adını değiştirmiş, Zehra yapmıştım, nasıl ki kendi Erol olan adımı değiştirmiş, İbrahim yapmışsam, işte bu İbrahim'in Zehra'sı, günlerce aradığını ve bulamadığını söylemişti tekiri. Ve ben buna inanmış, iman etmiş idim. Ve işte tekir kaybolmuş ve evin kapısının karşısında beni sabahların karanlığında bekleyen köpek çıkmıştı karşıma. Sınanıyordum. Ne ile, henüz bilmiyorum. Sığınmakla yetiniyorum. (Bakın, bunları size olduğu gibi anlatıyorum. Hem içimi, hem dışımı.)

Altıya on kala işyerime, arkasında kapısı, önünde sürgülü camı olan, birbuçuk metreye iki metre ebadında plastik çiğ beyaz kulübeme, yeraltındaki metro istasyonununun kart yükleme noktasına erişmiştim ki, aklıma takılmıştı göğün dokuzuncu

katının en sağ ucundaki o ötesine geçilemez erişilmez kolları olan ve karanlık ağaç, aylandız mıydı, unutmamıştım ve bugün en az iki bin dört yüz kişiyle karşılaşacağım ve karşılıklı kelâmlar çıkacak ağzımızdan ve evet para, şu, bu ve bazı iyi sözcükler ve bazı anlaşılması güç ve ayıp, günah, çağımızın modasına uygun kara ve günahım affolsun, öfkeli sözcükler de dökülecek ama, kimseyle, yüzünden nur akan ak sakallı, parasını ve kartını titreyen eliyle uzatan dedeyle ki, nadiren böyleleri de olur, ayva tüyleri terlemiş telâşlı genç kadınla da, parlak kravatlı efendiyle de, Allah'ın insan dışı kutlu yaratıklarından, beni durmadan uykumdan uyandıran, uykularımı durmadan bölen aylandızın arkasında olan bitenden bahsedilmeyecek.

Kulübeme yerleştim. Ceketimi kaşkolumu astım. Çantamdan Zehra'nın (ona bu adı ben vermiştim) hazırladığı nevaleyi, termosu çıkarıp alt bölmeye koydum. Kâğıt bardağım, su şişem, peçetem. Klimayı ayarladım. Cihaz son günlerde garip bir ses çıkarmaya başladı. Şefe haber verdim, baktıracak ama, sanırım sıra gelmedi. Korkuyorum klimadan. Patlarsa diye. Böyle bir şeyden konuşulmuştu galiba. Zaten metro istasyonundan, o dört kat yerin altından, o uğultulardan, o esrarengiz, durmadan durmadan, hangi yönden estiği belli olmayan hava akımından, dizi dizi neonlardan, sekizbuçuk dakikada bir geçen vagonların ıslığından, hoparlörlerden durup dururken birden boşalıveren mekanik sesten. Her sabahın köründe böyle yüreğim pırpır iniyorum bitmez tükenmez merdivenleri. Hazret-i Yusuf'un atıldığı kuyu. Kimse atmadı tabii beni. Kendi isteğimle her gün iniyorum. Hem bu işi bulmak için, yırtıcı bir çaba göstermiştim, "itaatkâr, namazında niyazında" diye tavsiye götürmüştüm Hacı Halis Bey'den gençlik kollarındaki delikanlıya ve oradan şirket müdürüne. Şimdi her gün on altı saatim geçiyor kuyuda. Yusuf'un ve babası Yakub'un

ve Eyüp'ün ve Bünyamin'in ve şimdi burada anmaya mecalim olmayan diğer çile erlerinin sabrı gerekiyor bana. Ama zayıfım, biliyorum, kuyuya katlanırken, sadece Zehra'yı düşünüyorum çünkü.
Artık bir şey düşünemeyeceğim. Aşağı yukarı, birbuçuk saatte, iki yüz kırk kişi para uzatacak, kart uzatacak, makine dolum yapacak. Şimdiden sıra olmuşlar bile. En önde aşina bir yüz var. Sivri burunlu ve gözlüklü, genç. Yüzüme, haftada bir gün, o da bazen, güneş ve gündüz görmeyen beyaz yüzüme, toplanıp düzene sokulmuş seyrek bıyığıma dik dik bakar, laf olsun diye, hani söylemese de olur gibisinden bir günaydın der, karşılık beklemez.

İlk müşteriyi önemserim. İşimin rast gidip gitmeyeceğiyle ilgili önyargılar edindim. Bu yüzden paraları düzgün istiflerim. Atatürkler daima yukarı gelir. Düşünmeyi bırakıyorum çalışırken dedim ama, anlık şeyler de geçmiyor değil aklımdan. Misal köpeğe niye öyle dedim sabah, çünkü köpeklerin boyuttan haberleri yoktur. Küçücük bir fino, koca bir akbaşa saldırabilir. Akbaş ise bunun bir saldırı olduğunu anlamaz, finoyu koklamakla yetinir. Bunları sırası gelen saldırgan görünüşlü birinin yüzüne karşı düşünürüm ve hafif gülümserim. Adam neye gülümsediğimi anlamıştır sanki, geniş devinimleri daralır, kuyruğunu kıstırıp ayrılır gişenin önünden. Sonra saçının savruluşu Zehra'ya benzeyen, kuyrukta beklerken aklı kim bilir nerelerde dolanan genç bir kızın, gişenin önüne geldikten sonra cüzdanını çıkarıp içinden kartını aramaya başlamasına hoşgörüyle bakarken, onun bu acemiliğine sinirlenen arkasındaki deneyimli birine, bir şirketteki yerini antidepresanlarla koruduğuna dair teşhisi televizyonlarda sağlık programlarını izleyen herkesin kolayca koyabileceği top sakallı çantalıya, "Buralarda,- Bu İşler,- Bir Türlü Bitmez,-" demek isterim,

hoparlörleri açıp. Şaşırsın, gitsin haplarını çöp kutusuna atsın diye.
Kameralar, acemi genç kıza bu hoşgörülü bakışımı tespit etmiştir, biliyorum. Acemi genç kıza çekilmesi gereken zılgıtı çekmediğimden dolayı şefin bana bağırmasını üstleniyorum. On dört saniyeyi bile bile heba ettiğimi üstleniyorum. Ailedeki olur olmaz yerde terleyen varlıklı bir eltinin ve diğer bazı büyüklerin bana uygun bulmadıkları, kışın ayakları çok üşüyen Zehra'nın ay beyaz yüzünü üstlendiğim gibi.
İşlenilmişse, adını kendimin koyduğu bir günahı, evet onu da üstleniyorum.

Bir saat otuzdört dakika göz açıp kapayıncaya değin geçmiş. Makinem aktarma yapacak. Makinem iki yüz kırk işlemde bir duruyor. Beş dakika aktarma yapıyor. Bu beş dakikada sürgülü camı kapatıyorum. Müşteriler sabırla bekliyorlar. "Ne zaman seni düşünsem/ Bir ceylan su içmeye iner" diye dizeler okuyorum onlara. İçimden. Kitle halinde oradan oraya akanlara, bekleyip sessizleşenlere ya da bir kapıdan girip öteden çıkanlara. Sesimi duymuyorlar. Zaten kimse şairlerin sesini duymaz. Kimse kimsenin yalnızlığını tanımaz. Kim bilir, belki farkında olmadan işlenen günahlardan dolayı ilençlenmiş kırmızı alandır yalnızlık, oraya sürgüne gönderiliriz. Zehra'nın arasına peynir, yeşil biber, domates, hıyar filan koyup hazırladığı yarım ekmekten bir iki ısırıp hafifletmeye çalışıyorum kendimi, bekleyen insanlara bakıp çıkmazımdan çıkıyorum. Tuvalete koşup geliyor, hızla termostan kâğıt bardağa doldurduğum soğumaya yüz tutmuş çayımı yudumluyorum. Yeniden camı açıyorum.

Müşterilerden bazıları beni memur sanıyor. Memur Bey diye hitap ediyor. Memur olmak çatık kaşı, ciddiyeti, devlet kibri-

ni gerektirir. Son yıllarında beş vakit namaz kılmaya da başlayan amcamdan öğrenmiştim bunu. Kirli büyük kulelerde oturmaya alışmış, türlü kurnazlıklarla içli dışlı, etli eltilerle çok iyi anlaşan sarışın bir amcaydı. Amcalarım abilerim çoktu ve nedense babamı aralarından çıkarmışlardı, muhafaza edememişlerdi, ben küçüktüm yatılıya yollanmıştım, yatakhanelerimiz soğuk, beyaz takkelerimiz kirlice ama tilavetim takdir görmüş idi. Her ne ise. Bazen böyle daldığım oluyor. Mekanikleşiyorum. Melekelerimle deviniyorum. Müşteriler bir tuhaflık seziyor mu bilmiyorum.

İkinci, üçüncü ve dördüncü matineler bitmişti. Klimadan gelen yıpratıcı ses damarlarıma kadar nüfuz ediyordu artık. Sensörlü klimaya kumanda edebilsem, kapatacaktım. Ancak, sadece içeride kimseyi algılamazsa kapanıyordu ve teknoloji karşısında ben, âciz bir insanoğlu idim. Jokerler ortalıkta gözükmüyordu. Unutulmuştum. İlk zamanlarda bu joker sistemi düzenli işliyordu. Bir saat yemek arası düzenli gibiydi. Bu aralarda dışarı çıkıp gökyüzünü, bulutları, ağaçları, kuşları, insanları, mağazaları, mağazaların vitrinlerini, görebiliyordum. Büyük lokantaların önünden geçerken bir gün temiz pak giyinip, Zehra ile bunlardan birine girip, ille de sandalyesini biraz geri çekip oturmasını denetlemek, sonra karşısına kurulup, garsonun kocaman mönü defteriyle gelmesini beklerken, kalbimde biraz eksik bir sevinçle, beyaz süsen gülümsemesine dalıp gitmek biçiminde hayaller kurabiliyordum.
Ama jokerler gitgide daha seyrek gelir olmuştular ve gün yüzünü dört beş günde bir görür olmuştum. İnsandan ve insanlıktan tasarruf ediyorlardı.

Hilmi'yle, Mehmet Abi'yle, İhsan'la bir aktarma arasında üç-beş laf edebiliyoruz. Bu düzensizliği ayarlıyorlar diye ko-

nuşmuştu Hilmi. Canımıza okumak için. İşe alırken böyle anlatmamışlardı. Şu siyah derin oyukta kuruyup çürüyüp gideceğiz. Diğerleri de, Hilmi de, ekseri böyle şeyler söylüyorlar, kendi kendilerine öfkeleniyorlardı. Belki benim yanımda daha fazlasını konuşmak istemiyorlardı. Daha önce sendika, örgütlenme gibi şeyleri açık açık konuşanlar hemen işten atılmıştı. Bense, sadece dinliyordum. İbrahim adını kendime vermiştim bir kez, tıpkı asırlar önce onun durduğu gibi, yani İbrahim Peygamber'in, yıldızı, ayı, güneşi geçip Tanrı'yı bulduğu günlerindeki gibi, sükûnet içinde, kalbimi yatıştırmakla, imanımı sağlam tutmakla yükümlü kılmıştım kendimi. Ama belgelerde daha hâlâ Erol diye geçiyordu adım ve bilmeyenler, Erol olarak davranmamı istiyorlardı ve gidip şu jokerleri ayarlayan Adnan'ın ağzını burnunu dağıtmak gerekir diyorlardı ve tabii Adnan'ın bir maşa olduğunu hesaba katıp vazgeçseler de daha yukarıdakilere karşı ne yapacaklarını bilmedikleri için konuşmalar, örneğin talihlerine filan ilenmekle bitiyordu. Konuşmalara katılmayışımı hayra yormadıklarını seziyordum. Belki benden kuşku duyuyorlar, onları gammazlayacağımı bile akıllarından geçiriyorlardı, bilemiyorum.

Akşam oldu sanırım. Sanırım diyorum, çünkü kavuşmaların haz terası ve aynı zamanda yalnızlıkların efendisi geceye ulaşmak veya gürbüz, şen bir ağaç altında uzanmak isteği ile ılık bir ikindiden geçmek, doğal yollardan mümkün olmuyordu artık, her yere yerleştirilmiş dijital saatler, bizim eskiden akşam diye, ikindi diye adlandırdığımız bir zamana denk geliyordu ve akşam oldu, gece oldu diyorduk. Dijital saatler, uyarı sinyalleri, kameralar, muhtelif kayıt cihazlarıyla tıkabasa doluydu ortalık. Yiyeceklerim bitti. Sadece su içiyorum bazen. Müşteriler seyrekleşti. Saatlerce camın önünde durmadan değişen yüzlere, camdan içeriye uzanan uzun parmaklı, zayıf,

küt, kızarmış, damarları çıkmış, yaşlı, genç, şişman, tırnakları cilalı, tırnak araları kirli ellere maruz kaldım. Akşam saatlerini ve gecenin indiğini şundan da anlıyorum, insanlar daha suskun, yorgunlar. Hırçınlık yapmaya pek istekli değiller, belli ki bağdaş kuracakları ıssız, sahibi olmayan geceden bir şeyler umuyorlar. Bir oyuncak almışlardır çocuklarına, özenle paket ettirmişlerdir, koltuklarının altındadır ya da anneanneye gidilip, sütlü kahve içilecektir. Belki bir sinema?

Tam da gücümün sıfıra yaklaştığı bu saatlerde Zehra'yı getiriyorum aklıma, asansörün oraya, Adnan'ın odasının bulunduğu girintiye bakıp, birkaç sövgü sözünü de geçiriyorum içimden ve ben, bir müşteri eli uzanınca camdan, hemen o sözleri yarım, Zehra'yı da olduğu yerde bırakıp müşteriye dönüyorum yeniden ve bu böyle yineleniyor. Her şeyin yarım kaldığı, devinimlerin ağırlaştığı saatler. Örümcek ağları. Eltilerden biri, komşuları Nazife'nin kızı Esin'i, Erol kaçırdı diye her yere telefonlar ettiydi. Ailede herkes konuştuydu. Erzurum'da albay olana da, Adapazarı'nda emlakçı olana da haber salındıydı. Telefonlar susmadıydı. İhlâl ve fesih lafları. Sınıfsal karşı durmalar. Yüce Allah'a sığınmalar. Salonlarda çizgili yelekler. Evet, düpedüz çizgili yelekler. (Şiirlerimi bir dergiye yeni göndermişim. Sanki hepsini basmışlar gibi bir hafiflik.) Ortalıkta gizemli dolaşmalar ve hayal kırıklıkları. Çamurlu bir sokakta döküntü Demetevler apartmanlarından birinin bodrum katı. Şimdi orada, yani içimizde bir yerde, çocukluğumuzu, saflığımızı oynuyoruz, dünyaya meydan okuyoruz Esin'le. Esin'le mi dedim, hayır Zehra'yla!

Son aktarmada tuvalete gittim. Tuvalete hızlı adımlarla gidersem otuz beş-kırk saniyede varıyordum. İki-üç dakika kadar oyalanma hakkım vardı. Bu zamanın bir bölümünü, geç kalma

pahasına aynaya bakıp, beyazlaşmış yüzümü, kara saçlarımı inceleyip, ışığı izlemeyi beceremediğim için mi yol bu denli karanlık diye düşünüp, Sütçü İmam'da akademisyen ve aynı zamanda kanun virtüözü yakın akrabamız Hoca'yı, aileyi toparlayıp düğümü çözmesi için atasak ya da kendisine mektup yazsak, mektubu Zehra ve İbrahim diye imzalasak nasıl olur diyerek gülümsemeyi deniyordum. Ardından şu beni ve bizi on altı saat çalıştırıp, metronun raylarına karşı tenhada el kol hareketi yapmaktan öteye gitmememizi Tanrı'nın bir lûtfu olarak kabul eden, göbeği baseni biraz büyüdüğü için ve gut, tansiyon, nefes darlığı gibi zarif illetler yüzünden çağa özgü mazeretler üreterek namaz eda etmekten de kaçınan ama neredeyse tümü, mahallenin seyahat acenteleriyle umreye gitmiş, eşlerini de göndermiş ve sekiz saatlik mesai bitiminde, park yerindeki jiplerine çilekeş bir tavırla yürüyen amirlerimizin örneğin güçlü bir depremde bizimle birlikte öte dünyaya ulaşmaları halinde, o koca yıkımı ve ayağa kalkmayı içeren meydanda, şaşkın, çaresiz bakışlarla dolaşıp durması! Gülümseme kıkırdamaya evriliyor. Hay çocuk, sen çok yaşayasın diyorum İbrahim'e.
Sıvı sabun otomatiğini dolduran gececi Nusret Amca, hayırdır evlat diyor her şeye alışkın deneyimli sesiyle.
Ellerimi yıkarken, hayır Amca hayır, diye yanıtlıyorum. Bir yandan da çalan telefonu açıyorum. Zehra, sana haberlerim var diye konuşuyor üzüntülü bir sesle. Hoca'yı tutuklamışlar, sanırım bir yazısı yüzünden. Hay Allah, diyorum, tam da az önce aklımdan geçiriyordum. Ne yapabiliriz, bilmiyorum. Akşam konuşalım mı? Tamam deyip kapatıyoruz dinlendiğinden her an kuşkulandığımız telefonlarımızı.

Şiirlerimde dilin çerini çöpünü ayıklıyordum, pişirilmeye, zihinde hemencecik, zahmetsizce hazmedilmeye uygun dizeler kurmak istiyordum. Derken, geçmişin kırgın yamaçlarından

paldır küldür poyraz iniyordu. Kalleş, biraz sert bir poyraz. Öfkeli, kudurgan bir âlemin, hadi âlem demeyim, ülkenin üstüne. (Bu çalıştığım menfezde uğultusu eksilmeyen.) Kaos oluşuyordu. Nerede koyunlar, abalı çoban, yeşil otlak? Oysa insanların hiç olmazsa kutsal bir unutkanlık ortamcığı olsun istiyordum. Kaos dinsin, dil sessizleşsin. Ama hemen, mükellef, lezzetli sözcüklerin başından, kolumdan bacağımdan tutulup kaldırılıyor, kapının önüne, çocukluğuma bırakılıyordum. Bu yüzden çoğu zaman aradığım dizeyi bulamıyordum. Onun yerine saçma sapan şeyler yazıyordum ve tabii, editörler anlamıyorlar, geri gönderiyorlardı dosyayı ya da sessizlik.

Erol Bey, teslimatı yapabilirsiniz dedi Adnan kasaya bakarak. Epeydir gelen giden olmadığı için, dalıp gitmişim. Peki, dedi "Erol Bey", gişeyi kapattı. Camı sürgüledi. Paraları, cihazın çıktılarını karşılaştırdılar. Her şey tamam dedi, paraları ve belgeleri modern çantasına yerleştirdi Adnan. Teslim-tesellüm tutanağını imzaladılar.

Askıdan ceketimi almadan önce Adnan'ın arkasından baktım bir süre. Sonra boş yemek kaplarını, termosu poşete koydum. Işığı söndürdüm. Kapıdan çıkınca klimanın gürültüsü kesildi. İki uçtan uğultularla ıslıksı seslerle gelip duran metro vagonlarından kaygısızmış gibi görünen yorgun adamlar indi. Şöyle bir etrafa göz atmayı bile ihmal ederek omuzlarını yukarı kaldırıp, yürüyen merdivenlere yöneldiler. Kimsenin iki ay, üç ay bile dayanamadığı işte, bir yıldan beri her gün ve gece biteviye çalışan, sabahın köründen geceyarısına kadar bembeyaz plastik bir delikte oturan, ayakta duran, onlara kart dolduran, pantolonunun dizleri çıkık, hakkı yenik, rengi soluk, (boş zaman bulursa olur olmaz şeyler de yazan) İbrahim'e bakmadılar. Ortalık ıssızlaştı. Hatta sanki ışıklar gider gibi oldu. Bir sütuna

tutundum. Sanırım açlıktan, gözlerim karardı. Bu öğlen de joker göndermemişlerdi ve yine yemek molası vermemiştim. Az önce Adnan'a söylemiştim bunu ve ya, evet bazen karışıklık oluyor, sıkıntı yok, çözeriz, idare et diye yüzüme bakmamayı inatla ve zalimce sürdürerek yanıtlamıştı beni.

Halk otobüsü tenha oluyor ve bir yer bulup oturuyorum ve derhal uyuyorum. Genellikle tanış bir sürücü, durağıma gelince frene hızlıca basarak uyandırıyor ve otobüsteki bencileyin kırık dökükler, uyanıp etrafıma bir an şaşkınlıkla bakmamı hoş görüyorlar, o kırık döküklüklerinin altına gizli bir tebessüm eklenmesine vesile olduğum için beni seviyorlar bile denebilir. Düşümde bu kez işçi olmayan bir işçiydim. Mavi tulumum vardı. Zehra'nın da mavi önlüğü. Hangar büyüklüğünde geniş bir alandaydık, tavana yakın oyuklarda koca, çalışmayan ama, dışarıda esen rüzgâr yüzünden yavaş yavaş dönen, döndükçe de kanatları gökyüzünün sonsuzluğunda nazlı nazlı süzülen munis kuşlara benzeyen vantilatörlerden puslu bir güneş giriyordu içeriye, makine yağı, torna tezgâhlarından dökülen demir talaşı kokuyordu ortalık. Pos bıyıklı ustabaşları, tezgâhlar arasında geziniyordu. Saat beşe gelmişti, paydos zili çaldı, dokuz saatlik iş günü, ne güzel diye deli gibi seviniyordum ki, sarsılarak uyandım. Otobüs sürücüsüne ve yolculara, o dört-beş kırık dökük kişiye, hepsine iyi geceler dileyip indim otobüsten.
Ceketimin yakasını kaldırdım. Hava pek soğumamıştı ama yorgunluktan olsa gerek, üşüyordum. Belki de mahcubiyetten. Çünkü bu yorgunluğumu eve sürüklüyordum, Zehra'nın yanına, hazırladığı, sıcak tuttuğu bir tas çorbanın yanına. Elini saçımdan geçirmenin yanına, sabrın ısıtıcı, iyileştirici kırmızı alazıyla sarılmanın yanına. Ve ardından, iyilikleri baş döndüren sözcüklerin serin yatağına yatırılmanın yanına.

Ama bu karşılanışın hakkını verebilecek miydim bilmiyorum. Araya durmadan, o sayısı iki bini geçen müşteriler, tapınağın devasa boşluğunda esrik pervaneler, İhsan'ın, Mehmet Abi'nin, Hilmi'nin örtük konuşmalarındaki susmayı içeren sessiz ve tehditkâr dönüp bakmalar. Adnan'ın besili gövdesi ve markalı giysileri, bozuk klima, gecenin bir saatinde beton, penceresiz beş adımlık hücresini adımlayan Hoca girecektir. Yatırıldığım o yatak kanla, çöple, bilinmeyenle kirlenecektir.

Karşı kaldırımda bekliyordu.
Bu yüzden korkuyorum ve üşüyorum sevgili köpek, dedim ona. Evime giderken.
Bile.

Kapalı Hava

Gök tanrı, müphem bir biçimde kozmosta dolanıp duran ve pek bir şeye benzemeyen insana, kendine yoldaş olsun, canı sıkıldıkça bir soru sorsun, şöyle aklı başında bir yanıt alsın diye biçim vermiş, sonra yeryüzüne salmış ama, o insanoğlunun arasından bencileyin cahil, vurdumduymaz, her şeye boş veren birilerinin çıkıp da sorularına lâlettayin, düşkün takımının ipe sapa gelmez, duvar kovuğuna konmaz sözleriyle pek sıradan yanıtlar verdiğini görünce, bu bulutsu sözlerin her yöne çekilebilir belirsiz anlamlarıyla karşı karşıya kalıp bir anlam da bulamayınca, pişman olmuş mudur bilinmez.
Pencereden sararmış bir güz geçiyordu çünkü. O delik deşik sözlerin ortasına yatmıştım, badanası kirlenmiş yurt odasındaki ranzanın alt katına. Güzün serin havası biraz üşütmüştü sanki de, o yüzden uyanmış, karşıdaki kararmış taş duvarı inkâr etmek için gök tanrıyı, gülünçlüklü insanı düşünmüştüm hemen, ve açık pencereye rağmen ekşi kokuyu, eskimiş öğrenci kokusunu duymuştum, ve onu da inkâr etmek için her güz, hiç aksatmadan parklara, kaldırımlara, bahçelere düşen kızarmaya yüz tutmuş çınar yapraklarını, sertçe sarı dut yapraklarını, kararmış takır takır yenidünya yapraklarını düşünmek gerekir diyordum kendi kendime. Düşünmüyordum. Öyle, aklımdan gelip geçiveriyordu her şey, sokaktan geçen kamyonetlerin, otomobillerin hızında. Onların sesleri geliyordu, odanın duvarında bir zamanlar Led Zeppelin afişinin

asılı olduğu çiviye takılıyordu, okula giden öğrenci sesleri, rüzgârın karanlık bulutları iteleme sesleri açık pencere kanadına sürünüp geçiyordu.

Demek ki sokağı açmışlardı, yerliyerindeydi insanların keyifleri, nizam-ı âlem gereği, dün aralarından birinin eksilmesinin kısa sürede unutulması gerekiyordu.

Dün aramızdan biri eksilmişti. Yine açık pencereden bakmıştım, yolun sağ yanını kazmışlardı, çıkan toprak düzenli bir tepe oluşturmuştu yol boyunca, sadece yayalar geçebiliyordu, bu topraktan tepede bir işçi oturmuştu, esmerdi, terlemişti ya da yağmurdandı, hafifçe avurtları çökmüş yüzünün bu uzaklıktan bile parladığı görülüyordu, başında çalıştığı firmanın adı yazılı solmuş kırmızı bir şapka vardı, sarı iş elbisesinin ceplerinde bir şeyler aranırken, bir yandan da esniyorken olmuştu patlama, esnemesi yarım mı kalmıştı, görememiştim ama, altındaki nemli topraklarla biraz havaya fırlayışını ve ters dönüp tepesi üstü çukura yuvarlanışını görmüştüm. Islak, çamurumsu taş-toprak çukuru doldurmuştu.
Şapkası başından düşmemişti, öyle, şapkalı yuvarlanması ve esnemesinin yarım kalması, durumunu hafifletmişti sanki, olağan bir hava eklemişti çukura yuvarlanmasına, hafifçe ölmüştü. Bağırtılar, koşuşturmalar olmuştu, pencereyi kapayıp ranzama geri dönmüş, uzanmıştım. Ardından yağmur şiddetlenmişti, çamurlu sular çukurları doldurmaya başlamıştı, adamı epey sonra çıkarabilmişlerdi. Kavuniçi bir muşambayla taşımışlardı, kalkıp yeniden bakmıştım, bu kez şapkası yoktu. Yüzü çamur içindeydi. Bir gazeteci gelmişti galiba, yerler kaygandı, makinesini yağmurluğunun arasından çıkarıp fotoğraf çekiyordu, gözlükleri sanırım görmesini engelliyordu, sendeler gibi yürüyordu, etrafına bakıp, muhtemelen "olay"ı

anlatacak birini arıyordu, herkes kahvehanenin tentesinin altına toplanmış çizmeli, yağmurluklu adamların taşıdıkları kavuniçi muşambaya bakıyordu. En köşedeki masanın altında bıkkın ve tedirgin bir kedi oturuyordu.
Pencereyi kapatıp, ranzama dönmüştüm.
Aramızdan biri eksilmişti.

Led Zeppelin afişinin yerine bir şey bulmalı diye düşündüm, yine paslı çivisine takılınca gözüm, o çivi, bir eksiklik biçiminde, ölümün boşluğu biçiminde duruyor orada. Taner asmış o afişi bir zamanlar, geçen yıl giderken de götürmüş. O gideli beri 50x70'lik daha beyaz bir boşluk duruyor orada. Taner'i hemşehrilerimiz biraz iteleyip kakalardı, uzun havaları arka planda tuttuğuna, kondu müziği yapanlara yüz vermediğine bakıp. O da *Good time, bad time*'ın sözlerini Türkçeye çevirir, İngiliz arka mahallesinden, sevgilisini bir haftada yitirenlerin sesi, kaderin sillesini yemişlerin sesi, biraz heyecanlı söyleyiş tarzları var ama siz ne anlarsınız diye savunurdu kendini.
Anlamazlardı.
Beni de anlamıyorlar zaten.
Kimseyi anlamamak üstüne inşa etmişlerdi hayatlarını çünkü, üstüne üstlük, herkesin kendilerini hem de hemencecik anlamalarını şart koşuyorlardı, yüksek sesle konuşarak, kuşları tanımadan, bulutların biçimden biçime girişine hiç bakmadan. Taner'in bir daha hiç dönmeyeceğini unutmaktan bir avuntu çıkarıyorlar, tavla şakırtılarından gamsız bir avuntu çıkarıyorlar. Avuntularını hemen her yere sakınmasızca taşıyorlar: dolaplarından eşofman altını aramaya, tavuklu pilav yemeye, televizyonlardan yayımlanan bildirimlere edilgen edilgen bakmaya.
Elvis saçlarını, uzun favorilerini, İspanyol paçalarını üstüne ekleyerek.

Taner'in yerine, ranzanın üst katına Fuat gelmişti. Acemi acemi, uzun uzun yatan bir Fuat. Olgunlaşmamışlık onu korkutmuyordu henüz, bir sevgilisi olduğunu öne sürüyordu, yani öyle bir duruş sergiliyordu. Ve sevgilisine kurnaz serzenişlerde bulunduğunu kısa kısa anlatıyordu, kendimin icat ettiği, hem hesaplı, hem havaî, hem mazlum bir tarzım var diyordu. Ud çalıyordu. Bazı akşamlar udunu çıkarır kılıfından "siyah ebrulerin duruben çatma" diye başlar, iki sokak ötedeki hapishanenin kulelerindeki ışıldakların, ne aradığını bilmeden tembel tembel arada bir havayı taramasını görmemek için pencereye arkasını dönerdi.

Taner'i anlatmıştım ona, kıvamlı, koyu bir arkadaşlığımızın olduğunu. Kalabalığın ortasında gözümüzü kırpmadan yürümüştük, orada farketmiştim yanıbaşımda yürüyenin Taner olduğunu ve erinçli, gün ışığı saydamlığında bir cesaretle oluşturmuştuk o kalabalığı ve yüreklendirmiştik kendimizi ve herkesi, sloganların arasında gülüşmüştük, Tuslog'u taşlamıştık, yüksek yapıların pencerelerinden bizi seyredenler arasında tek başına alkışlayan sarışın, alımlı kıza el sallamıştık.
Polisler gelmeden daldığımız ara sokaktaki kahvede oturmuş, demli çaylar içmiş, vay be demiştik.

Sabahların alışıldık takırtıları, ayak sesleri, tuvaletlerin, duşların, lavaboların bulunduğu yerden şakalaşma, takılma sesleri geliyordu aralık kapıdan, koridorun mat, beyaz floresan ışığı sızıyordu. Fuat erken gitmiş yine. Kalkıp hazırlanmalı, havluyu omuza atıp duşa gitmeli, tıraş olmalı, ötekilerle benzerliğimi pekiştirmeliydim, kızgın, acemi bir su ya da akışkan bir şeyle, silahını sonradan gelip almak üzere yere gömmüş Vietnamlı'yla bir ilgimin olmadığını göstermeliydim herkese. Dün çukura yuvarlanmış avurdu çökmüşün divane hısımı olduğumu belli etmemeliydim.

Yıkandım, annemin iki yıl önce özenle bavuluma yerleştirdiği eprimiş fanilamı, patiska donumu, pazen pijamamı giydim, tıraş makinesine yeni bir Nacet taktım, Hasan'ın işi bitinceye değin bekledim, ona buna laf attım, karşılık gördüm, gizli hiyerarşiye uygun davrandım, tıraş olurken solgun yüzümü incelemek için iyice aynaya yaklaştım, gözlüğüm olmadığı için yine de iyi göremedim, arkamda boğuşmaya yeltenenler bana çarpınca yüzümü kestim, feodal ergen erkek hoyratlığı gereği, kimse özür dilemedi, odaya dönüp pamuk buldum, kolonya döküp kesiğe bastırdım.

Bir bağ aramaya girişmiş şu insanoğlu ta o ilk yaratılışından bu yana diye düşündüm, yurtta kalanların kümeleşmelerine bakarak. Motivasyonları orta karar, diskoya gitmek isteyen/giden, uzun saçlı ve favorili olanların, geceyi bilmeden gece yaşayanların, büyük kente gelmişliğin hıncını çıkaranların, karşımızdaki Kadir'in kahvesini küçümseyenlerin kümesi ile, geldiğimiz kentten, dar karanlığına mum yakılmış izbe kümbetlerin loş esrikliğinden vazgeçmekte güçlük çekenlerin, heybelerinde bir dağın yamacından dökülen, bir yere gitmek üzere yola çıkan ama sağda solda eğleşmekten de vazgeçmeden akan bir su gibi kırık dökük Zurnacı Ramiz, Lütfü Kaleli havaları taşıyanların, fakülteden arta kalan zamanlarında Kadir'in kahvesini mesken tutanların kümesi ki, birbirini fazla benimsemiyorlar.
Ortak özellikleri, haram bir bilgiyi dağarcıklarında tutmamak. Bir de araf kümesi var. Amorf bir küme. Ders çalışıyor. Hukuk, tıp, iktisat, tarih, mühendislik gibi. Felsefe yok. Kimi orada, kimi buradalar. Hayatın, ailenin, devletin öngördüğü sürükleniş içre. Bir mevki, makam, kürsü ve mülk sahibi adayları.
Üç beş tenha arkadaş da yok değil. Biri yurdun üst katında, en uç odasına kalan Aziz meselâ. Hukuktaymış, fakülteye de-

vam mecburiyeti yokmuş, bir bakanlıkta memur olduğu rivayeti dolaşıyor, belki yurtta kalanları fişlemek gibi bir görevi de var, beyaz takke olur başında bazen, elinde uzun bir tesbih. Ranzasının arka duvarına astığı yün halı, epeyce konuşuldu. Alt katın uç odasındaki "ağa çocuğu" Yasin'dense, biz sıradan öğrenciler çekinirdik, birkaç "vukuatı" olduğu biliniyordu. Çankırı Caddesi'ndeki pavyonların müdavimi olduğu da.

Bense, herkese yakınım, herkesten uzağım.

Siyah fitilli kadife pantolonumu, Taner'in giderken bana bıraktığı oduncu gömleğini giydim. Götürmüş olsaydı belki o adı sanı belirsiz sahrada, sırtında olacaktı, kan bulaşmış olacaktı, kuzgunların dönendiği sıcak göğün altında kırmızısı koyulaşmış, kararmış olacaktı. Pencereye gidip, bir şey görmeden dışarıya baktım biraz. Sonra postallarımı bağladım, siyahı solmuş trençkotumu giyip aşağıya, kara düzen yaşayan kara budunun arasına katılmaya, karışmaya indim. Hava kapalı olsa da, gökyüzü sıkıntı halinde kara budunun üstüne yığılsa da, sabahın sabah haline indim.
Köşedeki bakkal Mustafa'ya gittim, bulgur çuvalından kesekâğıdına bulgur dolduruyordu muhacirler sokağında oturan Vesile Teyze'ye, selam verdim ve Vesile Teyze, siz bulguru bilir miydiniz dedim. Bilmez idik, öğrendik dedi, tarafsız, Mustafa'nın tartısını gözleyerek. O arada gazyağı geldi diye hatırlattı Mustafa. Gazyağı yerine kibrit istedi, yazarsın bunları dedi ve gitti. Kalın defter çıktı, Vesile Teyze'nin sayfası kolayca bulundu, uzun listenin altına eklendi yarım kilo bulgur ve bir kutu kibrit. Sonra Mustafa sormadan yarım ekmeğin arasına tenekeden kestiği peyniri koyup gazeteye sararak verdi. Parasını verince sorar gibi baktı ama ısrarlı bir bakış olmadı bu, hemen çekmeceye atıp üstünü uzattı. Kolay gelsin deyip çıktım.

Kaldırıp başımı bu üç katlı kahverengi/kırmızımsı badanalı yurt binasının ulviliği mi yoksa sefilliği mi ön planda diye bakarken, kararsızlığım, yurtsuzluğum yüzüme vurmuş olmalı, konar göçerliğin, duramayışın, bir yerde kalamayışın tedirginliği yüzüme vurmuş olmalı ki, işe gitmekte olan mahallenin yerleşik abileri, ablaları, okula gitmekte olan gençleri, oduncu gömleğime, gazeteye sarılı yarım ekmek arası peynirime acele göz atıp, sisli bir selam sözü ya da işaretiyle yanımdan geçip gittiler. Kadir'in kahvesinde, Karayazılılar'ın masasına yakın oturdum.
Çay getirdi Kadir. Cumartesi Kukla'da sünnet var, Muharrem Abi çalıp söyleyecekmiş, sen seversin, haberin olsun dedi ve ekledi, neyin var, yine solmuşsun. Sağol Kadir, dedim, her zamanki şeyler işte. İyi deyip, Karayazılılar'ın boşlarını toplamaya gitti. Evet, Yağmurlubüyükoba'da büyümüş bu abdalı seviyordum. Nedense bozlağının kıraç hıçkırığında, Hadim'in sonsuz düzlüklerinde kara lekeler halindeki kıl çadırların gökle yer arasına sıkıştırılmış korkusunu, biçareliğini hissederdim, oyun havalarında çatık kaşlı ve düz durulmasını anlardım.

Karayazılılar usul usul, kendi dillerinde konuşuyorlardı, dört kişiydiler, arada suç ortağı ve koruyan gözleriyle bana bakıyorlardı, zayıf olanı, bana benzeyeni kalkıp geldi, başın sağolsun dedi. Niye burada oturdun, gel buyur masamıza dedi. Başımı olur niyetine eğdim, çayımı, henüz dokunmadığım paketimi alıp masalarına gittim, yer açtılar, el sıkıştık. Hepimiz birden yalnız ve ayrıksı oturduk biraz, çaya şeker atıp karıştırdım, gazeteyi açıp peynir ekmeği çıkardım, buyurmaz mısınız dedim. Yok sağol, biz o vazifeyi yaptık dedi Selami. Taner'den söz açacaklarını düşündüm ama, açmadılar, başka, düşlerimi kesintiye uğratacak hafif mevzular buldular, hafif

ama ciddi mevzular. Bafralar, Birinciler yakıldı. İyice alçalmış, kapanmış havaya uygun, koruyucu kollayıcı sözcüklerle, ağır ateşte pişirilmiş, lezzetli, yumuşacık sözcüklerle, yaralarımızı, yoksunluklarımızı vakurla yalayıp kapatmaya yarayacak mevzularda konuştuk. Bölünmüş insanoğlu: şakalar bile yaptık. Pos bıyıklarıyla, kara gözleriyle gülümsedi içimizden biri, akabinde, biz de eşlik ettik o gülümseyişe. Biraz da suçluluk içinde.

"Elinde billur bir kadeh, içinde ışık demetiyle, gece sarhoşlarının, karanlığın ülkesinden nadiren de olsa geri dönenlerin, uykulara yenilip kendinden geçmişlerin, fanilerin meclisine usul usul teşrif edip, ortalığı ışıtacak, gül renkli badesini sunup âlemi üzüntüsünden kurtaracak" gümüşî bir sabahı beklerken, bu kıraç kentin arka mahallesinde, tamire muhtaç bir yurt binasının mozaik zeminli soğuk odasındaki karanlık sabaha hiddetle uyanmıştım, uyanmış da insanoğlunu düşünmüştüm, aramızdan ayrılıp dönmemek üzre gidenleri düşünmüştüm, bu günü ve kendimi kayıp ilan etmiştim, bir kaçaklık, yabansılık içinde ranzanın alt katında yatmak biçiminde bir isyan tasarlamıştım. Ama şimdi Karayazılılar'ın hesapsız sohbetleri sabahı sabah yaptı, kuşlar, sanırım bir serçe sürüsü, ötüşerek geçti.

Yukarıya, odaya çıkıp parkamı giydim, battaniyeyi yatağa örttüm, sağını solunu düzelttim, aklımdan iyi şeyler geçirdim, küçükken yazın Kur'an öğrenmek için gittiğim kurs Cedit Camii'nin arkasındaydı, bir avludan, duvara dayalı bir örnek tabutların arasından geçilip gidiliyordu, kavak ve çam kokuyordu avlu, bazen itti-bitti oynuyorduk, tabutların arkasına saklanıyorduk Düriye'yle, Düriye'nin basma entarisi vardı, kırmızı, sabun kokan, işte o kursta "şol cennetin ırmakları"nı söylüyorduk, hocaya cennette de gökyüzü var mı diye sor-

muştum, bana biraz uzunca bakıp, var demişti, ben de öbür dünyayı hep bir kalenin dibinde, ortasından dere akan yeşil, ağaçlıklı, mavi gökyüzünün altında çadır filan kurulabilen serin bir yer olarak, Hasankale'de çermiklerin bulunduğu düzlük gibi düşünmüştüm, ölümden hiç korkmamıştım.
Taner, or'da mısın? diye sordum Taner'e. Yanıt yerine içimi çektim.

Taner'i haber verdiklerinde, birden ölümden korkmam gerektiğini anlamıştım. Kiminin sağ yumruğunun, kiminin sol yumruğunun havada olduğu anma toplantısında biraz katılaşmış, sağırlaşmış bir biçimde arkalarda durmuştum, kargaların söğütlere, akasyalara konup kalkışını izlemiştim, Köroğlu'nu çaya tepen Mustafa Bey'i dinleyip, çalıp söyleyip, yorum yaptığımız o son geceyi düşünmüştüm. Çaya tepme olayını gözümüzde canlandırmış, gülmüştük. Birkaç gün sonra, kendi adlandırmasıyla "kırsala geçecekti." Ertesi sabah yurttan taşınmıştı, sarılmıştık birbirimize son kez.
Kiziroğlu Mustafa Bey'lere karıştı, kayboldu, kırların koynunda kaldı Taner.

Çantama ders notlarını, Kutadgu Bilig çözümlemelerini filan doldurup okula gitmek için yeniden hamle yaptım. Aşağıya indim, Yasin, merdiven başında, omuzunda havlu, bana rastlamak istermiş gibi duruyordu. Bu akşam işin var mı diye sordu ve yanıtımı beklemeden, seninle tanışmak isteyen arkadaşlar var, bir yerlere gidip otururuz biraz, kafa dağıtırız diye ekledi. Gözlerinin altı hafif çökmüştü, yüzü sabahın kasvetine uygundu, kabul ettim.
Geçen sefer tanıştırdığı Sabahattin geldi aklıma. Arkadaşlarıyla ya da küçük çetesiyle Büyük Sinema'nın önünde, maçlarda filan, karaborsa bilet satıp, kazandıklarını ucuz şaraba

yatırıyorlardı. Bir keresinde kafaları iyi iken Kızılay'da gazete satan çocuklara sataşmışlardı. Kargaşada, elebaşılık yapan Sabahattin'i iki üç kişi Karanfil Sokak'a çekmiştik, konuşmaya çalışırken Yasin gelmişti bir yerden, ne oluyor diye sorunca anlatmıştım, küçümser bakmıştı Sabahattin'e ve doğru mu diye sormuştu, bilmiyorduk abi kusurumuza bakma demişti, ellerini önünde birleştirerek. Sonra ahbap olmuştuk. Karaborsacılığa sınıfsal bir kılıf bulmuşlardı, o parayı ancak bol parası olan verir, onlara müstahak diye savunuyorlardı kendilerini. Sonra önemli maçlardan birinde fakülteden yurttan gençleri ayarlayıp, Sabahattin'in adamlarıyla birlikte geceden kuyruğa girmiştik. Sabahattin, sabah gişelerin açılmasını beklerken herkese sıcak kestane alıp dağıtmış, çürük çıkanlar için, karşıda bekleyen topal kestanecinin eğri bacağına sövmüştü. Epey bilet alıp Sabahattin'e teslim etmiştik ve ciddi sayılacak bir hasılatı hareketin sorumlusuna getirdiğimizde aferin almıştık.

Aslında okula gidip, Kutadgu Bilig'i aşk u şevkle anlatan o küflü, kadim profesörü dinlemek hiç içimden gelmiyordu. Saray yanaşması Yusuf ak buduna dedi ki, "kara budunun dilinden konuş, ama onunla arkadaş olma, o, sadece karın tokluğu bilir, boğazdan başka bir şey düşünmez, ama onu tam doyurma, yoksa dili mağrur ve küstah olur, başı dumanlanır, dizginini gevşetirsen bu nizamsız intizamsızlar karşısında gücünü kaybedersin. Kadın bütün fenalıkların membaıdır, vefa ve faziletten mahrumdur, eve hapset!" Bunları iştahla açıklamıştı. Ne büyük alim ve şairdi bizim profesöre göre Has Haciplik mertebesi ihsan edilen Yusuf.
Ve
Nizâmülmülk !

Yolumu değiştirdim, kara budunun hükümran olduğu Hamamönü'den Atpazarı'na doğru yürüdüm. Demirfırka karakolunun önünden geçtim. Tek katlı, sarı badanalı kırık dökük evlerin arasında yemyeşil bir bahçenin içinde, bu semtte ne işe yarar bu karakol, adı niye Demirfırka, bilemedim. Zahirecilerin, urgancıların, körüklerle ateşi harlandırmış kalaycıların, bakırcıların, duvarları aynalı züccaciyecilerin, muşamba zeminlerde iğnelerine iplik geçiren yorgancıların, basmacıların, tuhafiyecilerin, hırdavatçıların, nalburların sıralandığı, dar, tenteli sokaklarda yürüdüm dükkânların içine baka baka. Bıkkın çıraklarla, fırsat kollayan uyanık dükkân sahibi çocuğu güleç gençlerle, taburesini kapı önüne çıkarmış oturan esnaf ya da akrabalarıyla, askılarında çay taşıyanlarla, köşe başlarında semerinin üstüne oturmuş cıgara tellendiren pos bıyıklı mütevekkil hamallarla, bir yere yetişecekmiş gibi başı önünde hızlı hızlı yürüyen boz köpekle, alışverişe çıkmış ama, şimdilik sadece gözlem yapma aşamasında olan mantolu eşarplı teyzelerle söyleşmek, boş boş konuşmak istedim. Eskiden olsa, bir vesile yaratıp konuşurdum da. Bir sokak adı uydurup sorardım örneğin ya da nalbura girip üç numara zımpara kaça derdim. İçerlek çay ocağının dar aralığına oturup çay isterdim. Dükkânlar seyreldi, bitti, harap, döküntü, içinde birilerinin yaşayıp yaşamadığı belli olmayan evlerin sıralandığı sokaklar başladı. Bazılarının bir zamanlar görkemli olduğu anlaşılan çift kanatlı ahşap kapılarından, tanımlaması güç kokular çıkıyor, sokağa sırlar dökülüyor, başıboş kedilerin kulakları kısık, duvar diplerinden temkinli adımlarla geçmelerine neden oluyordu.

Ben de hava böyle ağır da ondan mı, adını koymadığım, adı pek de anılmaya değmeyecek, önemsiz, bulanık duygularla yürüyordum, tekinsiz bir köşe başı ile karşılaşacağım, kara budunun kara yanında duran birileri parkama, gözlüğüme,

çelimsiz halime bakıp, başlarını dumanlatıp, olmayacak bir işe kalkışacak diye başı sonu belirsiz bir sürü düşünce öyle yarım yarım, kendiliğinden gelip geçiyordu.
Kalenin surlarına vardım. Aşağılardan, Çıkrıkçılar'ın oralardan sisle karışık bir homurtu, Bentderesi dolmuşlarının bulunduğu alandan kargaşanın şamatası yükseliyordu. Bu kargaşayı benimsiyordum. Kara budunun karnı şöyle böyle doyan kısmı, yasa dışı işler içinde olanlarıyla, onların yasa dışılığına gözlerini kapayarak yanından yöresinden geçenleri, efendi efendi geçinip gidiyorlardı.
Maraza istisnaydı, elbirliğiyle çabucak bertaraf ediliyordu.

Şimdi sabah kalabalığı azalmıştır, değnekçi Hasan, işkembeciye girmiştir, genelevdeki bir aşüfteye tutulmuş, son günlerde oralardan ayrılmayan, gözleri kan çanağı perişan Cevdet Bey'in karşısına oturmuştur, öbür masada torbacı Asım'la Marlboracı Hergele Seyfettin arasındaki takım tartışması iyice kızışmıştır, hazır elbise, don atlet satan pırtıcı Enver tezgâhını açmıştır, dolmuşçular çaylarını ayak üstü içmeyi sevdikleri için, ayak üstü çaylarını içmişlerdir, yeni sermaye Sevda'nın canı ciğer çekmiş, evin ayakçısı Furkan'ı, öğlen olmadan, ciğerci tezgâhının başında beklemeye yollamıştır, Ziraat Fakültesi'nden sarkık bıyıklı dört genç, Kayaş dolmuşunun yerini sormuştur, at arabasını yorgun argın süren poturlu hurdacı Ramiz, şambaba yiyen zabıtaya bir rüşvet selamı sarkıtıp geçmiştir.
Her sabah Mamak'tan gelip, bu durakta indiğine küfreden, ruju hafif taşkın Fahriye Abla, bu sabah geç kalmıştır, kendisine zılgıt çekecek müdürünü de önceden ekleyip, herkesi, bilhassa o alçak, gidişi olup dönüşü olmayan serseri Hakan'ı bir güzel kalaylayıp içini ferahlatmıştır.

Araları yeşil yosun bağlamış, iki bin yıldır gelip geçen bütün yıldızları seyretmiş, üstünden binlerce kertenkele geçmiş surun en kara taşı beni çağırıyordu, gel, gel hele otur, soluklan diyordu, bu öfke, bu çatık kaş, bu soluk çehre niçin diye soruyordu. Geri çevirmedim davetini. Bağdaş kurup oturdum kara yüzüne. Aşağılardan homurtu-inilti biçiminde boğuk sesler duyuldu, biri bir şeyler söylüyordu. Yine biri mi geldi diye soruyor bizim bunamış taş diye çevirdi bu sesleri Hacer. Adı Hacer'miş. Hacer zaten taş demek değil mi dedim, olsun, ben kendime Hacer demekten hoşlanıyorum. Ben de Ali, memnun oldum dedim Hacer'e. Kim o taş, nece konuşuyor? Valla, dedi Hacer, bir, Frigya Kralı Midas'ın köleleri biçimlendirdi beni diyor, sonra yok hayır Hitit Kralı Ankuva'nın taşçılarıydı onlar diye değiştiriyor. Frig lehçesiyle taş dili konuşuyor. Başka sözler de duyulur iyi kulak verilirse. O sırada, yine aşağılardan biraz çatlak, rutubetli, kısık bir ses kızgın olduğunu sandığımız bir şeyler söyledi. Ardından da pis pis öksürdü. Bu kim dedim, İzzeddin Keyhüsrev kaleyi onartırken, onu aşağıdaki Roma hamamından söküp buraya taşıyan Kırşehirli Ahi'den, Evran'ın veremli bir müridinden mikrop kapmış, o zamandan beri soğuk soğuk terliyor, öksürüyor ve arada bir o Ahi'ye ileniyor diye yanıtladı. Her taşın bir öyküsü vardı. Hacer'e kalsa, birini bulmuşken uzun uzun anlatacaktı, iki bin küsur yıldır bir arada olduğu arkadaşlarının huyunu suyunu, dilini öyküsünü.

Alçaktan uçan jetin havayı yırtmasıyla sohbetimiz bölündü. Patileri, kulaklarının çevresi beyaz bir kedi Hacer'in üstüne zıpladı, çekinerek, koklayarak yaklaşıp, belli bir mesafede durdu. Yanımda ona verecek bir şey yoktu.

Aşağılara son kez bakıp Hacer'e veda edecekken, Taner, dedi Hacer, kardeşim olan, bizimle şimdi,

O iyi,

merak etme.

Benim şaşkınlığımı görünce de, yaz başında birlikte gelmiştiniz, bildim sizi, seni ve onu diye ekledi.

Yurda döndüğümde akşam olmuştu. Kaleden biraz perişan inmiş, yol boyunca Konya Sokak'taki mobilya atölyelerinden gelen vernik kokusuyla, sanki güneş görünecekmiş gibi havanın aydınlık olmasıyla, kuyumcular çarşısındaki mağaza vitrinlerinin parıltısıyla kendimi sağaltmaya uğraşarak yürümüş, okulun kantininde Pazarcık'taki toprak işgalinde köylülere destek olmaya gitmiş arkadaşların anlattıklarını dinlemiş, Nurgül ve Harika'yla ek binada Naili-i Kadim hakkında konuşmuş, onun, "bağlanır zülfüne diller nice cadusun sen / harem-i kâbeyi dam eyleyen âhusun sen" beytindeki çift anlamlılık üstünde bir ara gönül kapılarıma yaslanmış ve handiyse içeri girecek olan Nurgül'le bilhassa durmuş, bizim hocanın anlattığı saf masallarla dalga geçmiş, sonra birlikte çıkıp Yeşil Nalın'da öğlen yemeği niyetine ikişer dilim su böreği yemiş, vedalaşıp troleybüse binmiştim.

Yasin'e ve yanında terbiyelice oturan üç gence selam verdim Kadir'in kahvesinde. Kahve doluydu bu sefer. Emekli astsubay Hulusi Bey, diğer yaşlılarla okey masasını tesis etmişti, yan tarafta, Hukuk'ta okuyan ve herkese kardeş diye hitap Sami Kardeş, mahallenin gençleriyle şamatalı bir tavla maçı başlatmıştı. Karayazılılar görünmüyorlardı.

Gençlerin biri sanayide çalışıyormuş, kaporta, motor her şeyden anlarmış. Adı Seyfettin. Seyfettin, lâzım olursa, bir iki günlüğüne araba bulabilirmiş. Öbürü, mahalleden, dayısı cezaevinde gardiyan, kendisi Sulu Han'da kabzımal, Arguvan'lı, içeride birine bir şey iletmek istersek, yardımcı olacak. Bu da bizim Taner'in ev arkadaşı. Taner bizim yurttan ayrıldıktan

sonra birlikte kalmışlar, Kerem. Sonra gençlere dönüp, yurdun Ali'siyle tanıştınız dedi ve sustu. Hep böyle yapar, az konuşur, hafif ekşimsi bir tebessümle etrafı kolaçan eder, belanın nereden geleceğini içgüdüsel olarak bilir, kendini ve adamlarını korurdu. Karanlık bazı işleri, buna uygun bağlantıları olduğu söylenirdi.

Gençlerle sohbet ettik, merak etmeyin herkese bir görev düşecektir, yolumuz uzun ve meşakkatlidir anlamına gelen kitabîlikten uzak olmasına gayret ettiğim söylevimsi bir konuşma bile yaptım, aşka gelip. Sonunda Yasin, gelin, gidip bir şeyler yiyelim dedi, bizi Hâdi Baba'ya götürdü.

Yukarıya yorgun adımlarla, içimde bu sabahtan beri gördüklerime yaşadıklarıma duyduğum derin, merhamete benzeyen, biraz sızı içeren duyguyu adlandırmaya çalışarak çıkmış, bu duygunun yitmekle, yitirmekle ilgili olduğuna dair belirsiz bir önsezinin sıkıntısıyla odaya varmıştım. Fuat, "ok gibi hublar beni yaydan yabana attılar"ı çalışıyordu. Udu iyi mi çalıyor, ayırt edemiyorum ama beni yatıştırıyordu. Bu şiirini kim bestelemiş, bilinmiyor, ama rakiplerle, düşmanlarla ülfet eden sevgilinin Dertli'yi yok pahasına sattığını, sonunda da hasretinden top gibi patlattığını anlatıyor dedi Fuat. İyi bir süfyan beste imiş. Fuat ve udu, odanın boşluk duygusunu, benim boşluk duygumu örtbas ediyor, yarın güçlü bir biçimde uyanmalı, kaldığım yerden devam etmeli biçimindeki telkinlerimi sıvılaştırıyor, gevşetiyordu.
Cezaevinin projektörleri havada tembel tembel dolaşıyordu.

Yine de, ranzanın alt katına uzanırken, sabah, elinde billur bir kadeh, içinde ışık demetiyle çıkagelseydi dedim, başını uduna eğmiş, gevşemiş bir teli akort eden, beni görmeyen Fuat'a.

Seyahat

Kötücül. Kımıldamak istiyor. Kımıldamanın kötüye açılan bir belirsizlik olduğunu biliyor. Bilmekle malûl öte yandan. Pencerenin ötesini biliyor. Atkılı kadının geçtiğini görüyor. Kadın dönüp bakmadan gidiyor. Küffarı öldürürsen gazi oluyorsun. Küffar seni öldürürse şehit. Kadının damalı atkısına bakarken niye böyle düşündüğünü anlayamıyor. Bunu galiba akşam radyo dinlerken düşünmüştü. Birilerine gazi denmesine içerlemişti de ondan. Şimdi böyle şakır şakır parlayan hava. Her gizemi açık edecekmiş gibi. Kedi. Oturuyor uzun zamandır. Duvardan sarkan siyah kuyruğu hafif sallamak. Tüm yaptığı bu. Ayağına uzanmak istiyor, vazgeçiyor. Parkedilmiş arabalardan ışık yansıyor. Gözünü yakan ışık. Küçük bir kımıltı. Açı değişti. Niye kötücül diye açılış yaptı? Biraz Sarp'a kızdığı için. Sarp da ona kızıyor, belli. Serpil'i odasına göndermek istemiyor. Okulu başlamış. Böyle açıkladı. Yara kıpkırmızıydı. Kaba etinde. Oturmaktan dediler. Merhem. Güzel kokuyor. Ama eskimiş ilaç kokusunu bastıramıyor. Eskimiş insan kokusunu. Eskimeye yüz tutmuş düşünce kokusunu. Bunu söyledi onlara, geçiştirdiler. Üstünde durmadılar. Sinemaya gitmekten konuştular. Sokak yine tenha.

Öğrenciler gitti. Şimdi servisle gidiyorlar. Biz, diye geçmişe çevirdi yüzünü, aşağılara bakmak istedi. Çok bakmıştı. O karda buzda. Düşe kalka okula varmak. Vazgeçti. Yorgunluk veriyordu geçmişe bakmak. Geçen yıl Serpil'e anlatmıştı. İlgiyle

dinlemişti çocuk. Dede, yüz para ne demişti. Harçlık. Koma günleri. Öteye gidiş geliş. Tuhaf. Hiçbir şey anımsamıyor. Akşam gibi, hep akşam gibi. Zalim. Yapayalnız. Kimin ne yaptığını bilmemek. Bilmek niye bu kadar önemli? Günler günler sonra eve getirdiler. Yarımdı, yani diğer yarısına hükmü geçmiyordu. Bu yarımlıkta zihin hariç tutulmuştu. Diğer yarıya hükmetmemek. Aslında hiçe hükmetmek. Bunları çok düşündü. Soyut bir yeni evren. Akıl bir yere götürmüyor. Hayatın açtığı kredi taksitleri ödenemedi. Haciz geldi. Dünyaya biraz da böyle bak. İnsanların memnun olduğu dünyaya. Memnun insanlara. Atkılı kadına. Kim bilir. Belki görünüşte memnun. Gerçeğin acımasızlığını savuşturmaya çalışmak. Çünkü nasıl ölüneceği hiç düşünülmemiş. O zamana kadar. Bir kaza. Bir afet. Duvar dibi. Yatağında uyurken. Bir rakı sofrası, kalp krizi. Otel odası. Yalnız, uzak.

Kedi usandı durmaktan, duvardan atladı gitti. Meleğin geçmesi gibi bir sessizlik oldu. Sonra yeniden sesler. İçeriden. Eylül'ün komşusu gelmiş. Alto ses. Biteviye cümleler. Bataklıktan geçer gibi. Sünüyor. Sözcükler açıkça duyulmuyor. Nereye çevirmeli zihni? Bir sıkıntısı var Eylül'ün. Zayıfladı sanki. İkindileri çay. Hüzünle ve kederle karışık. Kırmızı. Severdi kırmızıyı kızı. Son zamanlarda hep gri, siyah. Niye diye sormak istiyor. Kendisi mi sebep. Açıklamaz. Bulur bir şeyler. Kurabiye uzatır. Küçük ısırık. Sağ yanı yarım çalışan ağız. Çiğnerken çirkin. Ayna vermiyorlar. Camda görmeye çalışmıştı. Çirkin. Kedi geri geldi. Yerini aldı. Özgürce. Kuyruk yanında bu kez. Dikkatli. Yola bakıyor. Kendini kandırmak. Geri dönüş mucizesi! Yok hayır. Bunu da çok düşünmüştü. Dönme oralara. Sarp artık pek yanına uğramıyor. Sabah da uğramadı. İşe gitti. Bahçeden çıkarken hızlı manevralar. Gereğinden fazla gaz. Yüzünü göstermedi.

Zaman. Törpüleyici. Biriktirici. Azdırıcı. Öfkeleri, tortuları, kiri pası, sabrı, korkuları, sevgiyi. Bir tünel. Karanlık. Vagonların tekdüze gürültüsü artmış. Uzun. Uzun ve siyah ve hızlı. Derken, aniden, bembeyaz doğaya çıkış. Buz tutmuş cama hohlayıp vadiye bakardı. Ortasından akan köpüklü suya. Hep buradan başlıyor geçmiş. Öncesi silik, parça bölük. Başkent, fakülte yılları. Çalkalanan ülke. Gelecek? Gelecek artık yok. Eylül geldi, Baba n'apıyorsun, dedi. Sol elini yana açtı. İki el niyetine. İyiyim dercesine. Birkaç şey almak için markete gideceğim, bir şey ister misin. Ne isteyecek. Düşündü. Yok anlamında başını salladı. Telefon yanında, ararsın. Olur. Çıktı. Telefon. Yanında. Herkes her an bulunuyor. El altında tutuluyor. Ama yine de bu kayıp gitmeler. Bir yerde duramamalar. Sabitlenmişken bile. Sebil ziyan olmalar. Sol eline ders çalıştırdı. İlkokul birden başlattı. İyi öğrenci olmak. Bu sefer. Çorba kaşığını ağzına sağsalim götürmek. Kaşık yolu öğrendi diye şaka yapabilmek. Sözcükleri tekrarlayarak. Anlaşılması için. Ağzı da eğitti. Sessiz yinelemelerle. Sese Eylül bitiveriyordu çünkü. O yüzden. Sarp hiç anlamaya yanaşmadı. Eylül çeviriyordu söylediklerini: Kitap istiyor, hayatım. İfadesiz yüz. Hatta kınar gibi. Ne yapacakmış bu haliyle. Oyalanır, iyi olur. Böyle yatıştırıyordu Eylül onu. Suçluluk duygusu mu? Bilmiyor. Dış kapı kapandı. Kimse yokken tuvalete. Çok şükür onu da öğrendi. Sol elle tekerlek çevirmeyi. Koltuğu yönlendirmeyi. Vücudun çuval bölümünü tartmayı. İlk zamanlar çok utanmıştı. Sarp. Eylül. Serpil. Kendisi. Banyoda tadilat yaptırdılar. Eşiği düzleştirdiler. Tutamaklar. Koltuktan klozete kayma alıştırmaları. İşler düzene girdi. He, ya, işler düzene girdi. Pazarlar nerede kuruldu. Alışlar ve verişler nerede yapıldı. Cana kıyma düşünceleri yalanmış. İşler düzene girdi ey insanoğlu! Sen kim, cana kıymak kim. Daha ağu pazarının yerini bilmiyorsun. Dikenli çalılarla kaplı patika. Çırpın. Bir kıyı. Dalgalar. Beyaz kö-

pük. Tuvalet yolunu katetti. Dönüşte mutfağa baktı. Her şey düzenli. Buzdolabı vınıltısı. Tatlımsı, tılsımlı, evcil koku. Karısınındı bu mutfak. Eylül'den önce. Ölüm. O ince sızı. Belki korurdu onu. Böyle olmasına izin vermezdi karısı. Kudretli, buyruk. Tabii ölüme yenilmeden önceydi bu. Eylül'le Sarp'ın düğününde çekilmiş toplu fotoğraf. Rafın birinde. Arkada, solda körfez. Üç beyaz bulut. Fotoğrafın yanında sigara paketi. Birden canı çok istedi. Ama oraya ulaşamaz. Koltuktan yatağa, klozete yatay geçiş yapıyor. Ancak bu. Bir yere tutunup ayağa kalkar. Ama öbür kol yok. Rafa uzanamaz. Eylül'ü bekleyecek. Fotoğrafa yeniden bakış. Herkeste hakiki sevinç. Eylül'e tekrar tekrar sormuştu. İyi düşündün mü diye. Bu Sarp'ı. Baba titizliğine yormuşlardı. Öylesine. Karısı, o çok sevdiği kadın. İşleri oluruna bırakmayı sevmeyen. Ama yarı yolda bırakıp giden. Gidince bu ev kararmıştı. Geç vakit dönüyordu artık eve. Dolaşmalar. Uzun uzun. Yağmurlarda ıslanmalar. Serserilerle, puştlarla yarenlik. Düşüp kalkmışların tozlu dünyası. Dünya krizlere girdi çıktı. Haberi olmadı. Ay bazı geceler doğmadı. Haberi olmadı. Kıyamet senaryoları. Eylül dayanamadı. Halleri hal değildi. Krizi gerekçe gösterdiler. Taşındılar yanına. Serpil can simidi oldu. Can yoldaşı. Bu kez farklı gezmeler. Parklar. Bitkiler. Bak, buna nilüfer derler. Su yüzünde yüzer. Bu, begonvil. Moru olur, alı olur. Hayvanat bahçeleri. Martılarla kargaların kavgası. Küçük el avucunda. Akşamları masal anlatmalar. Eski arkadaşları aramalar. Kimiyle buluşmalar. Buluşmalardan ekşi bir tatla ayrılmalar. Arada rakı açmalar. Sözü döndürüp dolaştırıp anneme getiriyorsun demişti Eylül. Tabletini ona vermişti. Kulaklığını takıp yutubdan şarkı türkü dinliyordu. Neşet Ertaş, Ahmet Kaya, Kazım Koyuncu, Müzehher Güyer. Daha az sohbet. Giderek hiç sohbet. Bir defter almıştı. Anı günlük karışımı şeyler yazmıştı. Karanlık bir ses: Pangaltı. Diye başlık atmıştı. Sonunu getirememişti. Tüm bun-

lar inmeden önce. İnme milat. İnmeden önce, inmeden sonra. Sarp milattan aylar önce iş buldu. Taksitle araba aldı. Eylül çocuğu büyütüyordu. Sarp'la iyi gitmiyordu galiba. Su yüzüne çıkmış bir şey yoktu. En azından ona yansıtılmıyordu. Ama şimdi daha belirgin. Bu halini bahane ediyor Sarp muhtemeldir ki. Bir şey yapamamanın kahrı. Yok sayılmanın. Koltuğu sürükledi. Camın önüne. Masadaki bardağa su koydu sürahiden. İlacını içti. Yorulmuştu. Biraz kımıltısız durdu. Kedi yoktu. Kuşlar çıplaklaşmaya başlayan ağaçlarda. Şen şakrak. Ezan sesleri. Öğleyi etmişiz dedi. Tuvalet, mutfak, pencere. Başarılı gezinti diye düşündü. Daralan alan. Daralan hayat. Dar-ı dünya derler ya. Her şeyin evi. Onunsa, evi dünyaya dönüştü. Üç oda bir salondan ibaret cihan. Cihanın yitik hükümdarı. Tuvalet, dünyanın merkezi. Dünyanın merkezine başarılı bir seyahat. Jules Verne. Güldü. Gülerken yüzünün aldığı hal aklına geldi. Yarısı kımıldamayan yüz. Öbür yarısı olmayan gülüş. Sinirlenmedi. Daha çok güldü. Sesler ilave etti gülüşüne. Eğri büğrü sesler. Harap, yapayalnız, rutubetli Pangaltı havrası gibi.

Kapının açıldığını, kızının gülsün mü ağlasın mı biçimindeki şaşkın yüzünü önce farketmedi.
Sonra birlikte güldüler.

Akşam Yemeği

Hikmet Bey, evin eskiliği bahsini açmıştı, konuyu döndürüp dolaştırmıştı ve dili de biraz dolaşmaya başlamıştı, görünmez minik damlalar saçarak, sözcüklerin bir kısmını kemirip, rotasından saptırarak, yeni bir başlangıçtan söz etmişti. Ne olmuştu, nasıl gelinmişti buraya, kimse izleyememişti ama sonunda, iç dönmesi nasıl belli olur adamın yüzünde Macide Hanım, diye bir soru sormuştu büyük bir dikkatle tabağın kenarındaki kırıntılara gözünü dikmiş, perde soluğu, loş elbisesinin içinde artık hayatının nefes alma boruları tıkanmış gibi amaçsızlık, önemsizlik sergileyen ablasına. Macide Hanım'ın aklında iç dönmesi kavramı dolaşıma çıkmıştı ama, bunu belli etmeden, ekmek kırıntılarını peçeteyle tabağın kenarından alta doğru iterek geçiştirirken, bir mülk satmanın zamanı gelmişse bunu ifade etmenin başka yolları da olmalı diye tamamladı düşüncesini. Hikmet Bey'i sessiz sessiz süzdü, eski, içinde birkaç insan ömrü, bolca börtü böcek, fare, kedi, ve muhtelif mahlûkat hayatı tüketilmiş, bir sürü girintisi çıkıntısı, karanlık yüklüğü, gömme dolabı, merdiveni, bodrumu, tavan arası, arkasında diğer evlerle çevrili fazla güneş görmeyen kasvetli bahçesi olan evi, o evle bu zamana kadar nasıl başa çıkıldığını, bozulan turşuları, küflenen kanepe arkalarını, kararmış mutfak evyelerini, içinde kayıtsız bedenlerin konakladığı pazen sabahlıklarla, perdesi tam açılmamış mutfakta içilen kaçak çayları, Gelincik sigaralarının mavi dumanlarını da hızlıca aklından

geçirdi. Sonra gözlerini, kendini ele vermesin diye ve aynı zamanda düşüncesini doğrulamak için tavan köşesine çevirdi, sarfiyatsız uydurma ampul ışığının zar zor ulaştığı noktada örümcek ağının olup olmadığını anlamaya çalıştı. Hikmet Bey'in sözcükleri döndürüp dolaştırmasının, karaciğer yağlanmasına aldırış etmeden yediği kızartmalarla ve içkiyle bağlantılı olduğuna karar verdi, dönme olayı, nahoş bir şeydir, biz rahmetli ebeveynimizden böyle öğrenmemiş miydik Hikmet'çiğim dedi. Yetmiş beş yaşın, ruhundaki hafriyatla, altından antik dönem eserleri çıkacak kazılarla, evin tarihiyle uğraşmaya daha elverişli bir yaş olmasına izin verecekti, soluk elbiseyi bu yüzden giymişti ve bu yüzden ebeveynini anmıştı. Bir kadeh daha şarap dolduran ve kızarmış gözleriyle konuklarına teker teker görmeden bakan, satış sözleşmesini nasıl hazırlayacağını bilmediği emlakçının kendisini mutlaka tırtıklayacağı düşüncesi yüzünden, gözlerindeki anlamın yersiz yurtsuzlaştığı Hikmet Bey, ya, öyle mi dedi ve akşama doğru kavun-karpuzcunun bağıra çağıra evin sokağından geçişini anımsadı, evet, ben de öyle, hayat boyu, dönüşsüz bir yolda, düpedüz, dimdik ilerlemek istemişimdir de, diye devam etti ama, orada kaldı. Aralarında bir işaretleşme mi oldu, başka birşey mi, Şenay Hanım kalkıp mutfağa gitti. Giderken Macide'nin yapayalnız biri olduğunu düşünmekteydi ve cildinde de yazık hasarlar oluşmaya başlamış, dizlerindeki o ağrılar, bariz yüz çizgileri. Kendini emekli ilan ettikten sonra durmadan çamaşır makinesine, elektrik süpürgesine, paslı borulara, olukların şarıltısına odaklı kulaklar. Mönüde göze çarpan yemek. Dönüşsüz bir yolmuş! İki büklüm yaşadılar hep. Kıpkırık. Müsteşar Bey'lerin lûtfedip ziyaretimize geldiği nadir akşamların kırıklığı. Islahı imkânsız kırıklıklar. Araf kokan ev satılınca taze bir nefes al Şenay, biraz sonra bu akşam yemeği bitecek dedi kendi kendine, kavun tabağıyla dö-

nerken. Suat'la Pervin'in durgunluklarının kaynağı, bu yıllarını boşa geçirmiş Macide'nin olur olmaz soruları, eksikliğe öykünmesi, yoksun görünüşü mü? Yokluğu uzun mu sürmüş? Parlaklığı çok mu örselenmiş, tez mi tükenmiş? Ne sormuşsa, Suat Hikmet Bey'e, şişman, banker dostu gözlüklü başbakanın her şeyin önünü açtığından, yüksek enflasyondan, paranın alınır alınmaz yeni bir mülke yatırım yapılmasından, başaşağı gidişten filan söz ediyordu. Yani her şeyin önü açık, hah hah haaa, ellerini önüne kapamayan, mahcubiyet nedir bilmeyen müstehcen liberalizm, hah hah haa diye gülüyordu Hikmet Bey. Pervin'se, Macide Hanım'ın sevgisizliğine aldırış etmeden, soğukluğunun altına sığınmış, ince ince deşeliyordu geçmişi. Bu ağrılı nadir akşam, geçmişinden başka bir şeyi kalmamış biri tarafından ele geçirilmiş diğer fırsatlar gibi usul usul tadını çıkara çıkara kullanılıyordu. Yine arada sırada derlenip toplanma molaları vererek, kör zamandan, kuyudan esen kirli zamandan, yukarıdan salınan yılan dilinden, verandada koyu sandalyesinde oturan dişsiz cadıdan, bitmemiş doktora tezlerinden, yarısı yer altında infaz memurlarından, pejmürde aşklarından anlattı. Hay Macide Hanım, dedi Suat'ı dinlemeyi yarıda kesen Hikmet Bey, biraz kavun almaz mısın? Bu doğrudan hitapla duygulanan Macide Hanım, tam da Artaki Candan Beyefendinin vefatının kırkıncı gününde kabri başında çalınmasını vasiyet ettiği beyatî peşrevden söz açacakken durup vazgeçen Macide Hanım, ikindi vakti kamyonetten alınma kavuna çatalını uzattı. Şenay Hanım, yine aklından, bu kadın solarak ölecek diye geçirdi, yaz sonu olmasına, içinde hayatın, kirazın, halaylı düğünlerin olduğu sıcak bir yaz geçmesine rağmen kavuna böyle uzanan kül-beyaz incecik bileği görüp. Pervin'in ve Suat'ın sağlıklı, hızın, zaman darlığının, aldırışsızlığın ve kanıksamanın kayganlığı ile parlamış yüzlerine de sanki bir incinme duygusu değdi. Biraz

gölge. Evin serinliği sisle yer mi değiştiriyordu, masanın altında bir kedi ayaklara mı sürünüyordu, Şenay Hanım eğilip baktı. Orada olmayacak bir şeydi aradığı. Kibar, ince bir şey. Masum bir şey. Şöyle kolundan yavaşça tutulup sedirin başına götürülecek, oturtulacak, başörtüsü düzeltilecek, fütursuzca sıcacık bağra, merhametli bakışa teslim olunacak bir şey. Anne ve kedi geçen yıldı, hemsin sıcaklarının başlangıcıydı, öldü. Artık kimsenin aklına pek gelmiyorlar, unutuldular. Ev, Hikmet Bey ve Şenay Hanım –yani artık her köşesi toz üreten yaşlı evi ve huysuz, yaşlanmakta olan emekli müdür Hikmet Bey'i yöneten Şenay Hanım– bir kuralsızlıktan ibaret kaldılar. Şimdi bu kuralsızlığı, başıboşluğu, nereye doğru gitmemiz gerektiğini bilmemeyi habire içe dönmeyi telkin eden evden kurtuluyoruz diye düşünerek doğruldu ve köşede, sesi kısılmış televizyonun alt yazılarına gözü takıldı. Bir yangın yerinde yaşıyoruz dedi ortaya, eliyle belirsizlik kattığı geniş bir kavis çizerek. Macide Hanım'ın çekimser devinimi yolun yarısındaydı ki, biraz duraksadı, çatalındaki kavunun ucundan bir damla, beyaz, ceviz kaplama masanın yuvarlak köşelerini dışarıda bırakacak biçimde verevine örtülmüş bayramlık masa örtüsüne damladı, Suat ve Pervin dönüp televizyonda ne var diye baktılar, Hikmet Bey'se, son vapur kalktı, aylar birbirine karıştı, her şeyin sonuna geldik dedi, niye dediyse, yeniden doldurduğu kadehinden bir yudum daha içerek. Kimse yorum yapmadı. Çift kapıyla dar balkona açılan boşluktan bir ay kafasını uzatmıştı, tüllerin arasından hayalet gibi geçip gitmek istiyor, diye mırıldandı Macide Hanım. Pervin, Macide Hala'nın bu çok kullanılmış on dokuzuncu asır kalıbına içinden güldü ama belli etmedi, onun, bazı düşünceleri kafasının içinde katlayıp bir kenara koyduğunu, kısacık bu anları sizin tamamlamanız gerektiğini biliyordu. Genellikle Musahipzade Sahnesi'ne yakın bir yerlerde tökezlerdi. Bir boza molasında.

Utangaç, biraz da gizli gülüşü daha dudağında idi ve Boğaz'a doğruydu. Rugan pabuçlar. Diba saç. Musikî Cemiyeti. Çok çok sonra, ailede istifham yaratan ölümcül aşkın bitmesinden sonra, mideyi ferahlatan sarı kantaron. Gelincik dumanlı mutfakta, kumru içlenmeleri eşliğinde, gözaltları çöküк, annenin el örgüsü hırkasına bürünülmüşken. Suat, televizyonda bir yerleri işgal edenlerin jet sortilerine fazla aldırmadan enflasyona, liberal ekonomiye döndü. Sesi kısık gibiydi, sanki ayıp şeyler söylüyormuş gibi, anlattıklarını kimseye duyurmayı pek istemez gibi ve zaten sunum yapacağı müşteri kitlesinin ilgisinin yittiğini duyumsayarak. Yerinden kalktı, ay ile Macide Hanım'ın arasına girdi, yüzüne bambaşka, mazlum bir anlam takınmaya gayret etti, gizli, bankada bazı müşterilere karşı kullandığı, yasadışı bir işte çalışanların ikiyüzlülüğünden bir pasaj da ekledi. Anlaşılan, o da fazla içmişti, aradığı etkili sözcüğü bulamıyordu. Pervin'e yardım ister gibi baktı, Pervin'in kaşları sanki yıllardır orada duran ince bir hüzünle çatılmıştı, biraz dikkat edilince korkuyu da çağrıştırıyordu, iyisi mi, dedi Suat kendi kendine, karanlıkça köşesine çekilip odanın, kanepenin kadife sessizliğine iliştirip kendimi bu hayırlı iş için toplanılan akşamdan biraz uzağa düşüreyim. Sahneden çekildi. Perde kapandı.

Her şey yenmişti, sofra, tabaklar yemek sonrası dağınıklığı içindeydi, ısırılıp bırakılan zavallı bir ekmek parçası, dudak izi olan bardağın dibindeki su, gelişigüzel duran çatal, bıçak, tabakta köşeye biriktirilip, artık yüz verilmeyen iki-üç barbunya tanesi, bir kısmı buruşturulmuş peçeteler, peçeteye konmuş sıkılmış limon dilimi, şarap tortusunun diplerini koyulaştırdığı kadehler. Macide Hanım, bu kez ağır devinimlerle geviş getirmekte olan bir ineğin de yer aldığı, kırsal duyarlığın, ladin ağaçlarının, küçük bir derenin resmedildiği tabloya bakıyor-

du. İneğin çenesi kibirli bir hoşnutlukla, az eğri açılmış, öylece kalmıştı. Çocukken annesine sormuş, geviş getiriyor kızım demişti annesi. Sonraları, hayat bilgisi dersinde öğretmeni de anlatmıştı çift toynaklı hayvanların geviş getirdiğini. Aslına vakıf olamadım, hayat gidici dedi içinden. Roma'da mı, nerede, hayvanat bahçesinde, tabelasında lama yazan bir hayvan görmüş, aa, bu inek gibi geviş getiriyor demişti sarışın, bıçkın rehberine, adam gülmüştü. Macide Hanım dalıp gitmesini yorgunca bir gülümsemeyle örtmek istedi. Kamuya mâl olmuş bir eski artistin, çarpıklığı içinde biraz kösnüllük de barındıran, bir cümleyi yarım bırakmış gibi duran gülümsemesini benimsemişti ne zamandır. Bu gülümsemeyi gözlerini tablodan ayırıp herkesin üstünde dura dura gezdirirken başarıyla sergiledi. Bir yandan da, bu kelimeler niye hep negatife dönüyor kafamda, hurdacı duvarının dibinde, eski yağlı çuvallar gibi medet umulmaz, kuş uçmaz kervan göçmez tenhalıklara atılmış. Offf, dedi yavaşça. Ali Kemal Bey'i çağırmışlardı. 56 impalasıyla gelip kapının önünde beklemişti. İkindide başlayan çisentiye hırçın rüzgâr ilave olmuştu. Karacaahmet'in yüksek servileri salınıyordu. Haydarpaşa'ya kadar hep susulmuştu. Adnan Bey öbür camdan, Macide Hanım bu camdan mütemadiyen dışarı bakmışlardı. Ali Kemal Bey de gün görmüş taksisi münasebetiyle bir mevzu açmayı münasip görmemişti. Kendine anımsamayı men ettiği bu görüntü, böyle olur olmaz yerde ve zamanda çıkıp geliveriyordu. La, lâlettâyin bir nota değildir, intizam ister diye araya giriyordu musikî hocası. Adnan Bey, musikî cemiyetine devamını münasip görmeyince ilk kırgınlık yaşanmıştı. Ol nedenle la'ya gerekli ihtimamı gösterememiş, fevkalâde mahcup olmuştu. Zaten annesi fincanında ebabil ağzında gelen haber görmüştü. O vakitler güvercinin, kumrunun iyi haber, ebabilin kötü haber getirdiğini bilmiyordu.

Pervin, Macide Hanım'ın, görevini yerine getirmiş ve yanına düşmüş elini tutup, artık şu masa başından kalkıp yayılalım biraz diyerek, köşedeki berjeri işaret etti. Macide Hanım diğer elini başına götürdü, alnını hafifçe sıvazlayıp anıları ve geçmişi, ait oldukları derinde bir yere itti, Pervin'le elele berjere kadar yürüdü. Manzarayı masanın öbür ucundan seyrederken, puhuların inildediği, tana doğru eğilen bir gecede, daha tan ağarmamışken evden atılan gelin geldi aklına Şenay Hanım'ın. Hikmet Bey'in tayini çıkmıştı o kasabaya. Sürgün gibi bir şeydi. Uyku tutmamıştı o gece. Gençti. Zaman kıymetsizdi. Gelin, karşı çaprazdaki sac damlı evin kuytusunda uzun süre kımıltısız durmuştu, akîbeti bilinmemişti. Gelinin küçük kız kardeşi, Suat'ın okulundaydı, okuldan alınmıştı ve yokluk. Sağır olmaya ve benzer önemsiz şeylere alışmak. Evin kararmış mutfağına alışmak. Gençliğin törpülenişi, pörsümesi. Işığa ve sevince yakın olmak istiyordu hâlbuki. Sokağa başını uzatmak, Şemsi Paşa'nın, Tekel depolarının siluetleri arasından telli duvaklı geçen vapuru görmek. Hikmet Bey'e baktı. Gerçekten de ayları yılları birbirine karıştırmış, her şeyin sonuna gelmiş gibi duruyordu, boş tabakların, bitmiş şarap kadehlerinin arasında. Mayhoş ampulün altında, yüzü kızarık. Ki, bu insan, bir zamanlar, yani epey uzun zamanlar armağan etmişti tenini ve ruhunu, ve armağan almıştı bir tazeliği, yani işte, ne bileyim, böyle şeyler olmuştu ve bunlar, hoş bir şey olarak yazılmıştı birtakım kitaplara, –bu evin duvarlarına da– ve şimdi benim görmek istediğim şeyi bildi diye sürdürdü düşüncesini Şenay Hanım, "son vapur kalktı" dedi. Hikmet Bey'inse içinden bir kuşkucağız geçti. Bir korkucağız. Başını kaldırdı, herkesin kıyılara çekilmiş olduğunu farketti. "Gamzedeyim deva bulmam" diye başladı Macide Hanım'a bakaraktan. Ama onun da arkasını getirmedi. Eski fasıl günleri. Duvarında kandili, çekimser bir çilekeş hücresi. Tatyos

Efendi'nin cenazesinde zangoç, papaz, arabacılar ve Ahmet Rasim hariç altı kişi varmış. Kiliseden mezarlığa kadar üç at arabası. Mart ortasında yağmur, kara giysileri bir güzel dövmüş, tabutu yıkamış. Bu ev satılacak. Yeni, tanımadığı eylüle, ekime bir defaya mahsus kol bacak gerilecektir, uzanılacaktır ve beldede belediye hoparlörü, iş makineleri ile düzenlenmiş yepyeni mezarlığın hizmete açıldığını duyurmuştur. Kendini tanıma evi. Bildiktir belki bütün topraklar, o beldenin ham toprağı, bir seferinde, gençlik serde iken, ipekten içlik bile dikilen, giydirilen Tatyos Efendi'nin Uzunçayır'da yattığı yerdeki ile tanıştır, biliştir, kim bilir?

Suat, mantıklı bir yol izledi, babasının başlayıp kenara koyduğu şarkıdan yola çıkarak, Hala'cığım, sizin arşiv sidilerinden dinlesek mi biraz dedi, kanepenin boğuk bordo kadifesinden doğrulup. Siyah-beyaz, biraz sararmış, yarısı görünen kûfî yazının altında, enverî bıyıklarıyla, afilli bir kısrağın gemini tutmuş "ata" fotoğrafı, berjerin bir tarafında, sarkaçlı, germen rakamlı maun saat öbür yanda, arada, altta, berjere sığınmış küçükçe, gri saçlı Macide Hanım, elleriyle koltuğu tutmaktayken ve gözleriyle bakmaktayken ve içindeki köpekleri susturmak isteyenlerin biçimini almış gibi durmaktayken, bu sual ile canlandı. Taş bir gerçek ve yine o insafsız geçmiş! diye düşündü, geçmişe o ünlem işaretini koyarken, şimdiye dair bir şey yok ki, dedi kendi kendine. Şenay Hanım tabak çanağı toplamaya başlamıştı. Hikmet Bey, sözcüklerini söze dökmemekte inat ediyordu. Pervin sesine biraz neşe katıp, kendince kasvetli havayı hafifletmeyi de umarak, kim çay ister kim kahve, diye arayıp bulup tek tek yüzleri, sormuştu. Yanıtlar pek düzgün, düpedüz olmamıştı. Saat araya girmiş, on bir kez çalmıştı. Büyükanne ve kedinin ölümünün ertesi gecesi yere düşmekle ve durmakla aile ile komşular arasında ün salan saat. Necmettin

Usta'dan geldikten sonra sesi pesleşmişti. Tekrar götürülmeye gerek görülmemişti. O pes kampana, arada aksayan tiktaklar, filmlerde rahvan giden atlarıyla, gece taş parke sokaklarda konağı basmaya yönelmiş eşkıya kafilesini çağrıştırırdı Şenay Hanım'a. Geç vakitlerde. Televizyondan bîtap düşmüşken. Hikmet Bey de kadehin yanında uyukluyorken. Saat görevini yapıp herkesi geri getirmişti. Tam da, Macide Hanım, şimdiye dair bir şey var aslında, ev satılacak, para gelecek diye düşünürken. Bu ihtimal gözlerinin dolmasını engelleyemiyordu Macide Hanım'ın, bu ihtimalin belirmesi ile Haydarpaşa'dan o meş'um gün Ankara'ya uğurlanan, bir müddet kendisinden hiç haber alınamayan Adnan Bey'den gelen, bir lise edebiyat öğretmenine yazılmış ve izdivacın imkânsızlığından dem vuran o kısa, kuru mektup yeniden anımsanacaktı nedense. Sonraları, zengin iş adamı Adnan Bey'in bir vekilin kızıyla evlendiği gazetelere çıkmıştı ve bu haberi evde herkes birbirinden gizlemişti. Böyle oluyorum işte, kendimden hemen geri dönüyorum, bütün nereye çıktığı bilinmeyen yolların köşebaşlarından bu dönüşler, beni henüz revaçta olmayan yeni yalnızlıklara çıkarıyor diye düşündü ardından ve dönüp Pervin'e, çay içsek iyi olur, dedi. Bahçedeki tek incir ağacının olgunlaşan, ballanmakta olan incirlerinin kuşların aklını çeldiğini, ama artık o ağacı da, o kuşları da terk edeceğini düşünen Hikmet Bey, ben kahvemi isterim, diye karşı çıktı. Başka isteyen olmayınca, çay ve Hikmet Bey'in kahvesini yapmak üzere mutfağa gittiler Şenay Hanım'la Pervin. Suat hâlâ sidileri gözden geçiriyordu. Siz hayatınızı ziyadesiyle hasis kullanıyorsunuz, onunla ne yapacağınızı pek bilmiyorsunuz demişti Adnan Bey bir keresinde, Kanaat'teki akşam yemeği sonrasında kıyıda oturmuş Kızkulesi'ne bakarken. Tam da hayata dair kuşkularını bertaraf etmek için öğrencileriyle hemhâl olmaya kendini adadığını, birlikte hoyratlığa, nobranlığa bir nev'i savaş açtıklarını iştahla

anlattırdıktan sonra söylemişti bunları. Yine içinde bir kırılma olmuştu da, karşı kıyıdaki kulelerin, girintili çıkıntılı çatı karartılarının ardına inmeye çalışan ayın batıp gitmesi, olayı örtbas etmişti, okulu, çalışmayı bırakıp Ankara'ya gitme teklifini, ayağının ucuyla kanepenin altındaki çakıllarda minik bir çukur açarken reddetmişti. Ayın battığı, ötelerde, çok ötelerde bir yer olmak istemişti kızaran yüzüyle. Böyle, dedi. Hayat hasisliği tam bize göre, değil mi Hikmet'çiğim? Hikmet Bey, kim bilir hangi düşten ya da güneş almayan rutubetli bahçe kuytusundan bir keşkeler uzmanı olarak dönüp baktı, o sırada, Suat uğraşını bitirmiş olmalı ki, müzik doldurdu havayı, salonu yatıştırdı. Bir ayaklanmayı, bir yere kapanmayı önledi. Koro halinde bir koro, "Mey-i lâlinle dîl mestane olsun" dedi. Ayrılmalar, geri gelmeler, kavuşmalar, gitmeler dönmelerle bu evde onca yıl. Tükenmekte olanlar. Herkesin hasis olmasında yarar var bu konuda, dedi içinden Hikmet Bey. Hayat konusunda. Ama bunun da pek derde derman olduğu söylenemez. Hasis ol ya da savur, tükeniyor sonunda.

Yedeğinde nalsız biniti, kaldırımlara, yol kıyılarına park etmiş arabaların arasından sıyrılıp geçmekte zorlanıyordu incinmiş bir köse tellal. Paşakapısı'ndan Karacaahmet'e doğru, apartmanların, tek tük kalmış ahşap evlerin, evlerin bahçelerindeki güdük incirlerin, kulakları sağır sakinlerine doğru, serbest elini başının sağ yanına götürüp, sessiz nidalarla, "duyduk duymadık demeyin!.." diye ünlüyordu. Merhum Hıfzı Bey oğlu Abdurrahman da gitti. İbrahim Efendi'ninki kalp krizi. Hâdi Baba, meyhane çıkışı ışıklı mekânına göçmüş. Naciye Hanım, ah Naciye Hanım, hayatın yerlerde sürüklediği çilekeş Naciye Hanım, sen de mi rahatı tercih ettin? Yeldeğirmeni'nde oturan nakışçı Şükran! Genç yaşında. Kötü hastalıktan. Duyurular böyle böyle ağıta dönmüş. Karacaahmet cihetinden tellala

ses ederlermiş bu saydıkları ama, onları da tellal duymaz imiş. Kesme bardaklar büfeden çıkarılmış, çaylar konulmuştu, buyurun diyordu Pervin. Çay, Macide Hanım'ı aklından geçenlerden ayırdı. Pervin, dengeli elleriyle bardağı alıp ceviz kaplama sehpaya özenle indirdi. Bir şans bu gelin Şenay'a diye düşündü Macide Hanım. Ayaklı lambanın koyulttuğu kumral saçları bir kez daha beğendi. Suat'ın yüzeyselliğini dengeliyor dedi kendi kendine. Köşedeki müzik setinde sidi artık daha tempolu havalara geçmişti. Dereler buz bağladı/avcılar iz bağladı/beni bir gelin vurdu/yaramı kız bağladı. Buralarda Macide Hanım solo yapmış, koro tekrarlamıştı. O yeşil gözlü udî. Fasıldan sonra elini hararetle sıkıp, pastaneye davet etmişti. Ziyadesiyle yaralı idi ve yarasını alkolle tedavi ediyordu. Korkmuştu Macide Hanım. Bazı şeyleri, hattâ pek çok şeyi reddetmenin bakışıyla bakmıştı yüzüne. İnce, hassas bir adamdı, anlamıştı. Bu kez de bu anlamanın içtenliği karşısında çaresiz kalmıştı. Olmamıştı. Bir şey. Herhangi bir şey. Sonra da yalnızlığı bir seçim olarak dayatmıştı kendisine.

Şimdi herkes yine salondaydı. Bir yasak kalkmış gibi konuşulup, gülüşülüyordu. Kendi dahil herkesi yeniden gözden geçirmiş ve şükürler olsun şu beş kişilik güzel yalnızlığımıza diyen alçacık rikkatli sesini duymuş, hattâ mukadder akibete doğru, sona doğru bu huzurlu, kendi seçtiği zinde adımları korkusuzca attığını da dikkate alarak, sesinin biraz titrekleşmesine izin vermişti. Kimsecikler duymamıştı. Sonra başını çevirip, kahveni iç de bir fal bakayım demişti Hikmet Bey'e.
Kuş gagası açık, dikenli muştu, ağızda mektup, bayraklı kapı. Gözü kapalı balık ve kedi. Ak bulut. Haneye doğan ay. Kendinden umulmayan bir canlılıkla, fincanı tabağı dikkatle inceleyerek herkesi umutlandıran yağlı ballı, güzel sözler sarfetti Macide Hanım.

Balkon kapılarından içeri serin havayla, bir kırık segâh doldu. Hafif rüzgâr tülleri havalandırdı.
İhtiyarî bir ay ziyareti son bulmaktaydı. Denizin dalga yüzlerini bir süre daha beyaza boyamayı sürdürecek. Bu biliniyor.

Saat 12'yi vurdu. Her şeyi, çarkları, zemberekleri, vidaları, insan yüzlerini, insanları yazan, not eden saatçı Necmettin Usta'nın aynı zamanda bir unutma ustası olduğu hatırlandı.

Ahlat Altı

Bir turna yüksekten uçuyordu, bu arka mahallenin üstünden geçerken, görmemesi gerekenleri yine görüyor, duymaması gerekenleri duyuyordu ve biliyorum, benim gibi her şeyin kıyısından geçmek içindi bu uzaklık, bu yükseklik. Ben onun kadar yüksekte, uzakta olamıyordum, gitsem gitsem, demiryolunun istasyona varmadan kıvrıldığı tepenin ardındaki çalılığa gidiyordum, iki cılız ahlatın dikenli dallarından sakınarak, aralarındaki düzleşmiş toprağa oturuyor, dağın böğrünü yarıp yırtmış ve terkedilip öylece bırakılmış taş ocağının açtığı vahşi yaraya bakıyordum. Turna olmaz buralarda demişti Veysel Dayı, üstleri dumandan sararmış bıyıklarıyla oynarken Seyfettin'in aktar dükkânının önünde. Dükkânın içinden gelen karanlığı ve kuru bitki kokularını birlikte solumuş, sağa sola çaresizce bakmıştık.
Olsun, ben o kuşu turna bellemişim, muhkemdir benim belleğim, az elekten geçmedi, az duvardan atlamadı, az takoz yerleştirmedi lastiklerin arkasına. İri iri güç yetmez kamyon lastiklerinin. Kışta, ayazda. Neyse, oraya girmeyelim şimdi. Turna değilse de, turna gibi narindi o kuş ve eminim Yemen'den gelirken Kerbelâ'yı görmüş de gönlü yanmıştı.

Oturduğum yerde, kuşluk vaktinde, çilehane belledığim şu ahlatların altında, ömür dediğin şey ne ki diye düşündüm, gelip geçen bir fırtına, arada paydoslar tatiller olur, dinlenmeye

durursun, ama onda da, vardiyanın geri kalanı nasıl geçecek diye, yatsının farzı yeterli olur mu diye, seccadede biraz uzun dursam, vücudum azıcık daha dinlense, Tanrı da gönenir mi diye düşüne düşüne daha ne olduğunu anlamadan geçip gider. Alnı kırışır insanın, gözünün ferinde kuşkular dolanır. Sükûnetin tadı çıkmaz.

Sevdalım nasıldır şimdi dedim kendi kendime ahlatların çiçeğe duran dallarının arasında, oturduğum yerde, acaba o oluklu saçlarından biri, geçen fırtınada paslı çivilerinden kurtulup uçan, artık yağmurdan, kızgın güneşten kimseyi koruyamayan ihtiyar sundurmanın altında mı yatıyor hâlâ, yüzü gözü yağmurdan yağmura mı su görüyor, yoksa bir imansızın, huyuna suyuna yabancı, lafından lisanından anlamayan insafsızın altında, bilmediği etmediği koyaklara, dağlara mı vurmuştur? O zalim, yokuş aşağı inerken Afiyonun aman aman ortasında diye girip, Gerizler başından çıkan zeybek havalarının Kınalım'a iyi geldiğini, Konya Ovası'nı geçerken ille de bahçada yeşil hıyar, boyu boyuma uyar diye çığıran Kürt Celal'in o iç yakan türküsünü, hoyratıyla birlikte dinlemek istediğini bilmez. Homurtusundan, tıslamasından, arkadan gelen tıkırtılardan anlamaz.

Hüsrev Bey, son kalan beylerden ikincisi, işletme müdürü olanı, bizi de kardeş bileni, yemekhanede toplantı yaptığı gün anlamıştım ikimizin de öksüz kalacağını. O zamana kadar hiç dikkat etmediğim yemekhane tavanının demir putrellerine, duvarların nemden oluşan desenlerine, arkadaşların ağarmış saçlarına, bıyıklarına, masaların üstünde birbirine kenetledikleri eski ve usta ellerine, sararmış beyaz muşamba örtülerin yer yer delinmişliğine, eprimişliğine bakmaya durup, Hüsrev Bey'in hırçın, biraz da yıkık bir sesle anlattıklarına tam kulak

verememiştim ama, anlamıştım, veda vakti gelmişti. Bütün gün yağmur yağmıştı, çatıda şakırdayıp durmuştu. Çıkışta, sonrası sen sağ ben selamet demişti Nurettin Usta açık duran büyük hangar kapısının önünden geçerken. Tamir edilmeyen oluklardan fışkıran yağmur sularından korunmak için açıktan dolaşmıştık. İki forkliftin aylardır kımıldamayan sarı mahzun duruşunu, boş, soru soran ıssız ambarları, kendini bu ıssızlığa baba olarak görevlendirmiş Nurettin Usta, görmezden gelmişti. Iskartaya çıkmış çeşitli makine aksamının yığıldığı duvar dibinden yürüyüp, akasyalı yoldan dış kapıya varmış, içimizden o sözü, sen ölü, ben felaket diye tercüme ederek sarılmıştık, vedalaşmıştık, meşin yeleklerimize bir hüzün bulaşmıştı parmaklıklı fabrika duvarlarından.
Sonra evlerimize gitmek için ayrı yolları tercih etmiştik.

Kuşluk vakti ekspresi uçsuz bucaksız ve gürültüyle geçti aşağıdan, bir bölük serçe ile karga havalandı, ahlatın çiçekleri arasında bahardan sarhoş olan, coşan arıların sesi duyulmaz oldu, sonra her şey eski haline döndü, karşı dağın böğründeki yaranın hoyrat yüzü, taş ocağı sahibi Hayati Bey'in mümin ve mülayim yüzü, oğlu Akın'ın bıçak yaralı yüzü, bizim oğlanın her zaman soru işareti biçimindeki yüzü, kalkık kaşları, Nazlı'nın kimi zaman fırtınalı, kimi de ahlat çiçeği saflığındaki beyaz yüzü sakince gelip karşımda durdular. Hayati Bey'le Akın, taş ocağından dolayı görüş alanımdaydılar, çıkmaları için taş ocağına sırtımı döndümse de biraz daha kaldılar, ama bu kez de artık tamamen boşaltılmış, sadece girişteki bekçi kulübesinde Hüseyin'in kaldığı fabrikamızın hayaletini gördüm uzaktan. Fabrikamız derken, lafın gelişi, devletin fabrikası ama, yıllar yılı biz çalışmışız içinde, iyi kötü günlerimiz olmuş, bizim bellemişiz. Hasılı, temiz bir ufuk yok.
Turna da geçmez havadan. Bunaldım.

Bunaldığımın başlarında kendime konuşur olmuştum. Nerede bir kamyon görsem durur bakar olmuştum. Dalıp kalır olmuştum. Geçip giderken o kamyon karşıdan, sesini dinler, kolunu pencereden atmış şoförüyle barışık mı, gözler olmuştum. Pedalına doğru basılır mı, takviyeye zamanında atılır mı diye tetikte bekler olmuştum. İşte buna sebep, kamyonlara dalıp gitmeme sebep, soru soruldukta karşıya uzun uzun bakmama sebep, bizim oğlanın yüzü soru işareti, Nazlı'nın yüzü beyaz ahlat çiçeğinin yabanı, yasaklısı olmuştu.
Evin odasında sofasında gölge gibi dolaştığımdan önce yakındılardı, kendime konuştuğuma endişe duydular, ürktüler, sonra artık sözün kâr etmediğine kâni oldulardı. Akabinde onlar da bir suskunluk peyda ettilerdi o vakit. Sofrada tavuktan horozdan, komşudan pazardan, oğlanın şakacı öğretmeninden, mahallemizin kocakarısı Bitli Nevres'ten haber vermez oldulardı. Nazlı'nın çiçeklerinden, saksılarından, bahçesinden bir havadisi koyup kaldırmadılardı.
Hep beklediler ki onlara o eskiden okuduğum, dimağıma yığdığım menakıbname, siyer-i nebevi kitaplarındaki kıssalardan, binbir gece masallarından anlatayım, acayip yol hikâyelerinden, dağın yola koptuğundan, taşmış çaydan aşırdığım kamyondan, boranda önüme çıkan ayıyla ettiğim muhabbetten, doruklardan, bellerden, uçurumlardan anlatayım. Şimdi onlara suskun, kendime konuşkan benden, bu turna göçmez ovadan, "Allı, telli turna," diye başlamamı istediler. Kurudum kaldım bilmedilerdi. Terler basardı her yerimi. Bir, onu gördülerdi.

Madem, kalk işe git, vakit gelmekte dedim. İşsiz gezdiğim o yaz sıcağının içimi dışımı kavurduğu, güz esintisinin vakitsiz üşüttüğü zamanların ter basması oldu yine. Ne zaman işi, işsizliği düşünsem, olur. On sekiz yıl fabrikaya taşıdığım koza, çeltik, pamuk kokusundan, ücra illere taşıdığım apre-

lenip terbiye edilmiş kumaşların tertemiz, kibar kokusundan, kınalımın mazot gres kokusundan ayrı düşmeme yormuştum bu terlemeleri. Susmaları, kalmaları, kendime konuşmaları derlerdi bana, yüzüme konuşurlardı da pek bilmezdim, kavramazdım. Bir de kimselere söylemediğim, zannederim işini kaybetmişlere musallat olan ağız acılığıyla dolaşmıştım aylar boyu. Kavisli meydana bakan kahvenin adamları bile bunu anlamadılar. Belki, sadece, o da şüpheli ama Nazlı anladı. Hayati Bey'in dolmuşlarından birinde işe başlayınca duruldu bu haller. Ama, böyle arada ahlatlı tepede otururdukta, aklımı eskiye yeniye, kıyıya köşeye daldırdıkta yoklar bir.

Tepeden inip, kentin sırtını döndüğü, çoğu erkeklerinin eskiden şu ilerideki fabrikada çalıştığı, mezarlığın ve istasyonun komşusu ve artık eskimiş ve solmuş mahallemizin yolunu tutturdum. Servilerin kararttığı mezarlığın yanından geçerken üç kulhuvallah bir elham okudum, Nazlı'nın babasına, benim anama ve ardından ihtiyatla, içimdeki öte dünyanın, hesap gününün tedhiş duygularını bastırarak, tüm yeşermeye, çıplaklıklarını telafi etmeye gayret gösteren ağaçları, çalıları, otları, hattâ üstü yazılı yazısız taşları, mermerleri gözden geçirerek, tanıdık tanımadık herkese, bütün ölülere bağışladım. Ruhum serin bir ırmağa dalmış gibi durdu. Bağışlamanın alçacık kerevetinde mi desem, yüksekçe kürsüsünde mi, oturup rahatladım. Bu okuduklarım, memlekette yatanlara da kâinatın öteye göçmüş tüm varlıklarına da gitmiştir sanırım.

Demiryolunu geçen köprüde iki polis, dirseklerini demir korkuluklara yaslamış, sigaralarını içerek, aşağıya, biraz ilerideki istasyona doğru bakıyordu. Ben de o tarafa baktım ama peronu gevşek devinimlerle süpüren ve bankta oturmuş gazete okuyan iki kişinin dışında kimse yoktu. Sarı taştan yapılmış,

insana her zaman güven veren istasyon binası, önündeki parıldayan raylar ve arkasındaki ağaçlıklı alan, ağaçların bahar hazırlıkları, kente giden yol, bütün bunlar, iyi örgütlenmiş, uzun bir grevden sonra sendikanın talep ettiği hakları almış, artık bahçede uyum içinde töreni bekleyen işçilerin arasında, onlardan biri olarak o anda duyduğum huzura benzer bir şeyi hatırlattı nedense. Eskilerden bir rüzgâr estirdi. Sessizce geçtim bu rüzgârın içinden ve polislerin arkasından. Dönüp bakmadılar. Kavisli meydandaki kahveye kadar kimi esnafla ve tanıdık birileriyle selamlaştım, o kadar.
Başka da bir şey olmadı.
Hâsıl-ı kelâm, mahallemiz sakin, yerliyerindeydi.
Cümle mahlûkat, insanı hayvanı, ağacı evi, yolu duvarı, bulutu göğü işinde gücünde idi.
Bu ne demekti, yangına, yıkıma, sele, cinayete, intihara hazırlıklı olmak demekti. Mahallemiz, yukarıdan inene, dipten zuhur edene, memleketin ortasına oturmuş Yargıç Sarı Köse'lere, Kambur Ese'lere, Deli Dumrul'a, her türden uğursuzluğa karşı, şimdilik, büyücek bir taşın üstüne çıkmış da dört bir yanından akan suyu dalgınca seyre oturmuş, oturakalmış gibiydi.

Çevresine anlatacak ne çok şeyi olan Veysel Dayı, iri taneli sarı otuzüçlüğünün eşliğinde, camın önüne oturmuş, gelen geçene bakıyordu. Yanına vardım, oturdum, hal hatır sorduk, çayım geldi. Havadis var mı Dayı diye sordum, şu üç kuruşluk yalan dünyayı, yüzümüze gözümüze bulaştırmadan bitirip gidemiyoruz dedi, sustu. Oğlu gideli beri arada Veysel Dayı'nın susması tutar.
Devletimiz fabrikamı satacağım diye tutturdukta, biz de kapıya konuldukta, bu Veysel Dayı'nın oğlu Arif, ki neredense bir sarışınlık bulaşmıştı bu Arif'e, iri kıyımdı, gözü pekti, önayak olmuştu da direnme mirenme yapmıştık. Çadır kurmuştuk.

Sendika da, eh ne yapsın, rızalık vermişti, hadi bakalım diye. Epey bir eğlenmiştik böyle. Kimimiz iş bulmuştu bu arada, kimimiz köye göçmüştü.

Derken bir gün, polisi, jandarması gelmişti, alıp götürmüşlerdi Makinacı Hasan, Eğik Necmettin ve Arif'i. On gün sonra, bunların saçı sakalı uzamış, kirli, terli, getirip koymuşlarlardı mahkeme salonunda orta yere, çalımlı çalımlı duruyorlardı, yılmamışlardı, jandarmanın arasından laf yetiştirmektelerdi. Hâkim Bey'in ağzına gözümüzü dikmiştik, biz hepimiz sığdığımız kadar doluşmuştuk dar salona, oğlum demişti, Hâkim Bey, bu fabrika devletin değil mi, döver de söver de, canı istemiş, satar da, hadi bir daha karşıma gelmeyin, evli evine demişti. Ve bu Veysel Dayı'nın oğlu, kızmıştı, küsmüştü, bize demişti ki, tekrar toplandığımızda fabrikanın önünde, biraz az da kalmıştık zaten, dört ay olmuştu, yaz geçmiş güz yarılamıştı, bıkkınlık dizlerimizden yukarı doğru yürümüştü, kadınlarla çocuklar, hısım akraba, esnaf falan yanımıza gelmeyi seyreltmişti, bu Arif, ne diyorsunuz demişti. Bizde de ilk günlerin heyheylenmesi felan azalmıştı. Bir iki hık mık olduysa da, bitirelim bu işi dedik sonunda. Zaten İzmir'den, oradan buradan desteğe gelenler de pek gelmez olmuşlar. İş bulanlarımız bile, akşamdan akşama uğrayanlarımız bile mazeret uydurmuşlar. Fabrikaya, kapıda bekleyen polislere, pis pis esen rüzgâra bir hınç duymak istemiştim ama nafile, içim boşalmış. Âlây-ı vâlâ ile yazdığımız pankartlardan biri parmaklıklarda sallanıp duruyordu, bezi bir iki yerden yırtılmıştı, yazıları solmuş gibiydi. Yıkılıp kaldırılan çadırın yanı yöresi süprülmemişti, yerlerdeki naylon şişeler, kâğıtlar, çer çöp rüzgârda havalanıyordu. İyisi mi namusumuzla bırakalım dedik. Gidip o son pankartın iplerini kestim, dürüp katlayıp eve getirdim. İşte kendime konuşmalar, birini anlamamalar, kamyonlara bakmalar da o zaman başladı. Arif, evdeki üç beş

şeyi bir kamyonete koyup, Gülsüm'le ve çocuklarla çekip gitmişti. Mahallede davuldu zurnaydı duyulmaz olmuştu. Ekseri incir, üzüm, tütün pamuk hasatından sonraya denk getirilen düğünler bile ertelenmişti. O polis jandarma gözetlemeler, çadıra yiyecek içecek taşımalar, desteğe gelen gençlerin saz çalıp türkü söylemeleri, kasabadan gelen Hamdi ve karpuzları, domatesleri, akrabaları ve arkadaşları, minibüse kamyonete doluşup, ellerde bayraklar korna çalıp asker uğurlaması gibi şehirde tur atmalar, gece gizli bira açmalar, kimi günler zeybeğe horona, halaya durmalar.
Mahallenin ayağa kalktığı günler.

Karşılıklı dalıp gitmişiz o vakitlerden bu yana Arif'ten haber bekleyen Veysel Dayı'yla ve karşı köşede kasabaya giden dolmuşların durağında Nihat'ın el kol sallayıp beni çağırmasına son anda gözüm rastlamış. Da, uyanmışım. Veysel Dayı'yı bilmem ama ben böyle dalıp gidince, dalışımın gidişimin içine, orasına burasına, bu dünyaya olan alışkanlığımdan duyduğum utanmayı, yenilmelerin içimde yarattığı ağır, taş gibi bir durağanlığı da eklerim, o yüzden yüzüm kararır biraz, şimdi şu dolmuşa binen yolcular, donukluğuma, suskunluğuma bahane bulur, beni yadırgarlar. Suratsız adam derler içlerinden. Kaç defa demişimdir kendime, Laz Nafiz gibi ol kardeş, şakalaş biraz, laf atsınlar, cevapla, üç beş kelâm et. Ama içten gelmedikte, olmuyor, bu asi ama uysal kardeşe söz dinletemiyorum.

Kalkıp çayların parasını verdim, Veysel Dayı'ya eyvallah dedim, karşıya yürüdüm. Nihat yolcuları yerleştirmiş, ücretleri toplamış, selama durdu yalandan, asker gibi, ben de karşılık olarak omzuna dokundum elimi yumruk yapıp, gözlerimle gülümsedim. Biriyle böyle oluyor, biraz vakit olsa, belki herkesle de böyle olur, biraz vakit olsa, bir aralık anlayıverir o

seni, ansızın sanki, bir gizli lisan olur arada, sözlerden değil de ne bileyim içeriden başka bir yerden gelen işaretlerden, bir harita açılır masaya meselâ, sınırları yanlış işaretlenmiş, biz bunu biliriz ve görürüz.
Yani yanlış haritayı ve yanlış sınırları.
Ve gülümseriz.
Nihat'la iki yıldır çalışırız. Böyle olduk.

Kavisli meydanı dönünce kasabalara giden dolmuşların garajı var, sırası gelen, meydandaki durağa çıkıyor ve ahali orada bindirilip indiriliyor. Dolmuşların çoğunun sahibi Hayati Bey, hacca da gitti geçen yıl, Hacı Hayati Bey, az önce benim oturduğum kahveye sabah gelir akşam gider, garajdaki yazıhanesine pek uğramaz, üç beş danışılacak şey olursa, gelip sorarlar. Benim kendimle konuşma günlerimde, kimseyi anlamama günlerimde, bir arka masada otururken, bu, yanıma gelmiş, masama oturmuş, Ramazan, demiş, Akın İstanbul'a gidecek. Kafasına koymuş. Şu dolmuşu sen götür getir. Akın'a söylerim, bir iki yanında gider, gösterir, pek gösterecek bir şey yok zaten, sen yaparsın, al şu anahtarları, yarın on birde burada ol demiş. Ben, öyle bakakalmışım. Kınalımın anahtarından sonra yıl geçmiş, elime bir anahtar değmiş. Epey sonra bir çay söylemeyi akıl etmişim Hayati Bey'e. Gülümsemiş ve içmiş çayını. Ben gülümsemiş miyim, bilmiyorum.

Cebimde anahtarı sıkı sıkı tutup eve gelmişim. Nazlı bana bakıp korkmuş. İşi söyleyince, boynuma sarılmış. Gidip çiçeklerini sulamış bilmediğim bir türkü mırıldanarak. Şebboylarını, sardunyalarını, karanfillerini, menekşelerini, güllerini. Niyeyse oğlan akşam gelip elimi öpmüş. Kafasını sevmişim. Meşin yeleğimi çıkar demişim Nazlı'ya. Kınalımın üstünden indikten beri, dolapta asılı duran.

Giymişim. Üşenmeyip Hatay'lardan, Urfa'lardan vaktiyle taşıyıp getirdiğim isotla, zahterle süslenip bezenmiş, lezzeti katmerlenmiş sıcak tarhanayı, öyle, törendeymişim gibi kaşıklamışım. Çorbayı kaşıklayan ellerimize bakmışım, oğlanın zayıf, beyaz, kaşığı inatla tutan eline, Nazlı'nın uzun, biraz kızarmış istekli parmaklarına, benim küt ama en kıymetli uzvum addettiğim, biri masanın üstünde duran, öbürü kaşığı kavrayan iki elime. O akşama kadar gözümün aralığından gördüğüm sarı, dar ışık genişlemiş, ben, rahatsız ama her şeyi gösteren ampulün altındaki çorba yudumlayan aileye ve o ailenin ellerine. Bakmışım.

Bir uzağın sabahında, bir yakınlık olmuş da, taşıyıp getirdiğim yükle, sağsalim menzile ulaşmışım da, sanki birazdan kontağı kapayıp, toprağa ineceğim, ayaklarım sağlamca yere değecek gibi olmuş.
Gözüme eskisi kadar batmayan bu çiğ ışığın altında, kötü şeyleri, ölümü felan dışarıda bırakan bir sıcaklık olmuş.

O akşam epeydir kapı arkalarından, duvar diplerinden duyulan, yüzyüze gelmeye cesaret edemeyen seslerimiz de buluşmuştu.
Şimdi yine hatırlıyorum, duvardaki sazı indiresim gelmişti, bir Mahzuni deyişi söylemek istemiştim. Hamamın sobasını yak diyesim de gelmişti Nazlı'ya ama, daha dur demiştim, diyememiştim.

Dolmuşta boş yer yok, bu iyi. Yollarda adam almaktan adam indirmekten hoşlanmam. Dikkatimi böler, dünyamın bütünlüğünü, kuşumun, ağacımın, deremin, bayırımın, dikenimin, bulutumun uykusunu, sükûnetini bozar. Derseniz ki bir sürücü, kurda kuşa buluta değil, yola baksın, derim ki ona, yola

bakmışım epeyce, bilmişim, artık ne bakayım, hep aynı yol. Kışını, fırtınasını bilirim. Yağmurlardan sonra ötesinde berisinde çukurlar açılsa, onları da bilirim. Direksiyonu sağlam tutarım, kimse merak etmesin. Kilitleri açarım. Kentten kuzeye giden turnalar şahidimdir, kimse yarım kalmaz, herkesi yurduna da gurbetine de sağsalim götürür teslim ederim.

Çıktım oturdum, yola koyulduk. Dikiz aynasından baktım. Bizim yolcuların yine kılıkları hırpani. Pırtı pazarlarından tedarik edilmiş. Bakışları sönük, nereye değdiği belli değil, kayda değmez. Bıraksan görünmez adam olur bunları. Ses çıkaran, birbiriyle konuşan da yok. Saydım, on üç kişi. Yanımda oturan, hep gördüklerimden, bıyığıyla oynar, kapıdan yana bakar durur, ağzından çıkan da bir aleykümselam, o kadar. Arkamda iki kadın, yazmalarının düğümünü çenelerinin altında sıkılamışlar, arada alçak sesle iki kelâm etti biri ötekine. Et de çok pahallanmış gibi bir şey. En arka köşede kasabadaki ahşap caminin hocası. Daha kıştan kurtulamadığından mı, alıştığından mı, toprak rengi bol pardesü sırtında. Sakalı kıpır. Kasketi eğik. Ötekiler de aşina. Kiminin başı birazdan öne düşer. Kırk dakikalık yolda sağa sola yıkıla yıkıla derin bir uyku çeker. Kırk rüya görür.

Şehirlerin çıkışlarında, bir keder basar, eskiden kalan huy, nedense hani, insan, insanın yaptığı bina, ev, bahçe iyi gelir bana. Taksinin, otobüsün, motorun kamyonetin gürültüsü, kokusu. Şehirden çıkarken bunlar azalır, biter.
Varoşlar, ölü vagonların bekletildiği istasyon arkasındaki hangarlar, hurdalıklar, hurdalıkların kapısında bağlı duran köpekler, yarım kalmış binalar, moloz yığınları, iğreti, saç kaplı barakalar, çevresindeki yıkıldı yıkılacak, telleri paslı çitler, tellerde sallanan yarım yamalak çamaşırlar, kuyruğunu sal-

layarak sineklerini kovan eşek, koltuğundaki sepetle barakaya girmek üzere olan, tülbenti ensesine kaymış, saçı dağınık, şalvarlı bir kadın. Her şehrin çıkışında bu yarımlıklar, bitmemişlikler ya da sonuna gelmişlikler. İçimi bastırır, sindirir, bir köşeye itilmiş gibi olurum. Ta ki kıra çıkana kadar. Açıklıklara varınca, vitesi yükseltirim, kaseti ayarlarım, bir sigara yakarım, rahat soluk almaya başlamış, insanın icat ettiği, sırtındaki onca yüke bana mısın demeyen güçlü motorun sesini duyar, arkama yaslanırım.
Şimdi her gün iki kere bu aynı yarı mamur, yarı viran manzarayı görüyorum. Bir giderken, bir dönerken.

Polis var, kavşağa yakın, durduruyorlar araçları. Polis deyince, Eğik Necmettin geliyor aklıma. Çadırımızı yıktırmamak için başka hiçbir şey yapmadan, kollarını açıp önünde durması, üstüne çullanmaları, yerde tekmelemeleri. Kimse kimseye güvenemesin, bir zayıf insan bir koca devlete güvenemesin geliyor aklıma o kara sonbahardan bu yana. Fabrikanın kapısı, çadır, Arif geliyor aklıma, Arif'e su götürüşümüz birbuçukluk pet şişede, nezaret parmaklıklarının ardında, kaşı yarılmış.
Trafikçiler beni tanır oysa, bilirler yanlışım olmaz, geç işareti yaparlar. Ama sırtımın terlemesini engelleyemem, yolcu farketti mi diye de çaktırmadan bakarım aynaya, kimse aldırmaz fazla. Neyse, geçtik, durdurmadılar. Kent bitti, keyfim yerine geldi.

Yolun yanında yazın kuruyan dere coşkun akıyor. Ardıçlar, şeytan payamları, çitlembikler, çamlar, pırnarlar derenin öbür yanında öbek öbek, yan yana tepeye doğru tırmanıyor. Sağ yanımız, zeytinlik, incirlik. İncirler, çıplak, cadı saçı görünümlerinden yavaş yavaş kurtulmaya başlıyor, yapraklanıyorlar. Kıvrıla kıvrıla dağa çıkıp, sonra yine kıvrıla kıvrıla öbür yanı-

na iniyoruz. Yukarıda kestaneler, çınarlar, çamlar aralarında taşların üstüne serilmiş gâvurkefenleri, pürenler, topluluk halinde katırtırnakları, sütleğenler, zakkumlar, sakin esen, telâş etmeden kendine yurt arayan aylak rüzgâra fazla aldırmıyorlar. Hay, alıcı kuşlar!
İni iniveriyorlar avlarının üstüne. Süzülüp süzülüp gökte.

Herkesi getirip indirdim. Sepetlerini, naylon torbalarını alıp, geçmiş olsun, hayırlı işler felan deyip ağır ağır uzaklaştılar. Hafif bir öğle sıcağı bastırmış. Söğütlü kahvede çay içip, Muhittin'de kuru-pilav yiyip, ikindiyi beklerim geri dönmek için. Kasaba hantal gelir bana. Adamlar ağır ağır yürürler. Pantolonları bol olur, sinekleri tembel tembel dolanır havada, sineğin ellerine kollarına konmasına aldırmazlar. Dükkânların camları kirlice durur, raflarında çok mal olmaz, olan kumaş da astar da bayattır, gevşekçe binerler dolmuşa, ayakları ayrık otururlar, tavlada düşeş attıklarında, ikibir atmış gibi dururlar, sevinmezler, yolu ortalayıp gelirler, kedi tavuk ezilecekmiş bilmezler, frene basmazlar. Boğalara davul çalarlar. Televizyonlarda av, avcı kanalları açık durur. Durmadan ağaç motoru reklamı seyrederler, semiz adamlar motorlarla ağaçları kâğıt gibi keser de keser. Fabrikadan, makinelerden, o düzenli disiplinli hay huydan, paydos sireninden, cetvelden, kumpastan, volandan, kayıştan yılar, sinerler. Onlar için bir kadastrocu, bir mühendis uzak diyarların adamlarıdır. Öğretmen de az maaş alıyor diye azımsanır.
Bir de basit şeylere gülüverirler ki, bu yanlarını desteklerim.

"Muhittins Restaurant"da Hamdi'ye rastladım, sevindim. Hayrola dedim Hamdi'ye, iş yok mu bugün? Yoksa? Evet, dedi her koşulda gülen gözleriyle, bir kızımız oldu, izin aldım. Bizimkiler bir müddet kasabada, annesinde kalacaklar. Şimdi

seninle şehre geleceğim, bir şeyler lâzımmış. Kutladım, kucaklaştık. Bizim direnme günlerimizin sevinciydi Hamdi. Her gelişinde eli kolu dolu olurdu, kasabalının bağından bostanından ne bulursa getirirdi, gevşek bakışlı birini, tüpçünün çırağını, kahveci Şişko Salih'i, alışverişe şehre inmiş teyzelerini ya da zahireci Halil Efendi'yi meselâ, yanına katmış olurdu gelirken. Bir gün nereden bulmuşsa turistleri getirmişti de Hüsrev Bey bunlara konuşmuş, çadırın önünde çay felan vermiştik. Şen günlerimizdi yani, daha umudumuz vardı, gazeteye çıkmıştık bir iki, gelen giden, atıp tutan çoktu.
Yalanlar yanlışlar da. Hamdi derdi ki, kırk haramilere karşı durmuşsunuz, şöyle yiğitsiniz, şu şehirde sizin yaptığınızı daha kimse yapmamış derdi, götürüp umudumuzu bulutlara bağlardı. Sonra her şey devlete çarpıp tuzla buz oldu. Polis oldu, nezaret oldu, hâkimin seyrek beyaz bıyığı oldu. Neyse.

Bu Hamdi ki, biz yenilip dağıldığımızın ertesi akşamında, fabrikanın altından, istasyonun da altından geçen derenin kıyısına, rakı içip çok sarhoş olan, dünyayı dağıtmak isteyen koca Nurettin Usta açılsın diye gezinmek için indikte, kucağında koca bir taş, o taşı göğsüne, kalbinin üstüne bastırarak otururken buldukta ve sordukta, yok bir şey abi, biraz canım sıkkın, kaybettiğimizin acısını soğutuyorum diyendi.
Karanlıkta kimse görmedi ama, herkesin gözünde yaş belirmesinin sebebiydi.

Hamdi dönüşte yan koltuğa oturdu. Yeni işyerini anlattı. Sendikayı getirdik diye müjde verdi. Kahvelerde toplanmışlar, konuşmuşlar da konuşmuşlar, evleri ziyaret etmişler, düğünlerde bulunmuşlar, cenazelerde saf tutmuşlar, sonunda paralar bulup gizli gizli notere gitmişler üye olmak için, yüzotuzaltının yüzyedisini almışlar.

Arkada oturanlar biraz şaşırdılar benim konuşmaya heveskâr oluşuma. Bir şey demediler ama, cık cık edenler oldu aralarında, gözümden kaçmadı. Kasabaya akşam başka vasıta yok, Hamdi, ne yapacaksın dedim. Bilmiyorum, birilerini bulursam dönerim. Bulamazsan beklerim, bizimkiler de çok sevinir, epeydir görmediler seni dedim. Tamam dedi, ayrıldık.

Akşam Nazlı'ya Hamdi'nin kızını haber verdim. Derken, Hamdi, elinde üç beş bir şey geldi. Nazlı da oğlan da sevindi gelmesine. Yedik, içtik. Eski günlerden konuştuk. Sendikaya ve Bahar'a kadeh tokuşturduk. Kızın adını Bahar koymuşlar. Sazı indirdim, buralardan girip, Pir Sultan'dan, Emrah'tan çıktık. Çökertme'de biraz oyalandık, "teslim olmayalım" kısmını üç dört kere tekrarladık.

Pazar

Bu bit mi desem, böcek mi, kurt mu, yeni musallat oldu. Şimdi ne yapsam ben buna. Bir gözü kör gübrecinin gübrelerinden mi geldi bilemedim. Honaz'ın böğründe yaydığını söylüyor ya keçileri, hiç inanmıyorum. Belki ahırdan çıkarmadı, üşendi, yiyemedi keçiler gevenleri, çalıları. Oldu kabız, türedi barsağında bu hayvan, yumdu gözünü, saklandı gübrenin içine, sonra koyunca karpuzun, hıyarın, domatesin dibine, yiyince suyu, ısınınca güneşte, açtı gözünü, oldu bir kara gözlü böcek. E neyle doyacak, yedi benim domatesi, bir yerinden girip öteden aldı soluğu.
Olan bana oldu.
Bu gübreci Hayrettin'in ilk vukuatı değil. Zaten gübresinden her zaman yaban ot türer, basar tarlayı, çapala çapala bitmez. Neyse bu böceklerden kurtulacağım. Ziraate gitsem, yine verir bana ilaç ama, hem tarlayı berbat eder, hem bakalım bunlara kâr eder mi. Her böcek her ilaçtan ölmez çünkü. Hattâ üç-dört sene oldu, bunların bir çeşidi tarlayı sarmıştı, ilacı getirip attıkça, bunlar yemiş gürbüzleşmiş, semirmişti, almış gelmiştim ilçe tarıma. Hikmet vardı, demiştim böyle böyle, sıktım ilacı semirdi bunlar. Ha dedi Hikmet, yanlış ilaç vermişiz. E bizim bu seneki emek ne olacak, ne satıp ne alacağız dedim, bağırdım çağırdım ama nafile.
Sineye çektik.

Hem şimdi şanıma yakışmaz, beni herkes doğal üretim yapıyorum diye tutuyor, pohpohluyor. Ben şöyle şu çevreci Semahat Hanım'ın tarif ettiği, arap sabunu, sarımsak ve zeytinyağından bir bulamaç yapıp gözüne sıksam bunların, belki kökünü kuruturum.
Bir de ot basmış her yeri ve şu Arif'in televizyon reklamında görüp satın aldığı boktan çapa makinesi yine çalışmıyor.
Arif'le pazartesi kamyonete atıp sanayiye götürsek. Hasan'ın kahrını çeksek. Herif iyi anlıyor makineden ama tembel, illet. Biri gelir hadi kahveye, laklakın sonu gelmez. Be mübarek, adam getirmiş sana bozuk makineyi, belli ki zorda kalmış, senin de elinden geliyor tamirat, niye inletirsin. Bir şey söylesen yüzünü asar, yüzünü astı mı iyice lanet olur, efelenir, çekici tezgâha atar. Birinde, öte köyden Zahit'e sinirlenmişti, pas çıkarıcıyı hurra öyle bir boşaltı ki, o boşalttığıyla koca atölyedeki her şeyin pası çıkardı. Bir, içtiğinde güzelleşir. Türkü söyler. "Oy Giresun kayıkları"nı söyletirler her içki faslının sonunda. Niye o türkü, onu gönlünün neresinde taşır, bildirmez. Neyse, Hasan işte. Herkesin türlü halleri var.

Naciye bana seslendi ama, seslenedursun biraz daha. Öyle ilk seferde duydun mu buyurgan oluveriyor, Abdullah, şunu da yap, Abdullah tarayı bulamıyorum, Abdullah horozu kestin mi, Abdullah yukarı baştaki arığın vanası bozulmuş, su gelmiyor.
Abdullah'ın hepsinden haberi var, şöyle bir iki tane daha eli olsa, bir yandan hıyarları, kabakları toplasa, öbür iki eliyle de horozu kesse, otu yolsa.
Güldüm buna. Daha iki eline sahip çıkamıyorsun, bazen biri oraya öbürü buraya gidiyor, dördünü nereye koyacaksın. Böyle kalsın, boşver.
Şu ucu buruşmuş hıyarı yesem mi. Yok şu düzgünü yiyeyim. Bu kadar yorul, imanın gevresin, bir hıyarı esirge kendinden.

Yuh Abdullah.
Naciye bir daha seslendi. Cevap vermezsem domuzuna sustuğumu bilir, celallenir. Celallendirmeye de gelmez. Buyur dedim, bağırdım. Bitmedi mi daha, gel bi'şey yiyelim dedi.
Ha, bak bu olur. Az kaldı geliyorum. Çuvalların ağzını bağlayacak ipi kesip cebime sokuşturmuştum ama düşmüş herhal, bulamadım. Öyle koydum el arabasına, getirdim. Masaya çökelek, zeytin, bizim kurtlu domateslerden, hıyar, biber koymuş. Çay yapmış. Meşhur köy kahvaltısı. Yollarda tesislerde bezlere büyük büyük yazarlar, nefis köy kahvaltısı diye. Bildim bileli yazın şu masadakilerin dışında bir şey yoktur köylünün kahvaltısında. Kışın sebze bile yoktu eskiden, çökelek, zeytin, çay, ekmek. Şimdi seralar var, her mevsim her şey var. Neyse.

Kalmışız edi ile büdü. Oğlan yazın teknede çalışıyor, ayda yılda bir geliyor eve. Kız şehirde, teyzesine gitti. Bunlardan zaten fayda yok. Okuyorlar. Aman okusunlar da rahat etsinler, biz batmışız zaten çileye.
Bu el arabasının tekerleğini yağlamak lâzım, cığıldayıp duruyor. Kahveden sağır Nusret duymuş. Hep unutuyorum. Son zamanlarda unutkanlığım arttı biraz. Neyi nereye koymuşum bulamıyorum. Ara allah ara. Belledığim yerden değil başka yerden çıkıyor aradığım.
Rahmetli peder de son zamanda hiçbir şeyi tanımaz olmuştu. Giderdim yanına, bu kim derdi benim için. Benim baba, oğlun. Hadi ülen derdi, sen Ali'nin salak damadı değil misin? Ya da kasapların ufağı, ne işin var bizim evde, git o alçak babana söyle, verdiğim dananın parası daha duruyor. Her seferinde başka biri. Gücenirdim, belli etmezdim. Korkuyorum, o hale gelir de âleme rezil olurum diye.

Geldim, Naciye çuvalların ağzını bağlamamışsın, bak, ipleri merdivene koymuşsun dedi. Girişti bağlamaya. Dedim cebimde sanıyordum onları. Dedi unutkan oldun. Korkum bir daha depreşti içimde. Naciye dönüp baktı, bir şey demedi. Buna kızarım bazı, inatçıdır, bir şey tutturdu mu ille olsun ister, ama iyidir. Gençliğimde öte köydeydiler bunlar, bir şey için gitmiştim, neydi şimdi unuttum, zeytin elleme zamanıydı. Görmüş, o saat vurulmuştum. Almaya yanmış tutuşmuştum. Talat'la, dayısının oğluyla düşman olmuştum. Ona isteyeceklerdi, sordum, ister misin onu, yok dedi, seni isterim. Dünyayı yıktım, Talat'ı dövdüm bir iki, köyün büyükleri araya girdi. Anası önce biraz nazlanıp sonra çırpındıysa da aldım nihayetinde. Bizim malımız tarlamız az diye pek istemezlermiş.
Pişman olmadılar, çok çalıştım, afedersiniz eşşek gibi çalıştım, aç açığımız olmadı. Şimdi yaşlandılar, öbür kızlar damatlar hayırsız çıktılar, Naciye de ben de ara sıra uğrar gönüllerini ederiz, eksiği gediği tamamlarız. Kayınvalide hep söyler, ülen Abdullah, ben seni istemediydim ama sen hayırlı çıktın diye.

Var içimde öyle bir merhamet felan, ne bileyim, hayvanı olsun, insanı olsun, sebzesi dikeni olsun, düşküne üzülürüm. Şu kurtlu domatese üzüldüğüm gibi. Kurduna ayrı, domatesine ayrı. Şu hıyarı bağ bıçağı ile koparırken, sapının ucundan su damlar, gözyaşı döktü diye dertlenirim. Hem söylemesi ayıp ben kitap gazete okurum, meraklıyımdır. Bir işi yaptın mı onun aslını faslını öğreneceksin. Biri sana yol mu gösterdi, o yol doğru mu eğri mi tartacaksın. Öyle televizyonlara ağzı açık baka baka kıçını yağlandırmayacaksın.

Aman nereden nereye geldim, Naciye çuvalları bağladı, oturduk, güneş yeldeğirmenlerinin üstünden yüzünü gösterdi. Sağıma soluma baktım, pazardan geleyim de biraz temizlik

yapalım dedim Naciye'ye. Olur dedi, gözüyle malları tartıyordu bir yandan da, anlıyordum. Üç çuval mal var. Hıyar, kabak, patlıcan. Bir kasada da şu domateslerle biraz biber. Hepsini satsan ne olur, üç otuz kuruşa bu kadar zahmet. Yüzün düştü deyince Naciye, düşündüğümü açıktan söyledim. Ne yapaca'n dedi. Daha sağdığım süt var, yaptığım yoğurt, lor var, tavuklar da iyi çalışmış, üç torba yumurta var, işte toplasan bir şeye benzer. Bir şey demedim.

Ekmek de bayat, kaç kere demişim bu kadar çok yapma, bayatını sevmiyorum diye. Sevmediğimden değil de, dişler gitti asıl, sert olunca çiğnemek için uğraş dur. Dişçi Buket Hanım'a sorduydum geçen yıl, dünyanın parasını çıkardı. Dolgu yapacakmış, kaplama yapacakmış, bugün, yarın derken, denkleştirince vardım, dedi ki bunların vakti geçmiş, köprü lâzım. Çekti ikisini daha. Seneye payam iyi olursa, onun da vakti geçmemişse attıracağız bir köprü bakalım.

Ekmeği az yapınca da sık sık yapılsın lâzım geliyor, o yoruluyor belli. Hamur yoğur, mayalanmasını bekle, çalı topla, fırın yak, pişir, fırını temizle, koca bir gün gidiyor, ömür gidiyor. Çaya batırıyorum bazı, ama onu da sevmiyorum, çayın rengi bulanıyor, ufantılar birikiyor bardağın dibine.

Düş gördüm dedi Naciye, düşü demin görmüşçene yüzünü indirip, kaşını çatarak. Bekledim, anlatsın. Anlatmıyor.

Bu Naciye niyeyse düşünde bazen öyle olur olmaz şeyler görür, meşhurdur evliyası ermişi felan. Emecik Dağı'nın yamacında evliya eğleşirmiş de, yalınayak gelip bizim köyün çeşmesinden abdest alırmış da, bizim oğlana geçerken bir kese nurlu payam vermiş de, oğlan o sene anadolu lisesini kazanmış da... İyi bari demiştim, şu senin evliya bir kese nurlu da bize versin, gidip senin dizlerine ameliyat mı fizik tedavi mi ne lâzımsa yaptıralım. Böyle inleye inleye iş görme demiştim, bana kızıp küsmüştü, sana anlatmam artık rüya müya, gele-

ceği varsa da gelmez demişti. İyice damarına basmıştım, niye demiştim, evliya bu, kin tutar mı, evliya da adam değil mi tutar elbet demişti. Baktım üzülmüştü, susmuştum.
O zamandan bu yana anlatmaz böyle şeyler görmüşse. Bekledi, anlatmadı.
Üstelemedim. Bu Arif gelmedi, yine geç kalacağız dedim onun yerine. Gelir birazdan dedi, kalktı, masayı toplayıp içeri götürdü tepsiyi. Ben gideyim de güzlük fasulyeye su bağlayayım dedi.
Arif öfkeli geldi. Yüzü asıktı. Bir haftadır asık yüzü. Babalığı ineği satmış, bunlar satma, bize ver demişler, vermemiş. Bu yüzden kendini öfkeli yaptı. Belki öfkeli yapmak hoşuna gitti. Kimileri aman şu Arif'e bulaşmamalı dedi. Selamı sabahı kesti. Arif dedi ki, sinsiler düzenbazlar bunlar. Uzak duruyorlar. Düz insanlar devam ediyor, benimle konuşuyor, şakalaşıyoruz, onlara öfkelenecek bir şey bulamıyorum. İyi bir yol oldu Arif'e. Ben olamam öyle.
Çuvalları, kasayı, sütü yoğurdu yükledik. Pazara hareket etmiştik ki selâyı duyduk. Kimmiş diye bekledik. İskele Mahallesi'nden birinin adını söyledi hoca. Pek tanıdık gelmedi. Dışarlıklı biri herhalde. Gelip buraları beğeniyorlar, sefasını sürüyorlar, güzel yerde ölüyorlar dedi Arif. Dertlerini uzakta bırakıyorlar, az bir dertle ölüyorlar, sonra da dertleri geride kalanlara kalıyor dedi. Gidene kadar böyle ileri geri konuştu durdu, önüne çıkan, yol vermeyen traktöre, bizi sollayıp geçen havalı cipe, belediyenin kapatmadığı asfalttaki çukurlara.
Pazar yerine geldik. Arka sokakta yer bulduk, çuvalları kasaları tezgâha taşıdık.
Çadırları gerdik, ipleri sıkıladık. Arif gitti.
Yan komşular gelmiş, mallarını dizmişler bile. Tek tük de müşteri dolaşmaya başlamış. Yandaki Satı Kadın, ters çevirdiği kasanın üstüne gazete sermiş, bazlama, çökelek ve domatesle

besleniyor. Onun da dişleri yok. Ağzına attığı lokmayı bir iki geveleyip yutuyor. Öbür yandaki Ferdi, gece uyumamış gene, gözleri kan çanağı ama yüzü yumuşak, sevecen, iyimser. Herkese yetiyor bu.
Yanıma, yöreme, karşıdaki Durmuş'a, Ayşe kıza, anası İlknur'a, ota, yufkaya, sebzeye, yemişe selam verip aldıktan sonra, kabakları hıyarları patlıcanları dizdim. Sütü yoğurdu yumurtayı kenara koydum. Fazlasını tezgâhın altına indirdim, üstlerine ıslak örtü serdim. Domatesi çıkarmadım kasadan, lokantacı Halil birazdan gelir alır hepsini. Beleşçi. Millet dışarıdan gelmiş seranın domatesini üçe satıyorsa, bizim böcekli domatesi çaresiz birden veriyoruz.
Kısmetse seneye. Başa çıkabilirsek böceklerle. Bizim hayaller böyle işte, payama bağlı, zeytine bağlı, temiz toprağa, sırasında bir kara gözlü ufacık bir böceğe, keçinin üç yavru doğurmasına.

Şimdi yerime oturdum, gelene geçene, önümde durana, mal seçene, soru sorana, para verene bakacağım. Onlar da bana bakacaklar. Sorularımız cevaplarımız gidip gelecek. Bu pazarı biraz da bunun için seviyorum. Ben öğretmen gibi, memur gibi, kaymakam gibi yerimde duracağım ve herkes gelip biraz oyalandıktan sonra gidecek, ben yine yerimde duracağım. Yani kral benim. Bu oyun hoşuma gider, her pazar kuruluşunda tekrarlarım.
Kimseye söylemem.
Akşam olup da geriye kalan üç beş şeyi toplayınca krallığım biter, biraz hüzünlenirim. Akşama daha var, keyfini süreyim şimdi.

Ve geldiler, seçtiler, aldılar, vazgeçtiler, şöyle bir bakıp uzaklaştılar, alt üst ettiler, en arkadakilere uzandılar, ince ince sordular, para uzattılar, para üstü aldılar. Tanıdık gelenler, adımı

bilenler, şöyle böyle hatırladıklarım. Güzeller, bastonlular, ardından pazar arabası sürükleyenler, bana aldırmadan birbiriyle konuşanlar, burnu büyükler, tiril bluzlular, ter kokanlar. Cıvıldayan çocuklar.

Semahat Hanım komşularıyla geldi, sebzelerini, sütlerini yumurtalarını aldılar. Sağolsun, her seferinde farklı birilerini getirir, Abdullah Bey, yapay gübre, ilaç kullanmaz diye anlatır. Adımın ardına bey konması hoşuma gider. O bey deyince, eh, ahbapları da bey derler ister istemez. Satı Kadın, bunlar gelince kıskanır mı nedir, hafif tebessüm eder, dudakları kımıldar, kendi kendine bir şeyler söylenir. Beni farketmez sanarak. Ama bilirim, içinden öfkelenir. Tezgâhındaki naneler, maydanozlar, marullar, rokalar hep ilaca bulanmıştır. Payamı balı, Kel Tahsin'indir. Kel Tahsin'i de herkes bilir zaten. Bilmeyenler, Satı Kadın'ı da bilmeyenler, bunun iki kat olmuş görünüşüne, dişsiz yüzüne bakıp acıdıklarından, bir de hakiki köylü görünmek için giydiği eski püskü entariye, çembere kandıklarından alışveriş ederler. Semahat Hanım bana güvendi ya, alacaklarını benden sorar. Ben de kimde iyisi var, söylerim.

Esasında Satı Kadın'a da üzülürüm. Kızını Kel Tahsin allem kullem etti aldı, bunun zeytinliklerini sattı yedi, evleri de üstüne çevirmiş güya, bir kalmış oturduğu evin yanındaki küçük bahçe, orada yetiştirdiklerini getirir, satar. Kel Tahsin, mahsul bol veriyor diye ilaç atar bahçeye durmadan, Satı Kadın da, cahil, sevinir. Kel Tahsin bademliğe de atar ilacı. Bilmez ki üç beş yıla ağaçlar çıkacak hurdaya, toprak olacak çöl.

Ben, Abdullah Bey, öğlen Naciye'nin hazırlayıp kasanın dibine koyduğu yoğurtlamayı çarşı ekmeğiyle yedim. Çarşı ekmeği pek dayanıksız çıktı. Orası burası derken, yarımdan fazlası gitti. Bir aşağı bir yukarı dolanan çaycı Azime'den iki kötü çay içtim. Karşıki İlknur, beni düşünür, herkesi düşünür, Ayşe

kızla iki sefer su bardağında çay yolladı bana. Tüp getirirler, çayı kendileri yaparlar. Ben de hıyarla biber yolladım. Onlar, otçudur. Bir de güzün üzüm getirirler pazara. Dağçayı, nane, kekik, elmacık, defne, gülhatmi, feslikan, reyhan, dalağan, karabaş, kızılcaerik, avarcaotu kuruturlar, tezgâhta demet demet çiçek gibi sergilerler. Mevsiminde taze ot da olur. Mübarek kokuları otların, rüzgâr lodossa, bize taraf gelir, sarhoş eder. Ayrıca İlknur, haruptan pekmez yapar. Hem güzel de yapar, tadanlar aşkolsun der. Semahat Hanım ve ahbapları, İlknur'u, Ayşe kızı pek sever.

Ben, Abdullah Bey, sıcağın insanı kavurduğu şu günde, ikindi olmuş, kasabanın pazarındayım. Zabıtaya pazaryeri parasını ödedim. Hoşnutum ve hiç homurdanmadım. Kıvılcım gözler gördüm, mavi. Genç tenler, sağlam. Keyfim yerine geldi. Fersizler, buruşuklar gördüm. Yüze bakmadan konuşanlar. Hesapçılar. İçim daraldı. Ben durdum ve onlar konuşa konuşa yürüyüp gittiler. Mallarımı aldılar, bitirdiler. Bugünün seyir seyranı neticelendi. Haftaya cumartesiye kadar krallığıma son verdim.
Yakama konmuş peygamberdevesini alıp duvarın üstüne koydum. Örtüleri, çuvalları, çanağı, kaşığı toplayıp kasaya yerleştirdim. Kasayı Arif'in kamyonetine attım. Şu böcekler gelmeseydi diye düşündüm.
Aşağı kahveye bu saatte batakçı var mıdır diye uğradım. Olanlar işime gelmedi. Denizin kıyısında Orhan'ın orada, kendime bira ısmarladım.

Ara Kat

Beni çizeceğini daha ilk gün, karayelin zeytinleri, harupları, çamları güneye yatırdığı, karanlık bulutları hızla ve öfkeyle adalara doğru ittiği o kıyamet gününde karşılaştığımızda, alçak sedire oturup soluklandığımda, gözlerime, biraz yaş dolması gereken gözlerime baktığı zaman bildim.
Yorgun bir kentten gelmiştim. Niyetim, akşam alacalarının ve pembelerinin huzuruyla bilinen, kimsenin geçerken uğramasına müsait olmayan, bu uzak ve damdaracık şoseyle ana karaya bağlanmasa, kendini ada sanacak kasabada, hekimlerin dolambaçlı, tereddüt içeren flu kanılarını da ekleyerek anlattıkları öykülerden anladığım kadarıyla kısa olacağına hükmettiğim ömrümü, mümkün olduğunca sade gündemle bitirmekti.

Teselli edildim bolca. Geçmişi uzaktan, sırtını sıvazlayarak, bazen de gerçekten severek andığımız sohbetlere tevessül ettik. Karabaş çayı, adaçayı ikram etti. Kanlı fikir hayatı sergileniyordu dergilerde o zamanlar, harıl harıl çeviriler yapılıyordu ve bu çevirilerden yola çıkılıp, somut durumun somut tahlili bulunuyordu ve buna uygun örgütlenmelere girişiliyordu, onlardan konuştuk. Şimdi dinginlikle, yenilgiyi kabul edenlerin ama bunu pek de açık etmeyenlerin sağduyulu tem-

kinliliği eşliğinde, karşı karşıya oluşlarımızın bize o vakitler yüklediği birkaç eylemi anımsayıp, güldük.

Beni çizmesine izin verdim. Ya da razı oldum mu demeliydim. Bu dünyanın öbür ucundaki kasabada eğlendim kaldım çünkü. Küçük, etkin bir kitle edindim tez zamanda. Günahlarımı, geçmişin ayıplarını, saygı görmenin esrikliği içinde güvenle piyasaya çıkardım, bunları, fazla ince eleyip sık dokumayan, hattâ aldırışsızlığın rahat kerevetine uzanmış genç, deneyimsiz insanlara, hoş anılar biçiminde anlattım.
Bunu maksada uygun buldum, hoşnut oldum.

Beni sadece çizmiyor, yazıyordu da aynı zamanda. Gördüğünün ötesine gidiyor, aynı pozisyonda oturmaktan yorulunca kalkıp kahve yapıyor, gençliğimizde kapatıldığımız hapishanelerde ruhumuzun, düşüncelerimizin güya özgür olduğu boş inancı üzerine birkaç kelâm ediyor, o yanılsamaya uygun ince çizgiyi iki kaşın arasına yerleştiriyordu. Sonra, bir eylemin ardından oturulup hataların, zaafların konuşulduğu eleştiri-özeleştiri toplantısından alınmış gri bir gölgeyi artık beyazları fazlalaşan saç diplerime yerleştirmek için fırçasını yıkayıp yeni renkler buluyor, yeniden konuşmaya dalıyor, gençliğimizde nedense Hegel'in rağbet görmeyen bir filozof olduğundan, *Genç Werther'in Acıları*'nın kıyıcılığından kaçıp intihar etmek yerine, devrimcilerin arasına sığınmış Samim'den söz ediyor, sigarasının külü uzayıp düşüyor, bulduğu griyi, geçmişin kiriyle, tozuyla karıyor, ölümcül hayalkırıklığı tonlarını bir kat daha koyulaştırıyordu.

Fazla bilmediğimiz, eskilerde pek merak edilmeyen ama, şimdi moda olan soy-sop deşeleme işlerine de giriyoruz. O kendininkileri anlatıyor, ben öylesine dinliyorum. Bana hâlâ

ayıpmış gibi geliyor bilmem ne efendinin bilmem kaçıncı kuşak torunu olmayı açık etmek, ondan gizli bir övünç çıkarmak, arada karşısındakine bakkal Mustafa veya yoğurtçu Halil gibi adı unutulmayı hak etmiş birinin, son acınası temsilcisiymiş gibi hafifseyerek bakmak. Bilinmeyen maziye saçma sapan lakırdılarla övgü.

Ressam İsmail Hakkı Nümayişçizade diye isim yakıştırdım ona, beğendi. Hemen, Yoğurtçu Halil Efendi'nin, eşeğiyle yazın cehennem sıcağında yokuş yukarı tırmanıp yoğurtçu diye bağırırken gözlerinde çakan sarıyı, evinin cumbasında oturmuş, sakalını sıvazlayarak yıldıznamesini okuyup bu münasebetsiz bağırışa öfkelenen Nümayişçi Paşa'nın ferman moruna dönüştürdü. Boynumun arkalarında bir yerlere sürdü.

Yağmurla doğdum, yağmurla büyüdüm diye en baştan başlayıp anlattım ona. Denize inen bir dağın tatlı eğimli eteğine, kim bilir kaç bin yıl önce kurulmuş, sokakları incir sütü kokan, adamları inat, mert ve usta, kadınları sır saklamalarıyla, çilenin kapısına koçbaşı ile girişmeleriyle ünlü kuzey kentinde. Hamsi kıvılcımı dolaştı damarlarımda. Mağara tavanı. Fırtına hayaleti. Kızıl yıldız. Ah o siyah kepin alnındaki güzel kızıl yıldız. İllegal odalar. Bildiriler. Kara sofalar. Fındık bahçesi. Uçak penceresinden bulutların ürperen sırtları. Arifilboyu'ndan Amsterdam kanallarına. Fistan da giymiştim pamuk tarlasında. Kaç kuşak emekçi.
Ve şimdi yorgun.

Ninni gibi geldi bu ileri gidişler, geri dönüşler. Uyuyakaldı. Fırçası palette. Öyle teslim olmuş gibi. Kalkıp yavaşça toparlanıp eve döndüm. Ertesi günlerde sen bana ne anlattın o akşam diye sorduydu. Hayat hikâyem dedim.

Resmim yapılırken sandalye-koltuk arası, berjer gibi bir şeyde oturuyordum. Eski model karpuz kol bir entarim vardı. Ellerim kucağımda. Çoğu zaman içime sızıyordum gizlice, kapımı penceremi kapatıyordum. Boya kokuları, sigara dumanı, kahve, poğaça, duvarın ardından geçen bir çift kumru sesi. Başka düzlemde olup bitiyor her şey.
Zihnimde, ardımda bırakacağım mektubu tasarlıyorum. Bir mektup bırakmalıydım ardımda. Birilerinin okuyacağı, okuyunca gözlerinin dolacağı güzel, etkili bir mektup. Korkularımı da yazar mıydım, bilmiyorum, çünkü korkunun kendisiydim bir bakıma. Satranç içerikli, karmaşık. Çocuğum olsaydı ona bırakacağım miras bu karmaşıklığım olurdu herhalde. Ama gök gürültüsü eksenli cesaret sözcükleri de, belki iyi giderdi böyle bir mektupta. Şehrazat'a öykünerek.

Başımı çevirince kırçıl tavuğun, çocuklarını toparlayıp açık kapıdan yavaş yavaş bahçeye girdiğini görüyorum. Acemi, daha yeni ötmeye başlamış horoz, sık sık Mendelson'u kesintiye uğratıyor. Alçakgönüllü ikindi güneşi, biçip iple sırtına bağladığı otlarla ve keçisiyle yoldan geçen köyün safına, Yavaş Aziz'e vuruyor. Basitlik, kaygısızlık demek biraz galiba. İnsan niye kendini ve her şeyi karmaşıklaştırmaya meraklıdır ki?

Kasabaya inip sahilde oturalım bu akşam, dedi. Çalışmak istemiyormuş. Ressamlar kaprisli oluyor böyle demek, neyse ki, bu bizimki modelini yanında taşımaktan sıkılmıyor dedim, güldü, kıymetleri bilinsin diyedir dedi, "modeline" biraz iltifat etti. Belki ben öyle sandım. İltifat edilmeye hakkım var çünkü, ya da ihtiyacım. Yasu'ya gittik, mantı yedik, bira içtik. Gençler, üç-dört kişi bir köşede toplaşmışlar, biri, uzun kıvırcık saçlısı, gitar eşliğinde dikkat çekmeyen sesle şiir okuyor. "Sessiz insanlar kuytularda/İkindileyin saat beşte/Yal-

nız, boğanın yüreği şendi/İkindileyin saat beşte." Ignacio için ağıt. Lorca. Ganita'da başka bir hırçın deniz, bir uçarı ilkgençlik, akşam üstü fırtınanın dinmesini beklemek geldi aklıma Lorca'yı dinlerken. Siyah saçlarım savruluyordu, bir yoldaş vurulmuştu o sabah, deli denize eğilsem, Lorca'nın kalbine değecektim.
Uçtaki masada sürekli susan bir kadın ve bir adam var, arada gençlere, bize bakıyor adam, kadınsa çevresiyle ilgisini kesmiş, denizden ayırmıyor gözlerini. Muğlak.
Bu minval üzre, resim yapa, konuşa, anlata, kumsalda geze, Yasu'da otura, epey bir zaman katettik. Resmim bitmişti. Hep bir Modigliani ya da Chagall kadını olmak istemişimdir, uzun boyunlu, uzun boylu, uçan, altımda mavi bir kasaba, beyaz buluta evrilen atlara yan oturmuş, giysim tavus kuşlarının efsunlu renklerine bürünmüş. Öyle olmadı ama, artık onları neyle boyadıysa, sonsuza dek görebilecek parlaklıkta, derin gözler yaptı bana. İnce, uzun parmaklı eller, biraz zayıf beyaz kollar, karpuz kollu entarime ateş kırmızısı gelincikler.
Getirip duvara astı. Her şeyi kendimle ve suretimle görür oldum. Bilir oldum.
Duvarda yürüyen karıncayı, kılcal damarlarını bir yıldızın, âhunun hızını, kıymık yırtığını.

Akşama doğru kaybolmak nasıl bir şeydir/ seyredilebilen bir "elişi tanrısı"nın yokuşundan yavaş yavaş aşağıya inmek/ resmî olmayan kara giysilere bürünüp/ eğretilemeler eşliğinde sırtı omuzları boynu başı başın üstündeki menevişi ile batıp gitmek/ başkaya benzemek/ masalsı kediler/ duygulanmanın ölümsüzlüğü/ uçurum kelebekleri/ ufalanmış dua okuyucusu bir köse imam/ sözcüklerin yıkımına tanık olmak/ birbirinin üstüne devrilen mirî malların gümbürtüsünden kaçış/ insafsız/ iflah kesen/ asla iflah olmaz/

onulmaz/
karanlık/ kemoterapi.

Geceleri yıldızların kayıtsız parıldayışlarını seyrediyordum evin önündeki alçak kerevete uzanıp. Yaza dönmüştük. Otlar sararmış, bademler kabuk tutmaya başlamıştı. Sert karayel atına atlamış kuzey yamaçlardan iniyor, vargücüyle kapıya bacaya yükleniyordu. Seyrek uğruyordum ressam'ımın evine. Takatim azalmıştı. Devinimlerden tasarruf ediyordum. Saliha ve Cemal geliyor sıkça, öbür arkadaşlar da. Şen komşum Gülşen, çat kapı giriyor içeri, mördümük çorbası ya da ot yoğurtlaması getiriyor, çarşı pazarın pahalılığından, dizilerden, Süleyman'ın ve gelinin anlayışsızlığından söz açıyordu. Okullar tatil olunca torunu sünnet olacakmış. Süleyman dana almışmış düğünde kesmek için. İnşallah beraber gideriz köye diyor, rakı içeriz, oynarız.

Sonra Haziran oldu. Sessiz sedasız öldüm. Düğüne gidip rakı içip oynayamadım. Mektup yazmaktan da vazgeçtim. Ölünce karanlık oldu. Karanlığa alışkındım. Gençliğimdekini biliyordum çünkü, sıcaktı, tatmıştım. Biraz da acıydı. Alıp götürmüşlerdi. Gözlerimi bağlamışlardı. Çok çıplak çığlıklar. Ne çok unutmak istedim. Olmadı. Acılığı bende kaldı. İçimde kaldı. Hep kaldı.
Ama bu seferki karanlık üşütücü geldi bana. Tören filan yaptılar galiba. Köse imam. Sessizlik öte yandan.
Mutlak.
Resmim duvarda kalsa, bilirdim, görürdüm. Beni hem bir sandığa hem sandukaya yerleştirmişler. Karanlık. Bir şey görülmüyor.

Bugün (eskiden güneş doğardı, batardı, aradaki o mesafeye gün derdik, hatırladım) hareketli geçti. Işığa kavuştum. İsmail Hakkı Nümayişçioğlu'nun kızıymış Elif. Arkadaşına anlattıklarından çıkardım. Ressam'ım sözünü etmişti ama görmemiştim. Sandık karanlığı bitti, köyün yakınında eski bir mengenin bitişiğine yapılmış taş binada koca bir salona götürdü, beni saran ambalaj kâğıtlarını açtı, bir zaman bakıştık Elif'le, gözlerime baktı, ben de onunkilere, ürperdi sanki. Manzara, natürmort, şu bu resimlerinin arasına astı. Karşıda çift kanatlı ağır ahşap kapılar açık. Kapıdan ve demir parmaklıklı bir pencereden pırnar, melengiç, harup ağaçları, ilki çalıları, yatık veya dikey antik taşlar, sütun parçaları görünüyor. Sanırım mezarlık orası.
Bozulup, çürüyüp, yok olma yeri.
Yeniden doğma yeri diyenler de var ama, kulak asmayın onlara.
Şimdi, ressam'ım beni çizmese, boyamasa, bu duvardan bakmasam, çürümüş, yok olmuş olarak kalırdım oralarda.

Akşama doğru hareketlenme arttı, masalar kondu bazı yerlere, üstlerine yemiş, meyve. Yüksek sehpaların üstüne, heykeller ve nesneler. Köşede bar gibi bir yer var galiba, görüş alanında değil. Oradan türlü içecekler verilecek. Gelip bana ve diğerlerine bakacaklar. Öteki duvara da bir portre astılar. Abuş bir çehre. Biraz da soyut galiba, kaşı, gözü, ağzı burnu yukarıdan bir şeye, baskıya, tanımsız bir şiddete maruz kalmış gibi eğik, eksik, yere serik. Zemin koyu. Ressamın imzasını buradan okuyamıyorum. Böyle açık seçik bakmaması iyi. Ben de antenlerimi kapatırım. Bir yanlışlığa mahal vermem. Portresi yapılan bu adam mı perişan ve huzursuz ya da böyle biri yok da portreyi yapan mı dünyaya sığmazın teki, bilemedim. Bana ne, dedim.

Aşağıda Hades'ten, unutuş ırmağının yanında, Tartarus'un karanlık ateşini görebileceğim küçük bir penceresi olan, huzurlu, sakin bir oda istesem diye düşündüm.
Hazırlıklar tamamlandı, ziyaretçiler gelmeye başladı. Serginin en gözde parçası ben olacağım galiba. Öyle de olsun, isterim. İlk ziyaretçim, saçları at kuyruğu bağlanmış, 11-12 yaşlarında, kendinden daha küçük, yürümekte isteksiz muhtemelen kardeş bir oğlanın elinden tutmuş çekiştiren kız çocuğu oldu. Galiba, Musa'nın çocukları. Bu binanın bekçisi gibi biri Musa. Her şeye koşturuyor. Kaç kere geçti önümden, her seferinde geçip gitmek istiyormuş ama, kendisini tutamıyormuş da bakmadan edemiyormuş gibi kaçamak, göz atıyor. Kız ise durup uzunca baktı. Sonra kardeşini çekiştirerek gitti. O arada telâşlı ama pürneşe iki melek, kurnazca, seni gidi dercesine göz kırparak ve arkalarında serin bir kanat esintisi bırakarak geçti, sütunların arasında kayboldu. Ardından Tartarus'un emekliliğini bekleyen kara zebanilerinden biri de yorgun argın görününce, meleklerin telâşının nedeni anlaşıldı. Bu zebaniyi tanımıştım, sanırım bir yanlış anlaşılmadan ötürü koluma girip beni sorguya götürmek istemişti, ama, oldukça nazik davranmıştı. Henüz durumumun kuşkulu olmasından, belki temize çıkarım, neme lâzım diye düşünerek mi, yoksa gençliğimde, daha yüzüm geleceğin güzel ateşiyle ışırken, Gayrettepe'de beni oradan oraya günlerce sürükleyen yeryüzündeki haşin meslektaşlarını bildiğinden ya da Hades'in kesin yasaları yüzünden mi, bilmiyorum. Yarı yolda yanlışlık anlaşılınca geri getirmişti.
Beni görmezden geldi, çökmüş omuzlarla, boynuzu paslı, kuyruğu düşük, şeyi pörsük, üç dişli keskin kargısını gevşekçe sallayarak uzaklaştı.

Zaman kavramını yitireli çok olmuş, o yüzden barın oradan gelen konuşmalarla, araya sığdırılan kahkahalarla, kimi açık kimi puslu kulağa çalınan sözcüklerin pek bir şey ifade etmeyen anlamlarıyla ne kadar oyalandım bilemedim. Acele, hayata dair bir kavramdı, hatırlıyorum. Sıkışmışlık içinde yaşamanın kavramı. Şimdi şu kıyı kasabasına yerleşmiş yorgunların, yanılsamalarla kurgulanmış bir hayatın utancını içine atanların, inançtan ve diğer birtakım ana akım takıntılardan kurtulup, yan yollara, patikalara sapmışların, bu patikalarda kendilerine yeni, bilinmedik tuhaf takıntılar edinmişlerin, aceleyle pek işlerinin olmadığını anlıyorum. Sadece kimler var, tanıdıklardan gelen olmuş mu onu merak ediyorum.

Sonunda küçük topluluklar halinde sergiyi dolaşmaya çıktılar. Konuşmaya çok meraklı birinin anlattıklarını dinlermiş görünen üç-dört kişiyi gördüm önce Elif'le birlikte nesnelere, tablolara bakarak yürüyen. Orta yaşlı ünlü bir ressamdı galiba öndeki, bakışları ümitsizdi. Bu uzak, yaban kıyıya birkaç günlüğüne gelmiş ama rahat bırakılmayıp, onu tanıyan eski bir arkadaşı tarafından buraya sürüklenmiş olmanın acısını çıkarırcasına, alaycı, tepeden bakan yorumlarda bulunuyor, şen, havaî tavırlarla espriler yapıyor, yanaklarından kan damlayan sağlıklı görünüşü ve modern giyimi, ben buralara düşecek adam mıyım, herkes haddini bilsin havası yaratıyordu. Önümde durdular. Ressam mı galerici mi, her kimse, sessizleşti, tadı kaçmış gibi oldu.

Elif ve diğerleri, sevecenlikle bakıyordu bana. Ama adam, öte dünyadan birini görmüştü sanki, şaşkındı. İçimden, evet evet, öte dünyadan birini görüyorsunuz şu anda dedim, güldüm. Adamsa, Elif'e dönüp, babanız büyük bir ressammış dedi. Başka da bir şey demedi. Biraz daha baktı bana ve yürümeye devam etti. Geride biraz ekşimsi bir koku kaldı. Ham bir koku. Aşağıda Hades ülkesinde komşum Ahî Sinan'ın

dükkânındaki sepilenmemiş derilerin kokusu gibi. Bu yaşlı, ağır aksak, kendi halinde kasabanın dirim bahşeden havasını biraz bozacak türden.
Bir kadın, kırmızımsı bir şey düşünüyordu sanki, yanındaki adamın boşluktan düşüyormuş gibi çarpan hırpani sözlerinden korunmak için, bir yandan da onaylıyor görünüyordu başıyla söylenenleri. Kimse, kendine aldırmıyordu. Gelip karşımda durunca, tanıyabildim ikisini de. Yaşlanmışlar. Cemal'le Saliha. Evlerinden küçük yaşta ayrılmışların ve hüznün karakolunda epey bir konaklamışların, tescil edilmişlerin deneyimiyle, güzel güzel yaşlanmışlar. Nedense bana bakınca suskunlaştılar yine.

Evlerinde iken, geceyarısı olmuş iken, yarın sabah yurtdışına gitmek üzre bütün planlarımızı yapmış iken, önümüzde büyüyecek karanlığımızdan henüz haberimiz yok iken, son demli çaylarımızı içmiş iken, sahte pasaportlarımızı çantalara yerleştirmiş iken, kapı gümbürtüyle yumruklanmış iken, atlamayı düşündüğümüz arka pencerenin baktığı sokak sarılmış iken, ben, tabancaların bulunduğu odaya yönelmiş iken de böyle suskunlaşmışlardı.
Beni durdurmuş, kapıyı açmışlardı.
Yedi yıl sonra içeriden çıkınca ülke de, dünya da değişmişti. Basın kuruluşlarında çalışmış, emekli olmuş, buraya, komşu köye yerleşmişlerdi. Bense, karın doyurmak için küçük işlere, o toplantıya, bu yürüyüşe ve sonunda yine mecburen dışarıya, kuzey ülkesine. Sohbetlerimizde o günlere hiç değinmemiştik. Gündem gene kapkaraydı ve buna çare bulmalıydık. Sadece Cemal'in sazı arada o günlere götürüyordu bizi: "Yiğit muhtaç olmuş kuru soğana." Kırılganlığımız artmıştı. Soğana muhtaç yiğit yine orada duruyordu ve biz, onun yanında olamıyorduk. Üzülmek için başka, esaslı, güzel nedenler de keş-

fetmiştik artık. Yiğite de, eğri bir ota da üzülüyorduk, yuvayı alçağa yapmış kuşa da, kara, çıplak, her şeyi sorgusuz kabul eden toprağa da.
Ve yağmurdan korunamayan ıssız ve üryan ummana da.

Arkadan gelenlerle selamlaştılar. Küçük bir topluluk oluştu. Kimi tanıdıkmışım gibi bakıyor, kimi tepeden tırnağa inceliyor, beğendiğini belli ediyordu. Biri beni Knidos Afrodit'i ile kıyaslamaya kalktı. Kendimi göremiyordum ama, üstümde kırmızı gelincikli entarim olduğunu gayet iyi anımsıyordum. Göz seğirtmesidir diye düşündüm. Görsellik, geçen yüzyılın sonlarına doğru bir şenlik, içimize, katmanlarımıza sızan bir şenlik olmaktan çıkmış, hızla akıp giden, hazmedemeyeceğimiz, bizi dışarıda bırakan bir şey olmuş. Gözler bakıyor, seğirtiyor ve unutuyor. Bir sonraki resme doğru giderken beni çoktan hafızalarındaki bir fay hattına sıkıştırmışlardır bile. Fazla ilgilenmiyorum.

Dolaşanlar, ayak sesleri azaldı. Akşam indi hepimizin üstüne. Kalabalık dış avluda toplanmış şimdi. Sanırım bir dinleti olacak, onun hazırlıkları yapılıyor. O sırada gecikmiş, telâşlı adımlarla o geldi. Başka bir yere bakmadan doğrudan bana geldi. Biraz kamburlaşmış mıydı ne. Kilo almıştı. Yüzündeki çizgiler derinleşmişti. Fi tarihinde İdmanocağı'nda futbol oynarken düşüp yardığını bildiğim kaşının yanındaki yara izi parlıyordu. Sağına soluna bakındı, sanırım oturacak bir tabure filan arandı, sonra taş zemine oturup duvara yaslandı. Başını kaldırıp uzun uzun baktı. Ben de ona bakıyordum.
Unutmuşum, benim için hava hoş ama, buralarda hâlâ zaman diye bir kavram var. Yeterince oturup doya doya seyrettiğine kanaat getirince elini yere dayayıp zorlukla kalktı, yavaş, daha eğik uzaklaştı. Onun ne düşündüğünü bilmiyorum ama,

ben bizi düşündüm. Hiç azalmayan sevgimizi, zaman zaman uzun kesintilere uğrasa da, hiç bitmeyen umudumuzu. Şimdi de o uzun mu kısa mı olduğunu bilmediğim aralardan birindeyiz işte.

Aşağıda, Hades Ülkesi'nde insanın düşünme gücü de sanki biraz yavaşlıyor. Kekeme bir ilham perisine rastlamış şair gibi, bir türlü dizesini yazamıyor, dize mi, tümce mi, dizge karışıyor. Hep aynı komşular, bir yanımda Denizlili Ahî Sinan, öbür yanda Horasanlı Ahî Duman, karşıda Kenanlı Ümmühan, sokağın başında İstanbullu Hırant, beride şen şakrak asi Vicdan. Cehennet'te, ara katta geçinip gidiyoruz. Henüz ne oraya ne buraya sevkedilmedik. Herkes dünyadaki işini yapmaya devam ediyor. Ediyor da kim biliyor bunu, Ahî Duman'ın örsünden saçılan kara kıvılcımları kim görüyor, çifte su verilmiş kılıçları, kargıları, zırhları kim nereye taşıyor, Hırant'ın âhını, Ümmühan'ın ağıtını, Vicdan'ın kırık çengisini, kim duyuyor, çayırlar biçilip otlar istif ediliyor da, İsa'nın koyunları nerede, şu uzaktan duyulan Veysel Karani'nin develerinin çanları mı? O sabah kaçıp gitseydik, yaban ellere inseydik bir uçaktan, biraz daha yukarıda durur muyduk, birlikte olur muyduk.
Neyi nasıl söylerim, bir yanlışım olur mu, ki olmuştur, buralarda iken hep yanlış yapardım, babam beni azarlardı, örgüt toparlanamadıysa, çok yanlışlar yaptığımdandır, yanlış bir özeleştiriyi sadece develerin dilini bilen, insanlarla ilişki kurmayan, çocukların taşladığı Veysel Karani affetmiş midir?
Bunları düşündüm.
Mendelson'u kapamayı unutmuşlar. Keman konçertosu aklımı karıştırıyor.

İnsanın aşağıda, ara katta olması, burada edindiğimiz gereksiz epeyce şeyden de arınmak anlamına geliyor. Korkularımı

unuttum. Artık bir şey için korkmaya gerek kalmıyor çünkü. Örneğin, ölüm için. Çünkü her şeyin bir bakıma kendisi oluyor insan. Ölümün de. Sıkıntının da. Bu yüzden, böyle arada değişim yaşamak, şu boş yalan âleme tekrar göz atmak iyi geldi. Ressam'ıma çok şey borçluyum.
Karanlığıma kavuştum.

Plastik Sandalye

Akşamın tanıdık yüzü değildi o gün inen, acı verici bir deneyimle, çıplakmış gibi ama öte yandan kaçınılmazlığının bilincinde, kendinden emin iniyordu akşam,
biraz da aceleyle
ve evden çıkmış, nereye gideceğini bilmeyen beni kuşatıyordu ve benden, sipere sinmiş, çökmüş, uzanmış, kuşkular içinde avını gözleyen bir öfkeli çeteci gibi sokağa adımını atmış benden, sinsi pişmanlıklar bekliyordu. Akşamın böyle inmesine hazırlıklıydım, ışıklarını yakmış, dolu, vurdumduymaz kahvelerin önünden geçerken. Evli eski erkeklerin yorgun eve dönüşlerinde, oyalanmak için sıkıntılı bakışlarını rastgele orada burada dolaştırmasına ve doğallıkla benim üzerimde biraz daha uzun tutmasına hazırlıklıydım. Anneleri tarafından evlere çağrılmayı beklerken kayıtsızca son oyun hamlelerini yapan, son cümlelerini sarfedip gülen çocuklara, onların sereserpeliğine hazırlıklıydım. Hızla ucu karanlık dehlizlere yol almak üzre çalışan bilincim mi bilinçötem mi neyse, arada frene basıp böyle küçük ayrıntılarla, manifaturacının kapalı kepengi önünde unutulmuş alçak taburede oturur gibi dinleniyordu. Baharda, sulanmış, yaprakları yeni yeşermiş çardaklı sokakta.

O gün, anımsıyorum, birkaç içerlemenin, kızgınlığın, vazgeçişin üstesinden gelmek için uğraşmıştım, önemsiz gedikleri sıvamak için. Üstelik sabah uyandığımda, arka avluya bakan pencerem bana hiç destek olmamışken, beni güçlü, yol gösterici görmek isteyenleri düş kırıklığına uğratmayı göze alarak, onların kendilerini kolayca onarabileceklerini umarak. Geçici de olsa, başarmıştım, yalanları bilmezden gelmiştim, fakir dağarcıklarına iki üç gülünç şişman sözcük eklemiştim, bir de sanırım aşk diye herkeste az çok dalgalanma yaratan bir sözcüğü gündeme almıştım. Beni bilmeleri için gözlerine tek tek bakmıştım.

O gün, sabah, pencereye rağmen kendime güçlülere has bir rol yakıştırmış ve kendimi çocukların beni koymak istedikleri yere koymuştum, pabuçlarımı boyatmam gerektiğini düşünürken annem aramış, telefonda ona duymak istediği güzel yanıtlar vermiştim. Herle çorbası yaptın mı? Evet anne. Ateşin falan yok değil mi? Yok anne. Ev sahiben olacak o cadı ön odayı boşalttı mı? Oğlu haftaya geliyormuş, o zaman boşaltacakmış. Ah yavrum, sıkıntın varsa hemen atlayıp geleyim. Tamam anne, bi'şeyim yok dedim ya.
O gün sabah evden çıkarken yeni, allı güllü, sevinçli, beni sıkıştıran sözcüklerim de vardı içimde, kimi bir rivayet gibi, kimi sağlam ve dobra, derinde açılmış göz biçiminde ve bu sözcüklerle biri beni ileride anımsasın istiyordum, böyle böyleydi diye anlatılacağımı umuyordum. Yolda ağaca rastlıyor, güçleniyordum. Duvar dibinde oturan kediyi görünce, gümüş bir anneanne izi düşüyordu belleğime. Bu erken saatte, insanlar tarafından doğanın köleleştirilmiş yamaçlarından birine oyulmuş Arnavut kaldırımlı, çok eski gölgeleri hafızasına nakşetmiş kadim taş sokaktan geçip gitmeyi seviyordum. İzbe kıştan kurtulmuş, artık korkutmayan, eflatundan maviye dö-

nen göğün ışık oyunlarından, bir memleket tanışlığı vehmedip avunuyordum.

Okula varmıştım. Başlangıçtan bu yana okulu sevmek için olmadık sebepler uydurmuştum, çoğu kez bir müdürün kara yüzünün ortasındaki kuru büzük dudaklarından çıkan mevzuatın zımparasını, kolumda, yüzümde ensemde duyumsamıştım. Bana, bize, çocuklara ne idüğü belirsiz tarikatının köhne avlusundan bakardı. Kendine hükmeden güçlerin cenderesinde olduğundan mıdır nedir, gülmezdi hiç. Gülmezliği düşüme bile girmişti.
Ama, çocuklar! Ah, onlar! 87 Dilber. Babasını, o küçükmüş, köprü altında, saçlarında kum bulmuşlarmış. Sonra buraya göçmüşlermiş. 93 Hüseyin. Sanırım bana âşık. Yüzümden ayırmaz gözünü ama beni dinlemez, aklından bulut mu geçer, kuş mu, bana bakmadığı zaman pencereden bakar. 98 Aslı. Yaz ikindilerinde alıça tırmanmaktan bu yıl vazgeçmiş. Madende çalışan babasını, gündüz gözü haftada bir görür. Sabah karanlığında gider baba, akşam karanlığında kamyonet getirir. Yatsıya oturacakken uyur kalır. "Bir gül açmış, yapracığı düzgündür." 105 Bahar böyledir. Düzgün, biraz da solgun gül yaprağı gibi. Annesi hemşire. Sendika temsilcisi. Slogan biçiminde koyu çaylar içer. Hayri, Nezir, Koray üçlüsü. Haşin görünmek istiyorlar. Oyunlarda hileye başvuruyorlar. Hırpaniler. Ön sıraları sevmiyorlar. Ama kusursuzca bakıyorlar, cin, ılık. İç ışıtan. Kendini okuldan ve her şeyden bağışık kılmış 113 Burcu. Dünya yansa bir horom otu yanmaz. Epik sakalına ara sıra kına yakan dedesinin anlattığı göçer destanını özetleyip ödev diye verdi. İlk defa 10 aldı, beni sevdi.
İçerlemeler. Kızgınlıklar. Vazgeçişler. Benim de o yaşlardaki bayraklarım. Bir doğrudan müdahalede daha direnç kazanan bu savaş flamaları. Başa çıkmak için onlara Dedem Korkut'tan,

Pir Sultan'dan, Karacaoğlan'dan, günümüz abdallarından bir şeyler aktarıyordum: "Hem dersini bilmiyor/hem de şişman herkesten." Gülümseyiş hop, gelip oturuyordu. Gözler Cemil'e çevriliyordu. Yok, diyordum, ona bakmayın, o şişman ama dersini biliyor. Uzlaşıyorduk. Henüz zehirlenmemiş, bizler tarafından çamura bulanmamış çocuk zihni ile yoldaş olmak ne kolay diyordum kendi kendime.

Okula varmıştım. Yine bu minval üzre sevindirik olmuş, kırlara, dağlara, tarihin bilinmez derinliklerine, göğün katlarına, karıncanın yuvasına, halay çekilen kent alanlarına dalmışken, Müdür, özellikle bu çocuklara ve bana, bize, ilk fırsatta cehennem vaat eden yüzüyle, hızlı devinimlerle sınıfa gelmişti. Duyuru, "tebliğ" gibi şeylerden söz etmişti. Özenli, buz gibi bir kinle beslenmiş sessizliğimizle karşılaşmıştı. Beş para etmediğimizi dolaylı, kinayeli, ağdalı sözlerle yineleyip, yenik, ezik çıkmıştı sınıftan. Ardından ben kendimi kapatmış, suskunluğum için çocuklardan özür dileyen, yanan bir yüzle ve biraz da utançla masamda otururken, hep bir ağızdan konuşmuş, yorum yapmışlardı. Yıpranmamış, taze bir renk çemberi olmuşlardı. Beni ele güne teslim etmemek için.
Bunu anlamıştım.
Nedense, anneciğim, içim çok sıkılıyor, neden ben hiç avutulmadım diye bir tümce kurmuştum kafamda. Oracıkta, o çocukcağızların yanında.
Biri haber vermiş olmalı, Kadriye Öğretmen gelmiş, masadaki çantamı defterimi toplamış, koluma girip bahçeye çıkarmıştı beni. Taş da kaydırırdım, ne güzeldi o günler diye düşüne düşüne uysal, yürümüştüm yanında.

Kendimi toparlamış mıydım diye sormuştu Kadriye Öğretmen'in yanındaki yeşil çipil gözlü, gülünç sarışınlığı ile

kendini herkese ve bana sevdirmiş Gökmen Öğretmen. Evet, şuraya buraya, basık, çatısız çatı katında üşüyüp donarak test çözdüğüm günlere ve gecelere, çorak bir kafede çarpıntılı buluşmaların son bulmasına, bir babanın gidişine, yurt odalarının mahrem kokusuna dağıttığım kendimi toparlamıştım. Müdür'ü unutmuştum. Ben eve gitsem iyi olur demiştim. Kimsenin bana ihtiyacı yok mu diye düşünmüştüm, ağaçların biraz bodur göründüğü, güneşin tepeye dikilip girdisinin çıktısının çatlaklarına sinmiş birtakım pis şeyleri aydınlattığı, sabah yürüdüğüm eğri büğrü sokaklardan geri dönerken. Açık bir kapıdan görünen bahçede, rüzgârın kımıldatamadığı, iplere asılmış ölü yatak çarşaflarının, yastık kılıflarının, donların, fanilaların pek de temizlenmediğini, ayıp, günahkâr, korkulu sırlar barındırdığını anlamıştım kerevette oturan o saçı dağınık olağan kadına bakınca. Bir an göz göze gelmiştik çünkü. Çamaşırların bazı yerlerindeki tereddüt lekeleri, keşke kalıntıları, olduğu gibi yansıyordu o bıkkın gözlerden. İki çocuk, birinin sümüğü akıyor, kötü sözler yarıştırıyordu. Yüzünde acı ilenme çizgileri, paçaları kıvrık, beyaz zayıf ayak bilekleri görünen eğri ağızlı bir ihtiyar, çocukları kızıştırıyordu.

Başkasının evine girmiş gibi, çekingen, eve sızmıştım. Gri bir zamanın içine.
Şunları yapmıştım diyemeyeceğim. Bir kahve yapmak istemiştim, ama yatmıştım. Terliklerimi bulamamıştım. Çantamdan telefon sesi gelmişti. Evyeye tıp tıp su damlamıştı, musluğu iyi kapatamamışım diye düşünmüş, yatmıştım. Avluya başka pencerelerin de baktığını, belki o pencerelerin birine bir huzursuz insan gözünün ilişip kaldığını da düşünmüştüm. Yatmıştım. Düş bile görmüştüm. Müdür, duvar dibinde oturmuş, dilenci kılığında beni gözlüyordu. Annem kaş göz ediyordu, Müdür'ü gösteriyordu. Her şeyin farkındayım anne, kapıyı

tıklatma, duyacak. Biri kapıyı tıklatmayı sürdürüyordu. Müdür polisleri gönderdi diye düşünerek uyanmıştım. Ama kapı nazikçe tıklatılmıştı. Polis biçiminde değil. Terliklerin sürüklenerek uzaklaşmasını duymuştum sonra, ev sahibemdi galiba, kızmam gereken ev sahibem. Keşke ısrar etseydi, kapıyı açsaydım, kızım vakitsiz döndün eve, bir şey mi oldu diye sorsaydı. Ya da sadece gözlerinde soru işareti, baksaydı. Açlığımı hissetseydim.

Gün devrilmişti. Yatıp kalmıştım. Yattığım yerde, kesiğin sonradan duyulan acısı. İçinde bulunduğum odamsı boşluğun biçimini almış. Düşüncelerimi yokuşa sürmüş. Bu kasabaya, bir güz gecesi gelmiştim. Ay çok karanlıktı. Hava puslu. Ahali eve çekilmiş. Sokaklar meçhul. Çağların yığdığı karanlıkla malûl. Valizimi çeke çeke o sokaklarda, tekerlekleri tıkır tıkır ses çıkara çıkara. Otel, kâtip, yatsının makamı, her şey ünsüz, fısıltı gibi. Çın çın çınlayan bir kuşku. Sabah uyandığımda pencereden görünen yüz yıllık bıkkın zeytinlik. Benim başıma daha önce bir şey gelmemişti ki. Zaten babam da yoktu. Erkenden gitmişti. Ben, onun gidişiyle inat etmiştim. Fakülte bitirmiştim. Şimdi bu büzülmüş ağızlı Müdür. Öfkem tavanın dümdüz, bembeyaz badanasını bulanıklaştırmıştı. Mutfaktaki buzdolabından gelen vınıltıya karışıp evi, kimsesizmiş gibi duran, biri yan yatmış pabuçları, sıradan giysileri, kapının arkasındaki çiviye astığım kıştan kalma kırmızı kaşkolu dolaşmıştı. Kapalı yer korkusu olan çetecinin inde geceleme zorunluluğunu düşünmüştüm. Karahisar'ın oyuğunu. Karşı duvarda, okula başlama gününde öğretmen arkadaşların hediye ettiği Kütahya çinisindeki lalenin çaresizliğini. Ömer Seyfettin'in *Diyet*'ini. Doğduğum kentin kış akşamını. Kurt uluması sandığım oluklu sac kepenklerin indirilişini.
Yeter demiştim sonunda. Doğrulmuştum yataktan.

O gün, akşamüstü, dış kapıyı açar açmaz Nurhayat Teyze'nin tütün kolonyası kokusuna karışmıştım. Dışarı çıkmaya hazırlanırken yine kapımın önünde bulmuştum onu. Rengin solmuş demiş, öyle, düz, hesapsız, acelesiz sarılıvermişti. Annem gibi. Gel biraz otur diye karşıdaki dairesine götürmüştü. Beklediğimin aksine hiç sorgu sual etmemişti. Yıpranmış goblen koltuğun arslan kafası koluna, kırlent sıkıştırmıştı. Çay ve börek getirmişti. Hakkı iş bulmuş, ev tutmuş, salı gelip eşyaları götürecek. Sen ön odaya geçersin, sokağı seyredersin, canın sıkılmaz diye söze girmişti. Annemi sormuştu. Gözlerimin dolu dolu olmasını istememiştim. Öfkem örselensin, azalsın istememiştim. Bir şey bahane edip çıkmıştım. Ev sahibem ısrarın faydasız olduğunu anlamıştı.

Sulanmış, serin sokaktan, gelişigüzel inen serin akşamdan geçip gitmiştim. Bir yön belirlememiştim ama, ayaklarım beni hastaneye götürmüştü. Bahar'ın annesine, Hemşire Fidan'a. Hastane, üç beş doktorun çalıştığı, sağlık ocağından hallice, küçük bir yerdi. Kapının önündeki banka oturmuş iki beyaz önlüklü adam sigara tüttürüyor ve konuşuyorlardı. Onlara sormuştum, gözlüklü olanı, Fidan Hemşire içeride demişti, nöbetçiymiş. Beni görünce telâşlanmıştı Fidan, neyin var hocam demişti, ince gönül alıcı sesiyle. Ben yine bu sesle nasıl sendikacı olunur diye düşünmüştüm. Nedense sendikacıların seslerini bas, eğer kadınsa alto diye hayal etmişimdir hep. Neyse, Müdür'ü anlatıp, böyle oldu demiştim. Dur, ben sana bir çay doldurayım, birlikte düşünelim, ne yapabiliriz, bir bakalım diye, ilaçların, serumların, gazlıbezlerin yığılı olduğu masanın yanına bir sandalye çekmişti.

Genlerimi düşünüyorum, bir öğretmen titizliğiyle, inat genlerimi, isyan genlerimi, göç genlerimi, aykırılık genlerimi, hicran genlerimi gözden geçiriyorum. Ağzı lehimlenmiş teneke kutu içindeki ölü sardalyalar, ayağı kırılmış emekçi fayton atının vurulmaya götürülmek üzere traktöre yüklenişi araya giriyor. Çocuklardan biri, kim, sanırım 113 Burcu, bir şapka uzatıyor, annesi göndermiş, burçak sapından yapılmış, iki yanına mavi renk vurulmuş. Hayri, Nezir, Koray üçlüsü biraz uzağa, yolun karşısındaki melengiçin altına oturmuşlar, başkalarını da yanlarına almışlar, tam sayamadım ama, üçler, yedilere dönüşmüş sanırım, demir dünyada gelene geçene ters ters bakma talimleri yapıyorlar, bunun için kâh ağustos sıcağında payam indirmelerini, kâh Hızır Paşaları, diyet parası verenleri birbirlerine anımsatıyorlar, hırçın seslerini yükselttiklerinde, göz ucuyla bana bakıyorlar, yavaşlıyorlar. Henüz ileride kredi kartlarıyla biçimlenecek ortalama bir hayatın eteklerinde ya da çiğnenmiş otların çiy tuttuğu ıssız kışlaklarda dolaşacaklarını, akşamların, kapı önlerine yıpranmış bir nakarat olarak, erkenden ineceğini bilmiyorlar ve icracılar, müdürler, nüfus idareleri ve daha nice asık yüz, çatık kaş tarafından, kendilerinden, nazikleştirilmiş ak buğday biçiminde zararlı bir gen harikası yaratılacağını bilemiyorlar. Şimdilik yaptıkları bir şakaya, masumca, birlikte, yalansız gülüyorlar ve bana tekrar göz atıyorlar. Güneşin tepeye doğru tırmanmasıyla, habire ayak değiştirdiğimi, terlediğimi görüyorlar ve içlerinden biri bir süre kayboluyor, derken omuzunda taşıdığı plastik beyaz bir bahçe sandalyesiyle dönüyor, çevremdeki birkaç veli, ooo, aferin filanla ödüllendiriyor Nezir'i. Teşekkür ediyorum gözlerimle, sırtında sevinç, gurur karışımı bir neşeyle karşıya, yerine gidiyor.
Gelenler, geçenler, sorgulayanlar.

İşlek bir alan oluyor okul kapısı, o handa, yolcu karşılayan, yolcu uğurlayan deneyimli bir hancı gibiyken, güler yüzlüyken, çevremdekiler böyleyken böyle olmuş diye anlatıyorken, tam da başıma şöyle bahsi edilir bir "şey" gelmişken, arada gerçek dışına olan eğilimim baskın çıkıyor, babamla sözleşiyoruz, babaannemin yaptığı ve iftara sakladığı kalburabastılardan araklayıp evin arka bahçesinde yiyoruz, annem olayı biliyor, pencereden bize bakıp, gülüyor, suç ortaklığı bize üst düzey bir güven duygusu veriyor, hiç kopmayacakmış gibi duran, neden yapıldığını bilmediğimiz bir halat, kuvvetli bir şey, ben de şu öğrencilerimin yaşındayım, kedimiz var daha, genç, fettan, hattâ tavuğumuz bile, birinin alçak bahçe duvarından uçup yola indiğini ve ezildiğini okuldan dönünce öğrenip ağladığım var ve iftara çağırdığımız, anne-babası tarafından tiksinç bir biçimde sergilenen süslü kuzenimin kırmızı etekliği ile ahşap, gıcırdayan, koyu Muş kilimi serili merdivenlerden, cilalı tırabzanlara tutunarak çıkışına aldırmadığım, eteğine çorba döküldüğünde yalancı gözyaşlarına hiç üzülmediğim var.

Geri döndüğümde, pencereden bakan Müdür.

Cemil'in kendi gibi semiz, kırmızı yüzlü, az bıyıklı babasının avutucu sözleri.

Öğle paydosuna yakınken polis jipi de geliyor. Eskiden olsa korkardım. İlkokulda mıydım neydim, babamı da götürmüşlerdi karakola. Adından dolayı korkutucu bir yer sanmıştım. Karanlık bir mağara gibi: kara-kol. Jipi görünce, çocuklar, birkaç veli yaklaşıyor, çember oluyor. Kır saçlı, kır bıyıklı tıknaz polisle, uzun boylu genç, sert yüzlü sivil inip geliyorlar yanıma. Jipin arkasına biniyorum. Burcu'nun göçer dedesi soru soruyor, Dayı sen uzak dur diyor genç olan. Çarşıdan, ıhlamurun altındaki kahvelerin oradan geçip, Cumhuriyet'in ilk yıllarında hükümet konağı, mahkeme olarak kullanılan, daha

sonra karakol olan, bahçe içindeki iki katlı taş binanın önünde duruyoruz. Okulumun kapısı diyorum dışarıdan dürüm ayran getirtmiş ama henüz yemeye başlamamış komisere. Dilekçe verdim. Yanıtı gelene kadar orada bekleyeceğim. Git evinde bekle diyor dürüme bakarak. Belli ki beni soruşturmuş, kolluyor. Kesin bir olmaz deyince, biraz duruyor, olay çıkarsa seni mesul tutarım, şu ifadeni imzala deyip salıyor.

Çıkmaz diyorum kendi kendime, gerizler başından atlayamayan efenin eğilip geçtiği, yine de sol yanından kurşun yediği binanın demirli pencerelerine bakıyorum çıkarken, zalim bir şey düşünüyorum, bir hastalık gibi, dönüşsüz, babamı alan, hayatımın başı denebilecek yıllarda zift gibi bir gece izi bırakan, işte o zalimliğe karşı durmak sanki bu benim yaptığım, Müdür biçiminde, komiser biçiminde çıkmış gelmiş, şurada duruyorlar, benden korkuyorlar, ben de onlardan korkuyorum ama, genim, arslan, inatçı genim, büyük dedemle Kafkasya'lardan kervanlarla göçmüş göçer genim, kocamış ıhlamurun altındaki kahvede oturan adamların sorgu dolu bakışlarıyla sınanan isyan genim. Bir de bu türkü bana Erhan'ı hatırlatıyor. Şu hayat karşıtı, acemiliklerin ustası, kıyı-köşe olarak varlığını sürdürmeyi öğrenmiş, en sonunda, sadece beni o berbat kafede bırakıp gitmeyi başaran eski sevgilimi. Şimdi yanımda, burada olsa, plastik sandalyenin biraz arkasına, yere oturur, sigarasını içip bilinmeyen bir şeye bakarak, tevekkülle, başımıza gelecekleri beklerdi.

Berber Ekber çıkıyor karşıma, Hocam bir şeyler duyduk, ne yaparız diye gelecektim ben de diyor. Sağol diyorum ona, anlatıyorum, şimdi okula döneceğimi söylüyorum. Ceren Teyze'yi soruyorum. İyiymiş. Zahidler çoğaldı deyip, susuyor. Doğru deyip, susuyorum. Ayrılıyoruz.

Kendimi hiç öyle şimdilerde adına direniş filan dedikleri bir şey yapıyormuş gibi görmüyorum, sanki bunlar daha önce yaşanmış da deneyimliyim de her şeye hakimim ve aynı zamanda anıların soğuk bataklığına dalmışım, solgun, sisli bir yolculuktan geçiyor, hem zavallı bir yalnızlıkla sarılı hem alkış kıyamet can bir kalabalıkla halleşiyor, bir yerlerden, kırda yenen bir yemeğin ardından birlikte söylenen "Zahid bizi ta'n eyleme"nin pürüzsüz göndermesini duyar gibi oluyor, siyah ovalarda yanan isyan ateşlerinin ürküsüyle buruklaşıyorum. Yani dünden öncesiyle hiç ilgim kalmamış. Birden, o çocukların yeni bir bilgiyle karşılaştıkları anda gözlerinde beliren parıltıyı, bir şiirin okunuşundan duydukları hazzı gözlemleyecek, bir sözcüğün belli belirsiz anlamı üstüne tartışmanın saf heyecanını yeniden yaşayacak mıyız ve böylelikle Müdür gibilerin despot ince bıyıklarının asabi titremelerini sınıfın çiçekli perdesine iğneleyerek geçiştirip, yola devam edecek miyiz diye düşünüyorum. Uyum ve olağan geri gelecek mi.? Telefonum çalıyor. Annem. Kasabada her şey hemencecik duyuluveriyor. Sanki Servi, belediye hoparlöründen anons etmiş: Balıkçı Hüsnü'ye taze balık gelmiştir. Müdür tarafından başka okula sürülen öğretmen direnişe başlamıştır. Demirtaş Mahallesi'nden Hacı Yusuf Samancı hakkın rahmetine kavuşmuştur. Bu duyurular yapılmasa da herkes her şeyi duyar ve bilir. Acaba annem de duydu mu? Bu saatte pek aramaz. Efendim anneciğim. Önemli bir şey yok kızım, aklıma düştün de, öyle bir aradım, sesini duyayım dedim. Peki anne. Aaaa, korna sesi duydum, okulda değil misin. Dersim yoktu anne, Aysu'ya kart atmak için postaneye geldim. O Aysu da vefasız çıktı, hiç arayıp sormadı. Söylerim, arar, çok çalışıyor. Günde on dört saat. Anne ben akşam arasam seni, hadi, hoşçakal. Tamam, unutma.

Annem boşuna aramaz, içine doğmuştur da o yüzden yoklamıştır. Benimse içime hiçbir şey doğmuyor, uçuşup dağılıverecek bir karahindiba tohumu gibi duyumsuyorum kendimi okulun kapısına dönerken.
O sert yüzünden sivilin, bana ne.
Boşum, hafifim.

Herkesi yerliyerinde buluyorum. Melengiçin gölgesi küçülmüş, yedilerden ikisi sokağın köşesine çekilmiş, galiba sigara da içiyorlar, Dilber'in annesi tanımadığım bir kadınla laflıyor, kıştan çıkana kadar geçen yıl ördüğüm yün çorapların iki çiftini de deldi adam diye şikâyet ediyordu kadın, dört-beş veli daha var, biri tabakta börek uzatıyor, bakkal her zaman aldığım krakerlerden ve içeceklerden koyduğu poşeti gönderiyor çırakla ve pencerede Müdür silueti, kamburu çıkmış sanki.
Ben bu etrafımdaki oluşumu biraz yadırgamalıyım değil mi? Ama hiç de öyle bir havam yok. Doğa gibiyim. Herhangi bir ağaç, ot. Kırk yıldır işim bu. Direnişçilik. Bu hangi gen acaba?
Paydos zili çalıyor. Ziyaretçilerimiz, eşlikçilerimiz çoğalıyor. Kadriye Öğretmen ve daha birkaç öğretmen ve çocuklar etrafımı alıyorlar. Sokağın başında Ceren Teyze, Fidan, Ekber ve arkadaşları görünüyor, küçükler gelenleri alkışlıyor. Yarın sabah aynı biçimde devam kararı alınıyor. Sandalyemi Nezir'e emanet ediyorum. Karakolu soruyorlar. Komiserin dürümünden soğan kokusu geliyordu diyorum. Gülüşüyoruz.

Pazartesi

Kedi, kalkıp mutfağa, banyoya, balkona gitmeme aldırmamış, kıvrıldığı koltukta gözünü hafif aralayarak bir tehlikenin olup olmadığını gözlemiş, bana ve gelişigüzel gezmelerime bir anlam vermediğini belli etmiş, uyumayı sürdürmüştü. Tablete bakmış, başka isimle açtığım hesaptan üç beş aforizma daha yazmış, öbür huzursuz gece kuşlarının yazdıklarımı tekrar yazmalarını veya kalp işareti koymalarını beklemiş, ben de onların gülünesi ya da kızılası boş sözlerine yanıt vermiş veya beğenmiştim. Oyunda da yeni bir hamle yapmıştım ve kendimi takdir etmiştim, aldığım puanla epey öne geçmiş, birkaç gerizekalıyı atlatmıştım. Pınar'ın tuvalete gidip dönerken uykulu gözlerle bana şöyle bir bakıp geçmesiyle ilgili yarın bir toplantı mı istesem diye düşünmüştüm. Balkona çıkışlarımda uyumayan kenti gözlemiştim. Bizimkine benzer dört bloktan oluşan sitenin arasından, uzaklardan, belli belirsiz uğultunun ve binlerce lambanın öbür ucundan bir işaret, artık nasıl bir şeyse, içinde huzur olan bir cennet ışığı, hani bana vaat edilmiş, en azından bir zamanlar hakkım olduğuna inandığım namuslu, mütevazı, serinletici, bol yıldızlı bir gece aramıştım. Pahalı, ipeğimsi pijamamın içinde üşüyüp, kös kös tablete dönmüştüm. Çocuğun son okul taksitini internetten ödemiş, diğer taksitleri incelemiş, evin 87, arabanın 9, geçen yaz yapılan tatilin 2 ayının kaldığını yeniden tespit etmiş, diğer giysi, mobilya, tablet, telefon gibi şeylerin taksitlerinin de 7-8 ay için-

de biteceğini gösteren tabloya bakıp geçmiştim. İlaç etkisini göstermeye başlayınca biraz üşümüş ayaklarla Pınar'ın yanına uzanmış, sonunda televizyondaki saçma bir dizide, iletişim kurmayı bir türlü sindiremeyen beceriksiz kızın mutsuzluktan mutsuzluğa yuvarlanışını düşünürken uyumuştum. İletişim kurmak, sindirilmesi gereken müthiş bir olaydır, diye yazsam yarın demiştim Pınar'a fısıltıyla. Öte yana dönmüştü.

Alarmla uyanınca, içeriden ana kızın konuşmalarını dinlemiş, akşam okul çıkışında buluşup alışveriş merkezine gideceklerini öğrenmiş, tost kokusunu, belli belirsiz çay kokusunu duymuş, bir an bir şeylere şükretme arzusuna kapılmış, sonra beyin sarsıntısı geçirmişlerin normal normlarını kuşanıp yataktan zor bela kalkıp banyoya yollanmıştım. Epi topu sekiz-on adımlık bu yol, gözümde büyümüştü. Çünkü o boz alçıpan duvarların arka yüzlerinden beni gözlüyor olmalarının mümkün, hattâ belki kaçınılmaz olması fikrine bu yolda, bu kısacık yolda, aylar önce saplanmıştım ve sapasağlam olduğuna inandığım, içimde bir yere koyamadığım, bir ad veremediğim keskin korkular başıboş dolaşmıştı ve bu sabah da yine o korkularla banyoya varıp, lavaboya yaslanarak yüzüme yine ince ince bakmıştım ve şefkatin yüzyılımızı terk etmiş, uzak bir kavram olduğunu şu biçare gözlerimde yine görmüştüm. Sonra tıraş makinesinin vınlayışı, çağdaş, küresel, nispeten dürüst, olgun, daha nice krizlerle başedebilir, her şeyi ânında unutmaya programlanmış, bu yüzden "altını çizerek söylüyorum," oldukça başarılı biri olduğumu bana anımsatmıştı.
Halûk Bey, olur olmaz şeylerin böyle altını çizerdi.

Sonra biraz klor ve belki başka berbat şeyler karıştırılmış suyla uzun uzun yüzümü yıkamıştım. Çünkü, babaannem, küçük-

ken, bir seferinde, gece uyanınca başucumuzda dolanan huriler melekler ve çok da uyunmuşsa, meleklerin ardından şeytan da, yüzümüze işerler, eğer yıkamazsan yüzün ekşi kokar demişti, ben de o zamandan beri hep, uzun uzun, özenle yıkamıştım yüzümü. Yaşasa ve suyun şu kokusunu duysa belki yüzünün huri çişi kokmasını seçerdi. Yüzüme ıslakken bir daha bakmış ve Halûk Bey'e, babaanneme gülümsemiştim. Bu gülümsemeler, kumral düz saçlar, yeşil gözler beni hep kurtarmıştı. Pınar'a ve diğer pek çok insana iyi gelmişti. Bir keresinde kızım, baba, sen hep gülümse demişti. Ben de öğrenmiştim. Meselâ, sözleşmenin bağıtlanması esnasında pürüz çıkaran haddini bilmez çakaloza sinirlenmişken, aklımdan, lisede edebiyat hocamın, ne olduğunu şimdi anımsamadığım bir şeye örnek verdiği "eşk-i çeşmim hasretinle hüngür hüngür ağloor/ langanın bostan dolabı matem ile çağloor" beytini geçirerek gülümsemiştim, iş olumlu sonuçlanmıştı. Benimki çok prova edilmiş, öğrenilmiş bir gülümseme demiştim. Kendime söylemiştim bunu. Terapistimin huzurunda.

Terapistim o gün dertliymiş, iç sıkıntısıyla, bıkkın bıkkın bakmıştı öyle, sonra o da biraz durup, geçirdiğine emin olduğum duhûldaki diyalogdan sonra, ha öyle mi demişti. Masanın yanında, yerde hep gördüğüm, ama ne işe yaradığını bilemediğim beyaz, çinko bir çaydanlıkla pencerenin önündeki cılız bitkilere su dökmüştü azar azar, dikkatlice.

Kısa konuşmalar geçmişti aramızda. Pınar, kaşarlı tostu tarafsız bir ifadeyle peçeteye sarıp vermişti. Çay da al istersen demişti. Bir terslik vardı bu söyleyişte. Ateşte unutulmuş bir tavaya yağ dökerken çıkan cızırtı gibi bir şey, çıssss diye, geç döktün bu yağı kıvamında. O kıvamı Pelin de farketmiş, annesine bakmıştı. Pek bir şey görememiştik ama, hani, yasağı, cehennemi, kanı filan çağrıştıran biraz ekşi ve bayat tadı da

olan kırmızımsı bir gölge geçmişti, sabah güneşinin ancak biz çıktıktan, herkesin okula işe dağıldıktan sonra vurduğu mutfaktan. Servisi gelmişti Pelin'in. Bizi öpmüştü ve dairenin kapısından asansöre binişini ikimiz birden izlemiştik.

Kapıyı kapatınca bir an birbirimizi süzmüştük, endüstri mühendisinin, mühendis ciddiyetindeki lâl dudaklarının kenarlarında belli belirsiz çizgiler mi oluşmuşmuş, alnına düşen yorgun kumral saç biraz matlaşmış mıymış, duru ten sanki biraz hırpalanmış gibi miymiş, bütün bunlar olurken ben o alçıpan odada yapma gülümseme ile rakiplerimizi bertaraf etmekle mi meşgulmüşüm, bilememiştim. Kolunu tutmak, kendime çekmek istemiştim. Kolunu sakınmıştı. Sonra banyoya doğru hızlıca yürümüş, banyoda uzunca durmuş, çıkmış, geç kalıyorum, akşam görüşürüz deyip gitmişti.
İşte olay böyle olmuştu.
Donmuş kalmıştım. Ağzımı açamamıştım. Mahcubiyet içinde, bu halde kimseye görünmemeli diye düşünmüştüm. Bir kulak uğultusu da peyda olmuştu sanki. Küçükken babaannem mahşeri anlatmıştı, bütün insanlar kıyamet gününde öldükten sonra yeniden dirilecek, tanrının huzurunda bu dünyada yaptığı işlerden sorgu sual edilerek cennete ya da cehenneme gönderilecek demişti.
İlkokuldaydım. Öğretmen, Konya Ovası çok büyük bir ovadır demişti o gün. Mahşer Konya Ovası kadar kadar büyük mü diye sormuştum, evet demişti babaannem de, peki insanlar çıplak mı olacak demiştim, biraz düşünmüş, hayır, en sevdiği giysileriyle olacak demişti ama, yalan söylediğini anlamıştım. Yüksek bir taşın üstüne çıkıp elleriyle oralarını kapatan bu çıplak insanları görmek istemiştim, ama yüksek taşlar tutulmuştu, ulular oturmuştu, herkesin ağzı mühürlü olduğu için konuşamayacak, sadece iyi ve kötü sesler çıkaracak ve bir

uğultu duyulacaktı ve işte o mahşer yerinde o uğultuyla kalakalmıştım, ve kulaklarımda şimdiki bu uğultuyla.
Donmuş kalmıştım ama, artık büyüktüm. Banyoya gitmeyi akıl etmiştim sonunda. Pınar'ın kokusu duruyordu banyoda, aynada belli belirsiz bir ağlama izi de kalmıştı sanki. Sen krizlerin adamısın demiştim kendi kendime kokuyu içime çekerken ve izden kalanı görmek için gözlerimi aynada gezdirirken, çözümlerin, uzlaşmaların adamısın, ilişkilerin, halkla ilişkilerin, uluslararası ilişkilerin, ticari ilişkilerin, dolayısıyla domuzuna direnmenin, sağırlığın, körlüğün, ilişkisizliğin de adamısın. On beş dakikada ya da on beş günde kurulan, anlaşılan, bağıtlanan ilişkinin, daha alçıpan duvarlı odadan çıkar çıkmaz dağılmasına, aşınmasına, unutulmasına, eriyip gitmesine alışkın bıçkının birisin. Sen ki kendini, babaannenin kollarını şöyle ileriye doğru uzatarak, ilanihaye diye tanımladığı boşlukta, sevinç içinde sonsuzluğun büyüsüyle sarmalanmış, hiçbir engele rastlamadan mavi gökte acıkıp yoruluncaya kadar uçan bir şey, bir kuş olarak tasarlamıştın.
Ama hayatın, durmaksızın, arka arkaya, biteviye, sonu gelmeyen engellerden ibaret olduğunu anlayınca, her köşe başında dönüp yanına yörene baktığında, vurdumduymazlar ordusuna katılması farz olan bir nefer olduğunu, o sefil çoğunluğa eklemlenmesi gereken biri olduğunu sezinlemiştin.

Bir köşe başında, onulmaz bir biçimdeymişim, Pınar'a rastlamışım, beni yatıştırmış ve o da sanırım, bir yol ayrımındaymış. Kırık dökük gençlik aşklarımızı halının altına süpürmüşüz, iyi kötü, kendimizle düşüp kalkmaya başlamışız. Artık aklı başında denebilecek yaşa ulaştığımız söylenmişti ve hadi hayatı yormayın, bize benzeyin, evlenin de her şey bitsin denmişti. Nasıl olduğumuzu bilmediğimizmiş bu, demiştim babaanneme ölümünden az önce. Öğrenin kendinizi öyleyse

diye gülümsemişti. Sonra araya işler girmişti, Pınar'a da, bana da bir işe sarılma, bir esriklik, bir gözü bir şeyi görmeme, hattâ bir kırıp dökme, canhıraşlık gelmişti. Başarısızlığa tahammül edemiyorduk, çok yorgun oluyorduk. Ayrı ayrı saatlerde bîtap dönüyorduk eve. Derken, ne kadar öğrenmiştik birbirimizi, bilmiyorum.
Pelin de doğmuş, bu hengamede büyümüştü.

Kendimi çekip koparmıştım, aynadan, geçmişten, hesaplaşmadan. Kızgınlıklar zıtlaşmalar olagelmişti arada bir, bu da onlardan biridir. De, bu denli geçmişe bakma, babaanneme kadar inme gereksinimi duymamıştım hiç. İçgüdüsel bir ürperti. Dün gece kirlilerim yine ortada kalmış da ondan diye geçiştirilecek bir şey değil.

Sabah, ayıp, yamalı, yıpranmış bu yüzle binmiştim asansöre. Gevşek manevralarla, ağır ağır çıkmıştım sitenin park yerinden. Yeni açılmış geniş caddenin iki yanına, kaldırıma cılız ağaçlar dikmişler ve onlardan en sabırsızı çiçek açmıştı. Bisiklete binen biri kız, biri oğlan iki genç geçmişti yanımdan. Birden, epeydir buralara, yakınlara hiç bakmadığımı, yolda izde, yanımda yöremde neler olup bitiyor, hiç ilgilenmediğimi, hiç Pink Floyd, Münir Nurettin dinlemediğimi, kentin içinden geçmediğimi, bir mütevazı mescit minaresi, bir semt iskelesi, bir çınarlı kahve görmediğimi, dürüm, lahmacun, Maraş dondurması yemediğimi düşünmüştüm. Yokuşun başına gelince, plazaya giden otoyola çıkmamış, kentle bağlantı kuran dar yola sapmıştım. Bir alaturka radyo kanalı aramıştım, tam da kalın mekanik ruhuma, telâşıma, ivecenliğime uygun bir şarkı söylüyordu yeniyetme, düz, hafif içten pazarlıklı bir ses. "Bendim geçen ey sevgili, sandalla denizden" diye, aşina sözleri olan. Birden bir gülme tutturmuştum kendi kendime.

Düşünemiyordum, bu sevgili nerede, bu adam niye sandala binmiş de böyle işi gücü sermiş, aheste, zahmetli bir uğraşa bulaşmış.
Belli ki kıyıda evi olan ve kendisinden belki haberi bile olmayan sevgilisinin evinin önünden geçti. Peki, "sevgili" onu gördü mü, görüp, âh mı çekti. Merak etmiştim, kentin kıyı mahallelerinden, varoşlardan geçiyordum, daha hakiki, durmuş oturmuş kente ulaşmaya çok vardı, bir kamyonetin arkasına yanaşmış, durmuştum, telefonda şarkının sözlerine bakmıştım. Şiiri bütün olarak okuyunca, daha anlamlı bir öykü gibi görünmüştü. Belli ki gece âlem yapmışlar ve adamı çağırmamışlar, o da ne yapsın üşenmemiş, sabaha karşı sandalla sahildeki evin önünden geçip, âlem yapanların kahkahalarını dinlemiş. Başımı kaldırınca, kamyonetten koliler indirip ardiye gibi yere taşıyan adamların pis pis bana baktıklarını görmüştüm. Biri sakallı, öteki ikisi kirli sakalları olan, karanlık yüzlü adamlar. Korkmuştum, hemen arabayı çalıştırıp uzaklaşmıştım. Her gün bin tane cinayet, soygun, çete, terör, gasp haberi izlemenin etkisi demiştim.

Belki yüz yıl geçmişti buralara ayak basmayalı. İlkin, güçlükle bulduğum, otopark yazısı iğreti, iki bina arasındaki dar bir yerden girilen boşluğa, değnekçinin arabayı yerleştirişini endişeyle izlemiştim. Girişteki alçak taburede oturan, varoşlarda gördüğüm adamlara benzeyen gür bıyıklıya, bir saate kadar dönerim demiştim. Eliyle anlaşılmaz bir işaret yapmıştı. Dar sokaklar kalabalıktı. Birbirine değen, çarpan, bağırarak konuşan, dükkânlara, hanlara giren çıkan, binbir türlü şeyi sokak ortasındaki küçük tablalara koymuş satan, dalgalanan insanlar. Bir esansçı, başında beyaz takke, elinde cilalı, camlı esans kutusu, beni neye benzetmişse artık, önüme çıkmış, mallarını övmüş, kutuyu, omzundaki yüksek sehpayı indirip

üstüne yerleştirmiş, şırınga gibi bir şeyle ceketimin yakasına esans püskürtmüştü. Babaannemin seccadesini, tespihini çağrıştıran kokunun ağır versiyonuydu. Kızmıştım adama, al beyim diye ısrar etmişti, bir iki kuşkulu kişi durmuş bize bakmıştı, teşekkür ederim deyip uzaklaşmıştım, arkamdan kafa salladıklarını tahmin etmiştim, adımlarımı hızlandırmıştım, telâştan, sırtında bir şey taşıyan adama çarpmıştım, adam yükün ağırlığından neredeyse iki kat olmuştu, ağzının içinde homurdanmıştı, beyhude olduğunu bile bile alçak sesle özür dilemiştim, biri sarışın, biri esmer iki güzelce, şişmanca kadın kınayan nazarlarını yollamıştı, kendimi hırdavatçıların sıralandığı hana atmış, camı tozlu vitrine bakıyor gibi yaparak biraz soluklanmıştım.

Ürkütücü görünümlü bir genç çıkmıştı dükkândan, deri yelekli, kokumdan olacak, endişeyle süzmüştü beni, bir şey söylemeden geri dönmüştü, dipteki daha karanlık bir yerden bağrışmalar gelmişti, sanırım alacak verecek meselesiydi, küfür ediyorlardı bol bol. Tekrar dışarıya yönelmiştim ki, bağrışmalar artmış, kavgaya dönmüştü, biri koşarak yanımdan geçmiş, öteki onu kovalamıştı, hanın önünde bir şeyler devrilmişti. Dar bir sokağa sapıp, sahile ulaştığını umduğum, sağında solunda ambalaj atıkları, plastik örtüler, fıçılar bulunan tenha yolun çıkmaz olduğunu görmüş, canım sıkılmıştı. Geri dönerken, buraları uzaktan seyretmenin daha iyi bir seçim olacağını düşünmüştüm. Buraların, Pınar'la elele tutuşup, bir kuşluk vakti serin cami avlusunun önünde, çınarın altında, seyyar kasetçinin teybinden Ahmet Kaya dinlediğimiz yerler olmaktan çıkmış olduğunu düşünürken telefonum çalmış, sekreterim İpek, toplantı için hazırlandıklarını söylemişti de öğlene kadar ofise gelemeyeceğimi bildirmiştim. Pınar'ın çok hoşlandığını söylediği, kesme taşları yer yer yosun tutmuş, sütunlu, eski

hanın serin gölgesindeki hasır oturaklarda sade kahve içtiğimiz çay ocağını aramış, bulamamıştım.

Ve ansızın anlamıştım, ben buralara Pınar için gelmiştim. Belki bir hesaplaşmaya, anımsamaya, ortaya dökülecek korkutucu savlara karşı, iyi izler, yumuşak ve evcil, hattâ anaç kanıtlar için güç toplamaya.

Takkeli esansçının sıktığı koku giderek koyulaşmış, bu kokuyla ofise gidersem rezil olurum düşüncesiyle bir yandan da acaba yeni bir ceket mi alsam diye, giysi satan mağaza aranmaya başlamıştım. Kılık kıyafetim ve kokum, satıcıları, dilencileri çekmişti, belli, kucağında çocuk olduğunu sandığım, çula çaputa sarmalanmış bir şey taşıyan uzun hırkalı, atkılı bir kadın, yanındaki iki üstü başı dökülen çocukla arkama takılmış, durmadan, acıklı, yalvarır bir ton kattığı tekdüze sesiyle anlamadığım şeyler söylemişti. Camekânında pek de tarzım olmayan, daha çok alt orta sınıfa hitap eden giysilerin sergilendiği bir mağazaya dalmıştım kadından kurtulmak için. İçerisi loştu, biri tesettürlü iki kız, beni pek farketmemişlerdi, temizlik yaparken neşeli şeylerden konuşmuş olmalılar ki, gülüşüyorlardı. Yaklaşıp, günaydın demiştim. Yasak bir şey yaparken yakalanmış gibi, biri elindeki paspası perdenin arkasına sürmüş, öbürü tezgâhtaki boş askıları kaldırmıştı. Ceket yokmuş, montlara bakmak ister miymişim. O sırada sanırım, üstüme hiç hak etmediğim bir damga gibi yapışmış kokuyu hissetmişler, kokuyla beni bağdaştıramadıklarından olsa gerek, belli belirsiz bir yüz buruşukluğuyla ve daha alıcı, meraklı bakışlarla tepki vermişlerdi.

Sıkı bir paket yapmıştı tesettürlü kız, kravatımı da vermiştim, ceketin yanına, kokudan arınmış, üstümde oralarda herkesin

giydiği türden harcıâlem bir montla, elimde gelişigüzel bir poşetle çıkıp kalabalığa karışmıştım. O tarihî çarşıya varmış, ferahlamıştım, karanlık kuşkularımı unutmaya hazırlanmıştım, parlak ampullerin altında ışıldayan binlerce nesneyi hoş bulmuştum, çarşının öbür kapısından gelen kavrulmuş kahve kokularını içime çekmiştim. Tavuk dönerciler arastasına ulaşmıştım, insanların büyük bir iştahla, daha çoğu soğan ve yeşil bir şeylerden oluşan yarım ekmek arasını yediğini, hem de olağanüstü ucuza beslendiğini görmüş, sevinmiştim. Demek ki durum kimilerinin öne sürdüğü gibi çok kötü değilmiş demiştim kendi kendime, sonra da gülmüştüm, sen git Amerikalarda, Avrupalarda iktisat, şu, bu oku, sonra gel, tavuk döneri yiyenlere bakıp, ekonomik gidişat hakkında hüküm ver!

Ama benim mazeretim var bu pazartesi demiştim. Pınar'ın o kolunu sakınma hali, bir düzenin bozulmaya, çürümeye yüz tutma hali, beni biraz ürkek yapmıştı. Uçarı, pürüzsüz, engebesiz bir açık alanda şifa bulmayı ummuştum. Belki yanlış rotaya dümen kırmıştım. Açık alan olmasa bile, şu kaynaşan, kendi dertlerine gömülmüş insanların biteviye deviniminin, gri, soluk kimsenin dikkatini çekmeyen parçası olmak istemiştim. Düzlüğün, sığlığın tadını çıkarmak istemiştim.

Elimde poşetimle, binbir çeşit Çin malı öteberi, pırtı, pabuç satılan ve lodosa rağmen sidik kokusuna benzer bayat, tuhaf kokuların duyulduğu alt geçitten yürüyüp deniz kıyısına, kayıklarda balık pişirilen alana inmiştim. Üç beş kişi bana çarpmıştı yürürken ve ben de çarpmıştım bazılarına ve dert etmemiştim. Onlar da dert etmemişlerdi, olağandı çünkü sıradan mont giymiş biriyle çarpışmak ve tabii kimsenin özür dilemesi de gerekmemişti.

Balık ızgarasının dumanları, lodosla, kuzeye, kuleye doğru esmişti.
Köprünün demirleri, karanlık karanlık suya düşmüştü.
Bu sularla, balıkçılarla, köprünün demirleriyle, kuleyle ilgili bir şeyler yazmışlar mıdır şairler diye düşünmüştüm. Şu sözcükleri allayıp pullayıp zihnimizi karıştıranlar. Bir banka, sakallı bir ihtiyarın yanına oturmuştum.
İhtiyarın eşdeğeri, perişan biri gibi olmak istemiştim.
İhtiyar, böğründe kalmış bir konuşmayı "beni böyle yarım yamalak bıraktılar" diye tamamlamıştı koluma dokunarak. Ne diyeceğimi bilememiş, kızarmış gözlerine bakıp başımı sallamıştım ki, telefonum yeniden çalmıştı. Kalkıp birkaç adım yürümüştüm ekranda Pınar'ı görünce. Pınar, sabahkinden çok değişik bir sesle, biraz endişe de içeren bir sesle, yoldaki kaza yüzünden trafiğin tıkandığını, işe yetişemediğini, gergin olduğunu anlatmış, sen de işe gitmemişsin demişti. Onu dinlerken gözüm yerdeki sigara izmaritlerine takılmıştı, insanlar ne çok sigara içiyorlar diye düşünmüştüm. Ben de mi içsem acaba, bir tesellisi var mıdır gerçekten, insanı yatıştırır mı soruları geçmişti aklımdan. Bir vapur, düdüğünü uzunca çalmıştı köprünün öbür tarafında. İhtiyar arkamdan ayağa kalkmış, söyleyecekleri bitmemiş gibi yanıma gelmiş, beklemişti. Pınar, nerede olduğumu sormuştu.

Pınar beni kendime getirince, amca, hoşçakal demiştim ihtiyara. O anda, epeyce uzun bir aradan sonra birine "amca" diye hitap ettiğimi algılamıştım. Mutluluğu kim düşürmüş ki yirminci yüzyılın başından bu yana milim değişmemiş meydanda, sokaklarda ben bulacaktım, zaten böyle zafiyet, kırılganlık içeren mutluluk gibi irrasyonel kavramlara ne diye prim vermiştim ki. İşte her ne ise o aradığım, aradığıma pişman olmuş-

tum. İnsana esans sıkan meczuplar, alacağı vereceği kavga küfürle çözmeye çalışan vesternli hemşehrilerim, paldır küldür, ıkış tıkış ilişkiler..

Otoparka vardığımda, yarım ekmek arası tavuk döner yiyen gür bıyıklı, montuma göz atmış ve yüzüme, dolap çeviren biriymişim gibi, seni gidi! anlamında, yoldaşlık duygusunu belli eden sevecenlikle bakmıştı. Abinin arabasını getir Besim, diye bağırmıştı. Bir tarife bakınmıştım, anlamıştı, tahminimin üç katını istemişti. İşbirliği yapmaktan hoşlanmışım edalarıyla uzatmıştım parayı. Besim'e de sözde çaktırmadan bahşiş vermiştim. Keyfim yerine gelmişti. Radyonun kanalı alaturkada kalmıştı. "Kız sen ne güzelsin, gençler sana tapacaklar/saklan güzelim, kalbime saklan kapacaklar" diyordu bu kez, muzip bir edayla, muhtemelen orta yaşlı bir hanım. Kırk beşinde meselâ. Benim gibi.

Ben demişken, sahi, ben, köşeye sıkışmaya yüz tutmuş biri miyim, bilinç ötesinde, alacakaranlıkta bunu sezinlemiş de, çare mi aranıyorum? Pınar'ın bazen uzaklarda kalakalan bakışlarından, susmalarından evham mı çıkarıyorum? Bu evhamı, bu çaresizliği, tuzukuruların, tahayyül gücünden yoksunların yaptığı gibi, alçıpan duvarlı odalarından edinilmiş deneyimlerle, zamana yayıp aşmak, eritmek, atlatmak mı istiyorum? Ben ne istiyorum? Memlekette, babamların evinde, salonda asılı duran eski yazı bir beyit vardı. Kimin olduğunu şimdi unutmuşum. Babam tablo gibi çerçevelenen süslü yazının altına daktiloyla okunuşunu yazmıştı. Bazı şeyler unutulmuyor işte. "Gerçi canandan dîl-i şeydâ için kâm isterem/Sorsa cânân bilmezem kâm-ı dîl-i şeydâ nedir." Babama açıp sorsam mı deli gönlünün arzu ettiği şey neymiş, bulabilmiş mi?
Daha hiçbir şey bilmiyorum.
Bunları düşünmüştüm yol boyunca.

Aman, neyse ne. İş olacağına varır demiştim plazanın güvenliğinden geçerken. Güvenlikli bir bina. Çelik konstrüksiyon. Çok yüksek. Dışı cam. Yirminci kat. Üst düzey yöneticiler. Havalı, vahşi. Mahrem bir yer. Aynı zamanda umuma açık. Yani uluslararası. Derinliklerinden boğuk uğultular. Yalnızları boğmaya hazır. O yüzden koloni tutunması, baş dönmesi, anemi. Arkanızı dönememenin nahif gerginliği. Kuyu kazıları ki, dillere destan ve alçak sesle yansıtılır. Doğadan tasarruf sağlanmıştır. Japon bodur ağaçlarına indirgenmiştir doğa. Bir de hormonlu kokusuz çiçekler bazı masalarda. (Yolu Taksim'e düşmüş bir sekreterin nasılsa Çingenelerden hercaî mor menekşeler alıp masasına koyduğu o gün, kokusuna maruz kalanların, gelip gidenlerin, o odaya uğrayanların kuşkulu davranışlar göstermesi yüzünden o menekşeler günlerce konuşulmuştu.) Gözetim had safhada hassas tutulmuştur. Psikolog, çalışanlarımızın asansördeki davranışları hakkında her gün rapor verir. Terliyor mu. Öfleyip pöflüyor mu. Bir öksüzlük, bir boyun büküş taklidi mi. Put gibi mi duruyor. Kaş mı çatmış. Çalışanların sadece fiziksel değil ruhsal sağlığıyla da ilgilenilir. İşte bu kartal yuvama kavuşunca rahatlamıştım. Ama tuhaf bir durum vardı. Güvenlikçi, elimdeki poşeti cihazıyla denetlemiş, montuma kaçamak göz atmış, bu ben miyim acaba diye, ben olsam bile bir an kuşkulanılması gereken biri miyim diye duraksamıştı. Merhaba Asım, nasılsın demiştim hatır sorarak, kuşkulanması için yeni bir ipucu sunmuştum. Bozuntuya vermemiş, sağolun efendim demişti.

Asansörün hasta müziğine bile boş vermiştim. Hattâ psikoloğa dil çıkarmak istemiş ama kendimi tutmuştum. Verimlilik sempozyumundaki konuşmamın bir yerini değiştirmeliyim diye düşünmüştüm odama giden camlı koridorda sinirleri alınmış gibi görünen çalışaların muhtelif endüstriyel cilvelerle ve kaygılarla donatılmış parfüm kokuları arasından yürürken.

İpek, nadiren yaptığı bir şeyi yapmıştı beni görünce, gözlerini biraz açmıştı, sonra hemen kendini toparlayıp, Halûk Bey'le Serpil Hanım içeride demişti poşetime bakarak. Yarım günlük kaçamağın verdiği bir rehavet çökmüştü üstüme. Poşeti uzatıp, bunu açmadan kuru temizlemeye gönder lütfen demiştim İpek'e. Karşısındaki yapay deri koltuğa gömülerek, kahven vardır senin diye eklemiştim.
İpek yan taraftaki girintiye yönelmişken, odamın kapısı açılmış ve Serpil Hanım başını uzatmıştı. Toparlanıp ayağa kalkmak istemiştim, ama o, sanki her şey olağanmış da, elini küçük bir çocuğa otur otur der biçiminde sallayıp, benim çok iyi bildiğim gülümsemesiyle değil, gerçekçi, hattâ sıkıntılı bir yüzle ve gülümsemesini unutmaktan biraz da utanması gerekirmiş gibi hafifçe kızararak, gitmiş İpek'in tekerlekli sekreter sandalyesine oturmuştu. O esnada oda kapısında görünen Halûk Bey ise daha gelişigüzel bir tavırla, yüzüme pek bakmadan, adeta ortaya, Can Bey hoş geldiniz demişti.
Birlikte içeri geçmiştik. Onlara bugün olanları içtenlikle anlatsam mı, kendilerinin de arada böyle zamanları olmuş mudur diye sorsam mı? Bunları düşünürken, kriz, küçülme, yeniden yapılanma gibi anlamadığım sözler çalınmıştı kulağıma.

Çıkıp gittiklerinde bile, oturduğum toplantı masası koltuğundan, Halûk Bey'in ve Serpil Hanım'ın seslerinin, boğuk, acı bir özet halinde kaldığı, gri alçıpan duvarlara bakadurmuş, isli çift camın arkasından görünen mavi gökyüzünden bir işaret gelecek mi diye beklemiştim.
Gelmemişti.
Topladığım iki-üç kişisel eşyamı, geri aldığım poşetime, esans kokulu ceket paketinin yanına atmış, bana bir kahve daha getiren ve bir süre konuşmadan oturup benimle karşıki duvara bakan İpek'le vedalaşmıştım. Asansöre giderken artık bu

patron katında sedefli abanoz nalınlar olduğu rivayet edilen, helikopter pistli yılansı plazaya ait olmayan gövdemi, sararmış bilincimi, yoklukla malûl dilimi, karartılmış belleğimi iyice kabullenmiştim. Ayakkabıma bir yerden çamur bulaşmıştı galiba. Psikoloğun ne anlam çıkaracağına aldırmadan eğilip elimle silmiştim ayakkabımı. Benim nazarımda bu hareket her şeyin yoluna gireceği anlamını taşır. Doğrulurken gülmüştüm. Sözcükleri değil de kavramları mı karıştırıyordum kafamda acaba.

Darbe, amansızdı. Pınar'la itişmemize benzemiyordu. Şimdi şu tezgâha yaslandım. Dördüncü olduğunu sandığım kadehten sonra, her şey netleşti. Erken geldiğim için buralar daha şenlenmedi. Kasvetlenmedi mi demeliyim yoksa. Taşradan sıkıntılı. İçten ferah. İçkievi.

Telefonum susmadı. Annem aradı. Bayrama gelecek misiniz dedi. Pelin'i çok özledik dedi. Pınar aradı. Geç kalacağımı söyledim. Yine mi, dedi. Yusuf aradı, maç biletleri çarşamba günü satışa çıkacakmış, aldırıyorum ha, dedi. Özlem aradı, kaç zamandır görüşemiyoruz, fakülteden arkadaşlar bir yerde toplansak artık dedi. Bir yanlış numara, özür dileyip kapattı.

Pazartesiye bir renk uydurmak istedim. Herhalde kahverengi en uygunu. Hitler kahverengisi. Yakıştı.
Halûk Bey'in gözlerinden akan ortalama kibrin rengi.
Beşinci kadeh beni sarhoş etti. Seri hoş. Başı güzel.
Dışarı çıktım. Boş bir alan bulmak istiyordum. Bulamadım. Kaldırıma oturdum. Mülkiyet ve menfaat ve intikam duygularından azade, sıcak ve ahbap bir geceye bulaşma ihtimalinin pazartesileri başıma gelmeyeceğine inandım.

Taksitle bile.
Taksitleri albızlar götürsün dedim içimden.
Sonra, sanırım yanımdan geçen sert bıyıklı birine de söyledim.

Yük

Tahta, basit, güneşte tarazlanmış, zımparalanmış, olgun, gün de görmüş ama, unutulmuş bir vakitte biraz acemi birinin elinden çıkmış olduğu arka sol bacağının altına kayrak taşı, mukavva sıkıştırılmasından belli, eskimekten, yağmura rüzgâra maruz kalmaktan beli bükülmüş ve bu çarşıyı, bizi kanıksamış sıraya oturduğumda, berber Ekber'e selam verdiğimde, güneş akşama doğru devrilmiş, gölgeler uzamış, dükkânın önü sulanmış, çarşı geleneksel işlevine, insanların rastlaşmasına, konuşup gülüşüp, bir şeyleri almasına ve vermesine elverişli, olağan haline dönmeye başlamıştı. Ekber elindeki havı dökük havluyla terini kurulayarak kapı önüne çıktı, döner koltuğun yanında yer süpürür gibi yapan Serkan'a çay söyle bize dedi, yanıma ilişti. Serkan, kendinde bir işe yarama duygusu keşfetmiş gibi oldu ama, yine de fazla canlı olmayan adımlarla biraz ilerideki kahveye yürüdü. İçerden belli belirsiz limon kolonyası kokusu sürükleyip getirmiş olan Ekber'e işler nasıl diye sordum. Kesat dedi kısaca. Sıcak, konuşma yetimizi kısıtlayarak susmamıza yardımcı oluyordu. Zaten konuşacağımızı konuşmuş olmalıyız ki, genellikle öyle bir iki kelâm ettikten sonra, karşıda, kelle- paçacının tentesi altına uzanmış Kaptan'a, kahvenin önünü ve caminin avlusunu gölgesiyle sevindiren ıhlamura, dura kalka giden arabalara bakınarak, sigara arayıp bularak ceplerimizden, ya-

kıp dumanını savurarak, bir tanıdık selamı alarak ara veririz ve bu ara uzadıkça uzar, ara olmaktan çıkar, bu kez de, ara olmaktan çıkmış araya, sorunlu, hattâ biraz insafsız bir söz sığdırarak ara veririz.

Arayı fırsat bilip, Ekber'in defterini açtım, "Bir gün de orta okuldaydım, çok çalışkandım, öğretmenlerin gözüne girmek istiyordum, içim titriyordu iyi bir şey söyledikleri vakit, pek de söylemiyorlardı nedense, bir coğrafyacı vardı, yaz kış terlerdi, gözlükleri kalındı, Müjde'ye mektup verirken görmüştü, müdürün odasına götürmüştü beni, kulaklarımdan tutup dolaba dayamışlardı kafamı, tokat da atmışlardı, yüzüm yanmıştı, sen kim oluyorsun demişlerdi, Müjde, demişlerdi, o çocuk, demişlerdi, tüccar çocuğu demişlerdi, burnum da kanamıştı, yürü git yüzünü yıka demişlerdi, bir daha sakın ha demişlerdi, Müjde on dört yaşındaydı ve ben de on üç yaşındaydım, pantolonumun dizleri biraz çıkıktı, ama dişlerimi her gün fırçalıyordum, annem diyordu ki gülünce yakışıklı oluyorsun, belki bu yüzden, Müjde bana iyi bakardı, gülümserdi, parmakları uzundu, ela gözlüydü, dudağının sol yanında munis bir ben dururdu ki, başka kimsede yoktu, arka sırada oturuyordum sınıfta, daha arkaya gitmek istiyordum ama daha arka yoktu, sınıfa dönmedim, o gün kar yağmıştı, her yerim dona dona dolaştım epey, sonra eve geldim, evimiz soğuktu, durmadan soğuk olurdu zaten, sac sobada cansız odunlar, yanarlar, biterler, ders ezberlerken omuzlarımdaki tozlu battaniyenin altında uykum gelirdi, annem bitkin olurdu hep ama beni uyandırırdı, üzgün gözleriyle, hadi kuzum, bitir de yat derdi, annem sadece salı günleri biraz düzelirdi," diye okudum, yüzüm biraz soldu zannettim, sıcak beni üşüttü gibi oldu, Kasım çayları getirdi.

Defteri kapadım, anlattıklarını sıraya koymak istiyordum, bölük pörçüktü çünkü, bir baştan, bir sondandı. Serkan, ustasının bu defterinden umutluydu, belki film falan yapılırdı ileride diye ve hani, ola ki o da rol alabilirdi gibi bir umuttu bu. Bilmiyorum demiştim Serkan'a, neyi bilmiyorsun abi diye sormamıştı, umursamaz bir bakış atıp dükkâna girmiş, aynada saçlarını taramıştı.

Ekber'e baktım, acılarını tamamen unutmuşa benzeyenler gibi tutmuştu çay bardağını. Gelip geçenin selamını almakla birlikte, bu selamlaşmalara bir kayıtsızlık ekliyordu, yüzüne bu yerlere ait olmama hallerini de içeren sur duvarlarının ağır gölgesini iliştiriyordu. Selam verenler de sokakta top oynayan çocukların kaçan topuna, ayağına kadar yuvarlanmış da hadi bir dokunayım yüzeyselliği ile veriyorlardı selamı. Kimseye sorumluluk yüklemeyen sözcükler, kimseyi kapsamayan, içine almayan sözcükler alınıp veriliyordu selamın ardından hal hatır sorma niyetine ve bu laflar hızla sıcağa karışıyor, hiçbir boşluğu doldurmuyordu. Ama havada bir sıcak pembelik değilse bile, yansız, düşman olmayan bir renksizlik, insanı kaygılandırmayan, gevşek durmasına olanak tanıyan barışçıl bir toprak rengi esiyordu.

Büyük kentin hayhuyundan sonra, burası bana iyi gelmişti. Aradan geçen onca zamanda her şey değişse de eskiden kalma kale, saat kulesi, bir cadde, birkaç ev, bir çeşme alınlığı gibi aşina yerlere rastlamış, kendimi bir süngerin gözenekleri içinde, emniyette hissetmiştim. Geldiğim kentin gizlenecek, örneğin, sevgiliye veda nutku attıktan sonra dizler karına çekilerek saatlerce oturulabilecek kuytu bir parkı bulunabilirdi belki, ama, ardından biraz önce önünden bando geçmiş hoyrat bir otelin alkolik kâtibinden, yukarıda, üçüncü kattaki aydınlığa bakan

arka odada eski bir şairin son dizelerini yazdığını öğrenirdin. Haberler böyle olurdu. Ajanslardan kıyam ve kıyım dökülürdü. Bu yüzden kendini kör bir sokağın dibindeki batakhanede zifte bulayabilirdin ve bu karalığa alıştırılan gözlerle, yeni kıyam ve kıyım haberleri yazabilirdin.
Kaçtığın her yer, kuşatılmış olurdu.
Berber Ekber'i ve geçmişte kaldığını umduğum şiddetli kıyım yıllarının diğer Ekberlerini bulsam, yazsam, yazdıklarımı sırtlayıp, karlı bir düz ovada gitsem, gitsem, az gitsem, uz gitsem, bir yalnız ağaca rastlasam, derdimi döksem, çuvalımı boşaltsam, oooof of! Kim anlar?

Meğer güven arıyormuşum. Bir haftadır her sabah Ekber'le olabildiğince güzel kahvaltı sofraları donatıyor, demli çaylar içiyor, evden birlikte çıkıyor, o dükkânın yolunu tutarken, ben gevşek günlük programlar yapıyor, yakındaki ören yerlerini dolaşıyor, kaplıcalarda eyleşiyor, akşama doğru kaygılarımdan kurtulmuş, bu çöp tenekelerinin sükûnet içinde kaldırımlarında eyleştiği çarşının, incelmiş, insancıl sesleriyle sarılmayı, Ekber'le susmayı seviyorum.

İtfaiye aracının hortumuyla yeni dikilmiş fidanları tek tek sulayan Rıfat'ı, aynanın karşısında kendini incelemeyi sürdüren Serkan'ı, Kahveci Kasım'ı, şu anda dükkânın önünden bastonuna dayanarak geçmekteyken Ekber'e serbest kalmış elini göğsüne götürerek içtenlikle selam veren ve Kıbrıs Gazisi olduğu iddiası akranlarınca şaibeli bulunan Adnan Amca'yı, kellepaçacı Mürsel'i ve çarşı esnafını hoş buluyorum. İlla herkesin birbirine derman, şifa içerikli sesler sözler bulması gerekmez diyorum.

Açım ama, Mürsel'e gidesim yok. Karadeniz pidecisine kadar yürüyüp bir kavurmalı mı yesem diye düşündüm, sonra kahveye oturup bir tostla çayda karar kıldım. Ekber'i de çağırdım, müşteri gelirse Serkan haber verir dedim. Defterini omuzuma astığım küçük çantaya attım, kalkıp gerindim, o sırada biri girdi kapıdan, Ekber, ben sonra gelirim işareti yaptı, müşteriye hoşgeldin abi, diyerek arkasından dükkâna geçti.

Kahve doluydu. Caminin duvarına bitişik, suyu akmayan süs havuzunun yanındaki küçük masaya oturdum. Köşede, saçağın altında, tecimenlerden ve yüklenicilerden küçük bir topluluk vardı, içinde arsa, parsel, para, satış, ipotek, veraset ilamı, tapu gibi biraz tacizkâr sözcüklerin bol kullanıldığı vurgulu cümlelerle kimseden sakınmaksızın konuşuyorlardı. Kendimi onlara kapatmam gerekiyordu, bir siyah barikat kurdum aramıza, defteri çıkardım. "Bir gün de kalın duvarları olan bir yere gittik, kara demir parmaklıklar vardı, tüfekler vardı, askerlerin şapkaları yeşil ve beyaz demirdendi, üstümüzü başımızı aradılar, ablalar teyzeler ağladılar, askerler kızgın kızgın bağırdılar, şurda durun diye emir verdiler, sıra olun dediler, önümüzde bir dede yere çömeldi, dedenin sakalı titredi, başına üşüşüp duvarın dibine götürdüler, yakasını açtılar, yan tarafta pala bıyıklı biri ağzının içinde gizli gizli küfür etti, ben duymayayım diye annem öbür yanına doğru çekti, bizi itekliediler, annemin arkadaş olduğu ihtiyar teyzenin duası yarım kaldı, siyah başörtüsünü sıkıladı, annemin koluna yapıştı, entarisi solmuştu, çamur bulaşmıştı, öbür kolunun altında bohçası vardı..."

Defterde bu canlı betimlemeler sürüp gidiyordu. Şöyle özetlenebilirdi o günler: Salılar, Ekber'le annesinin ve babasının tamamlanma günleriydi. Yarımlığın ortadan kaldırılacağını umma günleriydi. Edilemeyen sohbetlerin başladığı anda bit-

me günleriydi. Yoksul bohçaların, kırık bakışların günleriydi. Annesiyle ikisinin komşulardan kaçma, saklanma, utanma günleriydi. Devamsızlığının nedenini öğretmene anlatamama, bu yüzden azarlanma günleriydi. Bir zaman sonra babasının nerede olduğu öğrenilince de, iyi davranıyorlarsa, bana acıdılar mı diye gizli gizli ağlama, alınma günleriydi. Anlatılmayan öykülerin, alınmayan bisikletlerin, uzaktan bakılan dondurmaların günleriydi. Salılar, hem gelsin hem gelmesin günleriydi, ziyaret günleriydi, babasıyla karşılaşma günleriydi, uzaktan bağırarak konuşma günleriydi, kalın demirli camlardan bakma, görme günleriydi.

Kasım, tostu ve çayı getirdi. Defteri kapadım. Kapar kapamaz tecimenlerin masasından aynı pervasız sözcüklerin, titrek müezzinin okuduğu akşam ezanını umursamadan, caminin bahçesine, tavla oynayanların terli tişörtlerine, ıhlamurun gölgesine bulaştığını, caddeden geçen taşıtların tekerleklerine takılıp dağıldığını, havayı ağırlaştırmayı sürdürdüğünü gördüm. Yaşlılardan birkaçı ezanı duyunca kalkıp yandaki camiye geçti, ışıklar yandı, caddeden geçen üstü posterlerle kaplanmış minibüsten bir şeyler anons edildi, kahve biraz tenhalaştı. Ekber geldi, bir tostla çay da o söyledi, yarın sefalet günlerimiz bitiyor, Ceren Sultan geliyor dedi.

Ceren Teyze ile karşılaşmaya hazırlanmıştık karşılıklı, Ekber, annesine beni anlatmış, bense geç gelmiştim eve. Işıltılı bir derenin sessizce akması gibiydi karşılaşma ânımız, sakin ve emin. Yıllar, sanki bazı köşeli bölümlerini aşındırmıştı yüzünün, ama pürüzsüz, gönlü rahat bir yuvarlaklık yerleştirmişti. Yanında soyulup leğende kafasına tenekeden maşrapayla su dökülerek sabunlanan gözlerini yummuş bir uslu çocuk duruşu da sergileyebilirdiniz, afacanlık, usandırıcılık da.

Asla şen şakrak zamanlar yaşamadı.
Atlattığı onca badireyi, kaybettiği onca savaşın ganimetini, aşağıda, mereğin direğine asılı, çürümeye yüz tutmuş heybede unuttu. Kendi içinin buruşturuluşunun, duygularının lime lime edilmesinin yüzüne yansımasını önledi. Ölümcül hastalar, son anlarında bile kendilerine ölümü yakıştırmadılar Ceren Hemşire sayesinde. Ölüm hafifledi, kendisine emr-i hak biçiminde sıfatlar yakıştırıldı, Azrail'in rengi değiştirildi, kızıllığı, karalığı, cennet yeşiline dönüştürüldü, alay bile edildi bazen. Ceren Hemşire, hep hayat bağışladı insanlara. Ekber'in babasına, Ekber'e. Şimdileri hep sonralıdır, gerekirse yıldız sürülerine de hükmeder ki, bu, hapishane kapılarında, meydanlarda filan tescil edilmiştir.

Domates, biber, karışık dolma yapmış, hele de sütlaç yapmış. İlkokuldayken, arada kaçıp geldiğim günlerde ne eder eder, birer kâse sütlacı Ekber'le benim elime tutuştururdu. Ya da belki Ceren Teyze'nin sütlacı için bazı akşamlar Ekber'le ders çalışmaya gelirdim. Şimdi bilemiyorum.
Ceren Teyze, yakın geçmişten bahsetti, Ekber'in halasına gitmiş. Hala da bahtsız. Genç yaşında anne-babalarını kaybetmişler, Ekber'in babasına hem anne hem baba olmuş, sonra o despot adamla kör bir evlilik. Geçen yıl enişte ölünce görüşmeye başlamışlar. Her ailede bir kötü olurmuş, enişte de bu ailenin kötüsüymüş. Bizimle görüşmeyi yasaklamıştı dedi, ama hala illegal yollar bulmuş, bağını koparmamış. Şimdi de büsbütün yalnız kalmış, bunalmış iyice.
Sonra bizi soruşturdu. Babamdan sonra annemi aramış birkaç kez, annem için güçlü kadındır dedi, sen de varsın, başa çıkarsınız hayatla, her şeyle.

Aşağı odaya yatmaya indiğimde geç olmuştu. Bir kez daha Ekber'in defterini açtım. "Ben doğmuşum, babam yokmuş, 'yeraltında'ymış, bilmemiş beni, adımı dedem koymuş, büyük, çok büyük olayım diye, annem babama haber salmış ama gelememiş, iki yıl sonra gelmiş, on gün kalmış, yakalanmış, ben 16 yaşındayken çıktı geldi sonunda, çocuğun biraz, meselâ gün boyu ya da birkaç gün, ay da olur hadi, babası bir yere gitse, bir şey olmaz, çocukluğundan bir şey eksilmez, ama on altı yıl her gün biraz eksiktim, her gece yatağıma biraz eksik girdim, öğretmen babam on altı yıl yoktu, öğretmen olduğunu unutmuştu geldiğinde, annemi unutmuştu, uzaktı, sedirde, yıllardır duvarda duran fotoğraftaki gibi bir dizi yukarıda oturmuyordu, hep kalkıp pencereden bakmak istiyordu, annem arkadaki odadan döndüğünde yeni ağlamış oluyordu, tanışamıyorduk babamla, soğuktu mevsimler, okulu bırakmıştım, o yüzden annemle de çok atışmıştık, beklemiştim ki babam beni karşısına alsın, konuşsun, ikna etsin, konuştu ama görüşe gittiğimiz günlerin sevecen bakışları başkalaşmıştı sanki, mektuplarındaki sıcaklık yoktu sesinde, soluğu akılcı ve soğuktu, gittim, istasyonda orada burada yük taşıdım, şeker pancarını traktör römorkundan vagonlara aktardım, boya badana yaptım."

Bu yıllarını Ekber'in ben de anımsıyorum şimdi. Bana mektup yazmıştı. Babam geldi diye. Kısaydı mektubu ama, güzelliği kapsayan sevinç sözcükleriyle örülmüştü, "Eylül iyi geldi" diye başlıyordu, ben de sevinmiştim. Üç ay sonra, bu kez, karamsar bir mektup yazmıştı. Sınav zamanıydı, pek üstünde durmamış, gelgitli bir süreç yaşıyor, eh bu da doğaldır demiştim. Yazısı bozulmuştu, sanki, üşüyen biri tarafından yazılan umutsuz bir mektuptu. Geçen akşam bana, o mektubu pancar vagonunda yazdığını söyledi, üşüyormuş gerçekten.

Kentin şimdi biraz kenarda kalmış eski mahallesinde, çıkmaz sokağın dibindeki bu ahşap iki katlı evin bir yerlerinden çatırtılar duyuluyor, sineklik takılı açık pencereden gelen melisa, hanımeli kokuları, puhu inlemeleri, itlerin araya müzikal bir uluma kattıkları uzak havlamaları, rüzgârın hışırdattığı dal ve yaprak salınmalarının sesleri içeriye doluyordu. Bu çıkmaz sokağın dibindeki evde, bu geceyarısı, kendimize özgü bir dirlik, düzen tasarlayıp, onu ara sıra kıyımızdan köşemizden sızdırıp, kurup, damıtıp içine yerleştiğimiz hayallerle besleyip, ne elde edeceksek, bir türlü bilemeyip, sonra bir gün elde kalanlara bakıp da, bunca çaba nereye gitti diye şaşırıp, derken, bu dünyadan sakince geçilip gidiliyor işte denmesini beklemek. Ceren Teyze gibi, Ekber gibi, ve bencileyin.

Komidinin üstündeki püsküllü abajurun aydınlattığı dedenin sazına bakıp böyle kendimce ince anlamı olan bir cümle kurdum nedense, Ekber'in defterine dönmeden. "Sonra Mithat Usta, annemin kuzeni, kentin muteber esnafı, en eski berberi beni yanına almıştı ve yaban babam yeniden gitmişti, annem huzur mu bulmuştu, yoksa babam içinde bir yara olarak mı kalmıştı, bilmiyorum, emekli olmuştu, sabahın köründen gecenin bir vaktine kadar hastanelerde ömür tüketmiyordu, kitap filan okumaya, komşularına gitmeye başlamıştı, dedem bir sabah, tam kapıdan çıkarken, ayakkaplarının tabanlarına basmış, hortumu bahçedeki musluğa takıp suyu açmışken, ölmüştü, cenazesine liseden arkadaşlarım gelmişti, bana sarıldılar, kimi güçlü, kimi gevşek, Müjde de geldi, gözlerimi aradı, veremedim, o gece fırtına çıktı, belediyenin yanındaki büyük çınar devrildi, çatılar uçtu, derin uyumuşum, hiçbir şey duymamışım, kuyusu kurumuş, bahçeli, asmalı, çıkmazın dibindeki ev bize kalmıştı, işler sanki yoluna girmişti, babamdan epey doğrudan bir haber gelmemişti, duyumlar almıştık

bizimle görüşmesi yasaklı halamdan, İstanbul'daymış, çok içiyormuş, eski örgütünden birileriyle iş kurmuşlar, batmışlar, bir derneğe gidip geliyormuş, gençler korku ve kuşkuyla karışık saygı gösteriyorlarmış ona, dershanede iş bulmuş, mektup yazmıştı bana o sıralarda, gel göreyim diye, adresini vermişti, olan biten bir şey gibi geliyordu o zamana kadar babam, olmuş ve bitmiş bir şey, en son bir açık görüşte yanında oturabilmiştik, annemle ben, o zaman anlamıştım her şeyin olmuş ve bitmişliğini, ama mektup gelince, ki ben büyümüştüm, Sarıkamış'ta askerlik yapıp gelmiştim, artık kalfa olmuştum, artık Mithat Amca dükkânı bana bırakıp yandaki kahvede taş oynamaya başlamıştı, hatırlı müşteriye gelirdi, çünkü onun müşterisi tıraş olmaktan çok sohbet ederdi, neyse o sıralardaydı gelmişti mektup dükkâna, postacı Şükrü oyalanmıştı şöyle biraz, zarfı açarım da haber veririm diye, açmamıştım, tezgâha, aynanın önüne koymuştum, hava kararmıştı dışarıda, bulut koyuydu, floresanı yakmıştım, çarşı susmuştu da dünyada bir tek floresanın sesi kalmıştı sanki, akşama doğru mektubu okumuştum, sigara kokuyordu kâğıt, babamın içtiği sigaraların kokusu, uzakta unuttuğum bir babamın varlığını anımsamıştım, işte o mektupta düzelmiş, eski haline, hapisten yazdığı mektupların işlevselliğine, duruluğuna kavuşmuş ama hafif de bir titreklik sezilen yazısıyla bana gel dediğinde, o uzaktaki babamın hâlâ yerliyerinde durduğunu düşünmüştüm, bir sigara yakmıştım."

Ekber'in dedesinin öldüğünden haberim olmuştu ama, bu kadar kolay, güzel öldüğünü bilmiyordum. Sonra zaten nedense, şu orta yaşlarda, ölüm üstüne pek de düşünülmez dedim, belki insanın en yırtıcı, en hoyrat, iştahı en açık, kavgaya en teşne, en gürbüz çağında, organlarının gücünü kuvvetini yoklayıp yerinde bulduğu vakitlerde, ölüm uzak bir ülke, televiz-

yonda bir haber, çok çok, bir camide görev yerine gelsin diye safta bulunmak. Hayattayken çok sarıldığın biri değilse, daha camiden çıkar çıkmaz silikleşmeye başlayan ve gitgide unutulan, zor hatırlanan, hatırlanması için birkaç yöntem denenen, delil istenen, sonunda hatırlanmış gibi yapılan, lafın arasında iyi insandı denen. Biraz sanki anlam tutulmasına uğranılır, pilavın son lokmasını ağıza götürüyorken, bir peçete var mı masada diye bakınırken, karşındakinden bir yanıt beklememe kayıtsızlığı içinde.
Hepsi bu.

Ekber'in dedesinin yaşadığına dair en kuvvetli delil, duvarda asılı bu saz. Ve ne zaman duvarda asılı bir saz görsem, vakitsiz, erken ölümler gelir aklıma, "Şah İsmail'in üç sevgilisi/ Gülizar, Gülperi, Arap Üzengi" gelir ya da ulu, antik bir kapının taş eşiğine oturmuş, bir Horasan Dervişi. Ve ardından, ölüm koçaklaması! Ölüm güzellemesi! Ölüm kasidesi! Ölüm destanı! Ölüm mersiyesi! Bütün bunlar ölüme uyar, ölümün anatomisi üstüne şiir yazmaya, taş bir avluda yüzünü akşam alacasına dönmeye yarar da, şu tarihin her döneminde yanlış ve kötü bir avcının okuna hedef olmuş yavru gazalın kendini uçuruma atmasını nereye koymalı?
Ey her şeyin karanlık göğü!

Ekber'i Haydarpaşa'da karşılamıştım. Yanında küçük bir plastik çanta vardı ve gürbüz görünümüne uymayan bir tedirginlik, tutukluk. Herkes vapura filan koşup, insanlar azalınca mermer merdivenlere oturmuş, mendireğe sıralanmış martıları ve karabatakları, karşıları, kubbeleri, kuleleri, minareleri, vapurları seyretmiştik. Kaldığım iki dersten, bir hafta sonraki güz dönemi sınavına hazırlanıyordum, çok çalışıyordum, Ekber'i eve götürmüş, anneme teslim edip kütüphaneye

gitmiştim. Ertesi gün babasını dernekte bulmuş, konuşmuşlar, akşama da binip trene geri dönmüş. Sonradan telefon edip sormuştum ama bir şey anlatmamıştı, görüştük işte demişti. "Görüştün mü diye sormuştu annem, nasıldı, neden hemen döndün, iyiymiş dedim ona, yalnız olmak istemiyormuş artık, bir arkadaşı varmış, eskisi kadar içmiyormuş, gençlere örnek olması gerekirmiş, bizi özlüyor muymuş, sormadım, bir ara kötü kötü öksürdü, ne bu dedim, üşütmüşüm galiba, geçer dedi, iyi görünüyordu yani, ne bileyim, bize ihtiyacı olduğunu sanmıyorum, yani sanki arkadaşını bildirmek için çağırmış beni, gördün mü arkadaşı dediğini, hayır, o gün işi çıkmış, gelememiş, biraz kilo almış, yaşlı gibiydi ama bakışları aynıydı, delici ve parlak dedim, annem öksürüğe takıldı, ben görseydim anlardım dedi, hey gidi Ceren Hemşire dedim içimden, türkudeki gibi, 'ben senden geçemiyom' öyle mi, Barış'a da ayıp oldu, babamı içimde bir daha yıkıp, kimseye haber vermeden dönüp geldim, nasıl geldiğimi şimdi biri sorsa, söyleyemem."

Defterde kendi adımı görünce durdum, uzandığım yerden kalkıp pencereye yürüdüm, gece aynı iyi geceydi, yıldızlar daha parlak görünüyordu. Ekber'le geçen ilkokul yıllarını anımsamaya çalıştım. Evdekiler, babasının uzakta olduğunu ve ona iyi davranmam gerektiğini söylemişlerdi. O ise herkesten, benden de uzak duruyordu, oyunlarımıza katılmıyordu, katılsa bile, yavan, isteksiz bir katılımdı bu, çocuk dobralığı ve sezinleyişi ile, hemen çemberin dışına itekleniyordu. Yazın kuran kursuna gidiyorduk, hoca pis pis bakıyordu Ekber'e, kızıyordu, kurstan çıkınca, tebareke sümbül teke anan keçi baban teke diye tekerleme söyler, Ekber'i o çocuk aklımla güldürmeye çalışırdım, gülerdi de. Ceren Teyze'nin sonsuz iyiliği, en düşman ağızları bile susturmasa, çok daha hırpalanabilirdi.

"Bizim iki evimiz vardı küçükken, annemin evi, dedemin evi, sonra annemle, dedemin evine geldik, anneannem hastaydı, hep yatakta yatıyordu, az konuşuyordu, dedem benim babamdı, bahçede kerevete yatardı, üstüne çıkar otururdum, masal anlatırdı, keloğlanı, keloğlanın kara kuyuya düşürdüğü yarım leblebisini, 'ey kara kuyu, kuru kuyu, ya verirsin yarım leblebiyi, ya da taşını kırar başını yararım senin' diye bağırmasını, ağaca çıkarırdı sonra, erik koparırdım, mahalledeki çocuklar beni sevmezdi, ben de onları sevmezdim, dedemle tarlaya da giderdim köye de keçilerle oynardım."

Bu taşranın nahif gecesi o zamandan beri hiç suça eğilim göstermeden bir köşede oturup kalmış ve insanın ufalanıp gidişini görmemek için icat ettiği karanlığa sarınmıştı. Şurası kesindir ki ak keçilerin yeşil yamaçtan indiğini hiç görmemiş ve Ekber'in keçilerle oynarken bile içinden geçtiği yoksunluğu bilmemiştir. Bir sigara yakıp karanlığına üfledim dumanı. Salı ziyaretini anlattığı sayfaya döndüm. "O dedeyi orada bıraktık, askerler daha çok kızdılar, herkese bağırdılar, anneme de bağırdılar, sonra karanlık, pis kokan yerlerden geçtik, yanımızda lastik değnek tutan bir asker vardı, çok korkuyordum, annemin de tuttuğum eli terlemişti, küçük bir yere girdik, camlar vardı önümüzde, sonra karşıda da camlar vardı ve annem bir telefonla karşıdaki adamla konuştu, adam yalandan güldü, el salladı, annem babana el sallasana dedi, adama el salladım, sonra asker bizi dışarı götürdü, dedeme sordum, sen niye gelmedin dedim, gözleri doldu, benim soyadım başkaymış dedi, beni kucağına alıp kahveye götürdü, giderken çeşmede elini yüzünü yıkadı, bakkaldan şeker aldı," diye yazmıştı defterin burasına, ilkokul yazısıyla. Belki üç-dört yaşında, babasını ilk ziyaret ettikleri günü. Ceren Teyze, daha önce de kucağında birkaç kez götürdüğünü anlatmıştı oysa.

Biz gittik, onlar kaldı. Hep öyle oluyor, birileri gidiyor ve ötekiler kendi halinde, kendi içinde, iki büklüm, yorgun, takatsiz kollarını uzatıp tutundukları o gevşek bağlar da ellerinden kayıp gitmiş olarak kalakalıyor. Birbirinin içine baka baka, sınana tartıla edinilmiş, biriktirilmiş, benimsenmiş, razı gelinmiş haller, bir daha gün yüzü görmemecesine derinlere saklanıyor, tavan arasındaki anı defterlerinde unutulmaya, toz toprak arasında, meşakkatli yokuşlarda, tehlikeli dönemeçlerde aşınıp, dağılmaya terk ediliyor.
Hiç bayram ve yılbaşı kartı yollamamıştık onlara, o kartlarda "nice mutlu yıllara" diye sözler yazılması âdettendi, ama bu sözlerin, bu dileklerin nasıl mutlu olunmayacağı öğretilen birilerine söylenemeyeceğini biliyorduk.

Çürümenin direnişi, solgunluğun inatçılığı, güncelin ısrarı gibi birtakım olur olmaz kavramlar geliştireyim, aksayan eski bir köpeğin teslim olmuş gözlerine bakayım, kendime şamba ba ısmarlayayım, Serkan'ın ikide bir taradığı saçlarını karıştırayım diye düşünüyordum, dükkânın önündeki tahta sıraya oturmuş. Tedirgin serçe hali.
Yorgun, eski, telâşlı bir serçe hali yani.
Ceren Teyze, kahvaltıdan sonra Ekber'le beni eskiden ilkokula yolladığı gibi uğurlamıştı, kahvaltıda, olağan hallerden, kışın erken geleceğinden, kente doğalgazın gelmesiyle hava kirliliğinin azalacağından, domatesin hıyarın tadının bozulduğundan, faizlerin yüksekliğinden, gazetelerin yalan haberlerinden filan söz etmiştik. Bana yolluk hazırlamıştı. Gelirken aldığım gazetenin ilk sayfasında da cinayet, trafik kazası, enflasyonun yükselmesi gibi olağan haberler vardı. Telefon edip otobüsten yer ayırtmıştım. Güneş yükseldikçe ısı artmıştı.

Son çaylarımızı içip Ekber'le vedalaştık. Serkan'a belki bir daha gelişimde film çekecek arkadaşlarla geliriz dedim. İnanmaz inanmaz baktı, tamam dedi.

Çantamdaki kara, karton kaplı ağır yükümle uzaklaştım.

İlk kitabı *Şu Yağmur Bir Yağsa* ile hem okurun hem de edebiyat çevrelerinin beğenisini kazanan Kâmil Erdem, *Bir Kırık Segâh*'ta da iz bırakan anların, gün yüzüne çıkmamış ruh hallerinin üstündeki perdeyi ustalıkla kaldırıyor. Nesneleri yalayan karanlığı, kalpten dudaklara bir türlü ulaşamayan sırları, hafızanın bastırılamayan seslerini betimlerken, sükûnetine gömülerek sıkıntılarını bir duvar misali ören insanları kendine has o derinlikli üslubuyla aktarırken belleklerde yer ediniyor.

Gündelik hayatın nobranlığına karşı nahif ama güçlü bir başkaldırıya kulak kabartıyoruz bir kez daha. Her şeye rağmen gülümsemeyi elden bırakmayan bir umutla…

ISBN: 978-975-570-917-8
9 789755 709178

14 TL

selyayincilik selyayin selyayincilik
www.selyayincilik.com